Kasım 2005 SAYI: 106 3 YTL

PAZARTESİ

kadınlara mahsus gazete

AB'ye girsek bile, erkekler çocuklara bakmayı öğrenecek mi?

PAZARTESİ

106 Kasım 2005

Adres Abdullah Sokak No:9 Beyoğlu - İstanbul
Tel-Faks 0212 249 5959 / 0212 245 8358
GSM 0532 510 0965
E-Posta pazartesi@pazartesi.org
pazartesidergi@mynet.com

Sahibi Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Kadın Kültür ve İletişim Vakfı adına
Beyhan Demir

ayşe düzkan, Ayşegül Oguz, Canan Şenol, Çiğdem Güler, Deniz Demir, Devrim Gökçek, Emek Ergün, Emine Çelebi, Feride Sakar, Gülfer Akkaya, Handan Çağlayan, Handan Koç, Hatice Tekdal, Haziran, Hülya Osmanağaoğlu, Mürüvvet Yılmaz, Necla Akgökçe, Nermin Yıldırım, Nilgün Yurdalan, Nur Gönül, Özgün Akduran, Su, Yelda Yücel

Görsel Yönetmen Barış Oylum
Kapak Fotoğrafı Özlem Güneş
Teknik Hazırlık Madduwata(0212) 221 25 00
Baskı Şan Ofset
Basım Yeri ve Tarihi Kasım 2005 istanbul
Yayın Türü Aylık, süreli, ulusal
Dağıtım Yay-Sat

ABONE FORMU

Pazartesi'yi güçlendirmek için daha fazla kadına ulaşmaya ihtiyacımız var.
10 abone bulana bir kitap veriyoruz.
Abone olmak istiyorum

Adı Soyadı:
Adres:
Telefon:
E-Posta:
Abone Süresi 1 yıl ( ) 6 ay ( )
Başlangıç Tarihi:

Türkiye içi
Yıllık 36 Milyon TL / 36 YTL
Altı aylık 18 Milyon TL / 18 YTL
Aboneler için posta çek numarası: 662965
Bağışlarınız için T. İş Bankası Taksim Şubesi
Hesap No: 1052 30000 758921 Beyhan Demir

Yurtdışı
Yıllık 60 Euro 6 aylık 40 Euro

Döviz Hesabı
T. İş Bankası Taksim Şubesi Hesap No
1052 301000 3330429
Beyhan Demir

Abone ücretini yatırdığınıza dair belgeyi ve abone formunu bize gönderin, biz de her ay PAZARTESİ'nizi gönderelim.

Merhaba,

Eylül sayımızın ardından, Ekim Kasım sayımızı da hazırlamış olduk. Pazartesi'nin maddi zorluklarını aşmak için çabalarımız sürüyor. Ancak dergiyi düzenli olarak çıkarmamızı zorlaştıran bir dönem yaşıyoruz. Maddi sıkıntılar karşısında Pazartesi'yi kadınlara ulaştırma isteğimizle durmaya çalışıyoruz, çalışacağız. Bu nedenle desteğe ihtiyacımız var. Pazartesi'nin ayakta kalmasını isteyen tüm kadınların desteğine ihtiyacımız var. Farkındayız biraz dert yanma gibi oldu girizgâhımız ama hepimizin çabasına ve sıkıntılarımızı paylaşmaya ihtiyaç var. Gelelim bu sayımızda nelerin olduğuna. Uzun bir süredir dünya alemin konuştuğu baş mesele Avrupa Birliği. Küreselleşen dünya içinde hepimizi yakından ilgilendiren bu birlik ve kadınlara etkileri, yansımaları konusunda tartışılacak çok başlığımız var. Bu sayımızda dosyamızı AB özerine hazırlayıp tartışmaya çalıştık. Mardin Kızıltepe'de düzenlenen kadın festivaline katılamadık ama Fatma Nevin Vargün Pazartesi'yi bu festivalden mahrum etmedi, izlenimlerini yazdı. Handan Koç ise fuhuş konusunda farklı bir tartışmayı açıyor bu sayımızda. Fuhuş, İsveç'te 1999 yılından Finlandiya'da ise 2003'ten beri yasak. Cezası da erkeklere kesiliyor. Ülkemizde bunun mümkün olup olmayacağını bilemiyoruz ama feministlerin fuhuş konusunda tartışmaya ihtiyacı olduğu çok açık. Önümüzdeki sayıda da bu tartışmaya yeni yazılarla devam edeceğiz. Geçtiğimiz ay, üç kadın kuruluşunun başlattığı 4320 sayılı yasanın uygulanmasını talep eden kampanya ve yükselen milliyetçiliğe karşı bir grup feministin düzenlediği eylem de haberlerimiz arasında. KaosGL'nin dernekleşme talebine Ankara Valiliği'nin yaptığı itiraz üzerine birçok eylem düzenlendi, eşcinsel topluluklar bu durumu kınadılar. KaosGL son durumu Pazartesi'ye anlattı. Mukaddes Erdoğdu Çelik Üç Dönem Üç Kuşak Kadınlar, Demir Parmaklıklar Ortak Düşler isimli kitabında kadınların cezaevi anlatımlarını bir araya getirdi. Nilgün Yurdalan'ın yaptığı söyleşide Mukaddes üç kuşak kadınların cezaevi deneyimlerini karşılaştırıyor. Başak Kadın Kooperatifi yeni kurulan bir kooperatif. Feride Sakar kooperatifteki kadınlarla görüştü yazdı. Hülya Osmanağaoğlu Batı Ülkelerinde Kadın Hareketleri isimli kitabı Pazartesi için değerlendirdi. 42. Altın Portakal Film Festivali'nde en iyi belgesel dalında Altın Portakal ödülünün sahibi olan Bingöl Elmas'la Mürüvvet Yılmaz görüştü. Bingöl Elmas bir kadın olarak bu sektörde olmayı ve filmini anlattı bizlere. Handan Çağlayan Başak Sanat Vakfı'nın yaptığı yeni bir çalışmayı ve göç mağduru kadınlarla konuk bu sayımıza. Emek Ergün Amerika'dan son gelişmelerle bu sayımızda yerini aldı. Emine Çelebi Teslimiyet isimli sergisiyle Bennu Gerede'yle Pazartesi için konuştu. Nermin Yıldırım ve Handan Koç sinema sayfalarımızda Kalküta'nın Çocukları ve Gilles'in Karısı filmlerini değerlendirdiler. Mutlu bir ay geçirmenizi diliyoruz.

Önümüzdeki ay görüşmek üzere...

asıl soru şu: kadınlar AB'yi nasıl etkileyebilir?

Yıldız Teknik Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi'nde ders veren Meryem Koray'ın AB konusundaki çalışmalarından biz de faydalanalım istedik. Meryem Koray'ın sorularımıza verdiği yanıtlar, taraf ya da karşı olabilmenin veyahut da AB konusunda görüş belirtebilmenin yolunun onu iyi analiz etmekten geçtiğini bir kez daha gösterdi bize.

Avrupa Birliği nedir diyerek başlayalım mı?

Bence de ilk değinmemiz gereken şey bu. Çünkü AB'nin ne olduğunu iyice netleştirirsek ona göre biz de yaklaşım belirleyebileceğiz. Ne olduğu meselesi çok önemli. Ama bu soruya şu anda cevap vermek çok da kolay değil. Geçmişte AB'yi tanımlamak daha kolaydı. Çünkü daha sınırlı bir iddiası ve gücü vardı. Dolayısıyla bir takım karışıklıklar söz konusu olsa da bugünkü gibi bir tanımlama zorluğuyla karşı karşıya değildik. Maastricht'ten itibaren AB kendisi için çok ciddi bir dönüm noktasına, yeni bir yola girdi. Bu yol onun 1957deki mütevazı ekonomik işbirliği, ekonomik ortaklık iddiasını aşan bir yol oldu. Bir yandan siyasal bir arayış söz konusu oldu. Tek pazara geçti, 90 sonunda tek paraya geçti. Ama bununla da yetinmedi adalet konusunda, güvenlik konusunda işbirliğini geliştirdi. Ve 2000'li yıllara geldiğinde baktı ki bu ileri hedefler, bu bütünleşme AB'deki yapıyı zorluyor. Hedefler büyük AB küçük kaldı dolayısıyla. Neden küçük? AB'nin bütçesi küçük bir defa. Öte yandan AB üyesi ülkeler büyük ölçüde egemenliklerini AB organlarına devretmek istemedikleri için, burada yönetim açısından da sorun çıkıyor. Bu da ikinci kısım. Üçüncü kısım ise, AB giderek, sokaktaki insan, vatandaş, kamuoyu için etkin bir role bürünüyor. Eskiden bir ekonomik işbirliği iken, şimdi hem ekonomik bütünleşmenin getirdiği bir takım etkileri sokaktaki vatandaş da yaşıyor. Hem de ekonomik işbirliğini aşan kararlar da aldıkça sokaktaki vatandaş için de daha etkileyici bir güç konumuna geliyor. Dolayısıyla bu üç nedene bağlı olarak AB'nin ne olacağı sorusu gündeme geliyor. Ve AB'nin yeniden yapılanması gereği ortaya çıkıyor. Bu iddialar, beklentiler, olup olmadığı kuşkulu gücü yeniden oturup düşünmemiz gerekiyor.

AB'nin ortaya çıkışında, ulus devletlerin vatandaşları karşısında yarattığı hayal kırıklıkları onları AB'ye yöneltmek gibi bir etkisi oldu sanırım. Ancak, o dönem ulus devletlerin yaşadığı meşruiyet krizini şu anda AB'nin kendisi yaşıyor...

Tabii tabii. Çünkü gerçekten önemli bir gücü var. Bu gücün içinde de hakikaten büyük güçsüzlükleri var. Ya güç deyip iyice güçlendireceksiniz, ya da hayır biz böyle ulus üstü tepemizde bir güç istemiyoruz deyip onu, güçlerini alacaksınız. O zaman da AB nasıl varolacak? Çok soru işareti var. Ama bana göre, ölçüp tarttığımda, AB'nin kendisini bir yokluğa mahkûm etmesini pek beklemiyorum. Ama bu arada, şöyle de bir olasılık var. Çok vitesli bütünleşme gibi bir tercihte bulunabilir. Diyelim ki on tane zengin ülke, mesela İngiltere dışında kalabilir ama kıta Avrupa'sındaki ülkeler, küresel bir kimliği yok AB'nin henüz. Siyasal bir aktör olarak uluslararası ilişkilerde yer alamıyor henüz, bu onları tabii ki zayıflatan bir şey. Çünkü tek başına Almanya ya da Fransa ABD ya da Japonya karşısında çok küçük bir ülke, dolayısıyla sekiz on ülke kendi aralarında siyasal bütünleşme yolunda bir adım atabilirler. Yavaş yavaş adım atma doğrultusu görebiliriz. Fakat bu bütün üyeleri kapsamaz, Ama bütün üyelere de bazı koşullar, şimdi nasıl parasal birlik için enflasyonun en düşük olan ülkeden yüzde bir buçuk fazla olması, borçların gayri safi milli hasılanın yüzde 60'ını geçmemesi gibi bazı kriterler koydularsa parayı için. Siyasal birlik için de böyle kriterler getirebilirler. Ve bu kriterleri gerçekleştiren de siyasal bütünleşmenin içine girebilir. Yani böyle bir şeyi olasılık olarak görüyorum ben.

> Hayatımızı, siyaseti ve son dönemlerde neredeyse umutlarımızı AB'ye bağlar, bütün cümlelere, "AB'ye girersek..." ya da "AB'ye girebilmemiz için..." diye başlar olduk. AB'nin ne olduğunu tartışmak, bizim için en hayırlısı olacak diye düşünerek Prof. Meryem Koray'ın kapısını çaldık

AB'nin önümüzdeki günlerde yapacağı tercihlerle ilgili birçok soru işareti ve olasılık var. Bunların ortasında Türkiye ile ilgili durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'nin işinin ne kadar zor olduğu ortada. Burada Avrupa'nın ne istediği sorusunun cevabı geleceği belirleyecek. Dünyanın ne istediğiyle birlikte Avrupa'nın ne istediği de belirlenecek. Türkiye'nin bir kere geçmişte olduğu gibi Avrupa'nın geçmişte olduğu gibi sadece bir ekonomik birlik olmadığını görmesi gerekiyor. Ben hâlâ Türkiye'de AB'ye bakış açısında böyle bir bakışın belirleyici olduğunu görüyorum. Ekonomik birlik ve hukuki bir takım uyum sorunu. İşte AB müktesebatı var. 38 madde belirlemiş. İşte biz oturacağız, bunlarla uyumlu hale getireceğiz. Bu çok dar bir bakış açısı. Tabii ki var. Ama bu işin sadece görünen kısmı. Görünmeyen kısmında ise, bu sorunlar yumağı içerisinde Avrupa'yı etkileyen güçler nelerdir, bunların ne gibi olasılıklar içinde sonuçları olacaktır, nereye doğru gitmesi söz konusu olabilir, olasılıklar neler gibi AB'nin yaptığı tartışmaları Türkiye'nin de yapması gerek. Az çok öngörülerde bulunabilmesi gerek Türkiye'nin. Dolayısıyla ancak bu yapılabilirse AB anlaşılabilir. Ona göre de onlara uyum sağlamak ya da onlarla birlikte hareket etmek gibi bir rota tutturulabilir. Dolayısıyla rotamız sadece müktesebatın karşılaştırılması ve tutturulmasından ibaret olamaz. Ben AB'nin çoğu zaman Türkiye'yle ilişkilerinde Kıbrıs'ı, İslam'ı vs tümüyle demeyeceğim ama bir parça maşa gibi kullandığını düşünüyorum. Bunlar çok daha somut kolay anlaşılabilir şeyler. Bunları konuşuyor, zaten bunlarda da zor çözüm görüyor. Dolayısıyla da aslında daha çok korktuğu kısmı görünmez kılabiliyor.

Prof. Meryem Koray

Beyhan Demir

Nedir bu korkular?

Bence sosyo ekonomik farklılıklarımız. Bu farklılıklar AB'yi çeşitli biçimlerde korkutuyor. Ama aynı zamanda büyük bir ülke olması, stratejik konumu, küreselleşme içinde güç olma kaygısı güden AB için de vazgeçemeyeceği bir ülke olmamızı getiriyor. AB'nin Hem vazgeçemediği hem korktuğu bir ülke Türkiye. O ikili tutum içinde bizim onun küresel bir güç olması açısından, burada bölgesel bir barışın kurulması açısından, çoğulcu kültür dediği kavramın hayata geçmesi açısından ekonomik büyümesine hatta katkı sağlayabilmesi açısından vs vs olumlu rol oynayacağımızı gerçekten, hem bizim anlamamız hem de AB'yi inandırmamız gerekiyor. Ben Türkiye'siz bir AB'nin güçleneceğini beklemiyorum. Ama Türkiye'yle birlikte AB'nin güçlenmesi için AB'nin yapı değiştirmesi gerektiğini de düşünüyorum. Burada Türkiye'nin buna hazır olması gerekiyor. AB, yapı değiştirirken, Türkiye'nin içinden çıkan güçler de bu yapı değişikliğini hem istemeli hem de zorlamalı ve kendi içinden de hazır olmalı. Bizim mesela iç barışımızı sağlamamız çok önemli bir şey. AB'nin en büyük başarısı Avrupa'daki iki büyük savaşın ardından en uzun süreli barışı sağlamasıdır. Balkanlardaki durumu kendisi için bir ayıp olarak görüyor. Türkiye'nin kendi içindeki çatışmaları mutlaka çözmesi gerek. Öte yandan İslam'ı demokrasiyle uzlaştırma açısından bir örnek olduğunu ortaya koyması gerek. Tamam, İslam diye bir dini var. Ama bu dini, kendi içinde çatışmacılar yaratacak bir hale getirirse, "evet işte gördünüz mü biz zaten İslam'la demokrasi uyuşamaz derken haklıydık," diyenler kazanmış olacak. Ama bunu bize AB öğretemez ki. AB sadece bir motivasyon aracı olabilir. Bunu bizim yapmamız gerekir. Bu iki konu, yani etnik anlamdaki bolgesel barışını sağlama ve dinsel anlamdaki iç barışını sağlama çok önemli. Öte yandan kendi toplumsal dinamiklerinin de güçlenmesi gerekir. Bu güçlenme onun hem müzakere sürecinde sadece siyasetçilerin sadece iş çevrelerinin egemen bir güç olarak ortaya çıkmamaları için de gerekli. "Sendikalar da bu süreçte, ne oluyor?" "Biz ne yapıyoruz?" gibi soruları sormak zorunda. Ona göre müzakereler belirli bir ölçüde çok görüşün olduğu, ona göre kararların alındığı bir müzakere süreci olsun. Hem de aynı zamanda AB'nin toplum modeli açısından öngördüğü bir şey. Yani emek ve sermayenin güçlü toplumsal taraf olarak kabul edildiği bir modelin burada da benzer bir biçimde ortaya çıkması gerek. Şimdiki durumda Türkiye'de sermayenin güçlü, emeğin çok güçsüz olduğu bir toplum sistemi var. Bunu da değiştirmemiz lazım. Bu değişimin hem demokratikleşmeyle ilgilisi var hem de sosyo ekonomik sorunların çözülmesiyle ilgisi var. Bunları nasıl başaracak Türkiye? Türkiye için de ciddi sorular sorunlar var. Örneğin Türkiye de neo liberal politikalara uyum sağlamaya çalıştıkça kendi içinde yalnız emek için sorunları arttırmıyor. Daha fazla işsizlik, daha fazla sosyal sorunlar ortaya çıkıyor. Ama aynı zamanda bunu görmek gerekiyor ki bu dengesiz ilişkiler, demokrasinin de dengesiz bir demokrasi olmasına yol açıyor. Burada AB'den çok şey beklemek yerine AB'yi bir motivasyon aracı olarak görmek, sonuçta bunu biz yapacağız diye düşünmek, bizim harekete geçecek bir takım çabalar içinde olmamız gerekliliği var. Gözümüz AB'de olacak. Orada neler oluyor, sürekli konuşup tartışacağız. Ama bir yandan da gözümüz Türkiye'de neleri geliştirmemiz gerekiyor biçiminde olacak. Bir izlemeyle birlikte iç mücadeleyi de sürdürmek gerekiyor. Bu bence zaten Türkiye'nin yapması gereken bir şey. Türkiye AB ilişkisini bir motivasyon olarak kullanabilirse benim beklediğim yarar budur. Başka da bir yarar beklemiyorum zatenΩ

> Kadınların bu sürece etkisi ne olacak meselesi benim için daha çok önem taşıyor? Bence kadınların bunu görmeleri önemli. Süreklı olarak bir beklenti, bekleme alışkanlığı, sürekli olarak pasif bir rol ve razı oluşu gösteren bir şey bu.

AB kapitalizmin kendi iç çelişkilerini çözme aracı bugün için. Dönemlerimiz de farklı. Avrupa'nın köklü bir sol geçmişi de var. Türkiye'yi bu noktada ele aldığımızda, gelişen çarpık kapitalizmin AB motivasyonuyla değişeceğini düşünüyor musunuz?

Hedeflenen, istenen Avrupa'daki kapitalizm. Ve oradaki kapitalizm az çok sosyalleşmiş bir kapitalizm. Refah devleti, onu sosyalleştiren bir etken. Bu nedenle de piyasası da sosyalleşmiş bir piyasa oluyor. Ama bunun arkasında ne var? Niye böyle orası? Çünkü bu modelin arkasında tarihsel süreç içerisinde ortaya çıkan, emeğin sermaye karşısında güçlü bir konuma gelmesi söz konusu. Bu emek kendini ve iddialarını siyasallaştırabildiği için, o siyasal iddiasını tahlil edebildiği için o siyaset böyle bir refah devleti üretebiliyor.

Bu reformlar siyasal yoldan sonuçlar getiriyor. Bu nedenle kapitalizm, sosyalleşebiliyor. Benzer süreçler örneğin ABD'de yaşanmadığı için, ortaya çıkan kapitalizm böyle bir nitelik kazanmamış durumda. Sorun da burada. Küreselleşme ise diyor ki böyle bir, sosyalleşmiş kapitalizmin dışında bir şey. Bırakınız artık istediği yere gitsin, istediği yerde çalışsın, daha ucuz emek bulsun, daha az vergi ödeyeceği yer bulsun orada çalışsın. Siz kendi Avrupa çapında bütün bunları uygulamadığınızda oradaki kapitalizm de başka yere göç etme şansına sahip oluyor. Dolayısıyla orada tehlike çanları çalıyor. Sermayenin hareketliliği nedeniyle. Öte yandan yeni ülkelerden gelebilecek işçi daha azına razı olduğu için, işçi için de sorun oluyor. Hem devlet için, sosyal devlet için, hem de işgücü açısından çanlar çalıyor. Bunun karşısında ne isteyeceği çok önemli. Evet, çalsın napalım işveren için sermaye için. Napalım geriye gidelim, denilebilir. Mesele, gerçekten Avrupa sadece sermayenin ve zenginlerin Avrupa'sı mı yoksa Avrupa emeğin Avrupa'sı mı? Avrupa değerler Avrupa'sı mı hakların halkların Avrupa'sı mı? İşte burada, bu ikisinin çatışmasını göreceğiz. Kazanan kim olacak hepimiz buna göre, pozisyonumuzu alacağız. Eğer karar, emeğin, değerlerin Avrupa'sı biçiminde olacaksa, genişleme nedeniyle bize ya da bugün on tane eski doğu bloku ülkesine bakışları da farklı olacak. Bize de bakışları farklı olacak. Ancak o zaman, kendi içimizdeki kapitalizmin de sosyalleşmesini bekleyebiliriz. Dolayısıyla Avrupa eğer böyle bir niyet göstermeyecekse ve zenginin Avrupa'sı olmak yolunda neo liberal politikanın yolunda giderse bizim bu anlamda böyle bir etkisini bekleyemeyiz. Onun için onu izlemek ve nereye doğru gideceğini, iç akımlarını, devinimlerini izlemek zo-

Beyhan Demir

rundayız. Veya belki orada bizim işimize yarayacak güçlerle daha fazla işbirliği yoluna gitmek gibi arayışları sürdürmemiz gerekiyor. Yani, oranın kararı, şu yolda ya da bu yoldaki kararı Türkiye açısından da şu ya da bu güçleri daha fazla etkileyecek. Bunun için sendikaların güçlenmesi, gelişmeleri izlemesi, orada kendisi gibi düşünenlerle işbirliği geliştirmesi onun oradaki akımın güçlenmesi için destek sağlaması, çünkü orada bu konuda bir mücadele verilecek. Çok açık bu. Bu mücadele ne kadar sürecek, ne kadar açığa çıkacak, nasıl olacak bilmiyoruz. Ama bu mücadelede Türkiye'nin çeşitli güçleri ve farklı çıkarları da mücadelede kimlerle işbirliği yapacaklarını bilmek durumundalar. Merkel'le mi işbirliği yapacaklar, Schröderle mi, yoksa Blairle mi, Berlusconiyle mi, yoksa bunun dışındaki emekçi kesim ve onun partileriyle mi? Bütün bunları izlemek gerekiyor.

Bütün bu konuşma boyunca cavet erkekler tarafından sürdürülen, kadınların özne olmadığı, nesne olarak da yerlerinin belirsiz olduğu bir süreci tartışıyoruz. Kadınları nasıl etkileyecek bu süreç? İyi, kötü, yararlı vs. kadın hareketi içinde bir süredir AB fonları tartışılıyor. AB'yi bir nimet olarak değerlendiren önemli bir kesim var. Siz ne düşünüyorsunuz?

Bu konu benim çok eleştirdiğim bir konu. Ben burada AB'nin kadınlara ne etkisi olacağı sorusunu tersine çevirerek sormak istiyorum. Kadınların bu sürece etkisi ne olacak meselesi benim için daha çok önem taşıyor? Bence kadınların bunu görmeleri önemli. Sürekli olarak bir beklenti, bekleme alışkanlığı, sürekli olarak pasif bir rol ve razı oluşu gösteren bir şey bu. Onlar henüz kendi aralarında, Avrupa'daki kadınlar da Türkiye'deki kadınlar da dünyayla ilgili, dünya nereye gidiyor, dünyada Avrupa'nın yeri, Türkiye'nin yeri nedir? Bizim bu yeri seçme konusundaki kendimize düşen rol nedir bunu sormaları gerekiyor her şeyden önce. Siz böyle bir soruyu sormadan önce, ancak size gösterilene razı oluyorsunuz, başka bir şansınız da kalmıyor. Bu gösterilen de ister istemez sermayeden yanaysanız sermaye tarafında emekten yanaysanız emeğin yanında alıyorsanız. Bütün bunlardan uzaksanız liberalizm deyip geçiyorsunuz vs. Ama sonuçta hiçbir şeyi değiştiremiyorsunuz. Türkiye'de ve dünyada kadınların nasıl bir dünya istedikleri konusunda bir karar vermeleri gerekiyor. Bu kadar dağınıklığı ben çok hoş görmüyorum. Yani, tamam çok fazla feminizmler farklı hareketler var bunlar da feminizmin zenginliği deniyor. Ama bir yere kadar. Bir yerden sonra da zayıflığı oluyor bu. Bunları kültürel farklılıklar olarak görün. Ama bunun ötesinde bu kültürlerin, farklılıkların yaşadığı bir dünya var. Yaşadığı küresel ve toplumsal bir hayat var. Şimdi, bu hayatın siyasal ekonomik sosyal boyutları sizin kültürel konumunuzu da isteklerinizi de gücünüzü de etkiliyor. O zaman, demek ki bütün bunları aşan bazı şeyler söylemem gerekiyor. Bazı ütopyalarımın olması gerekiyor. Erkeklerin eşitlik anlayışıyla benim eşitlik anlayışım arasında bir fark var ve ben bunu tarif emek zorundayım. Özgürlüğü tarif etmek zorundayım. Demokrasiyi tarif etmek zorundayım. Küreselleşmeyi piyasayı, liberalizmi tarif etmek zorundayım. Ben bana verildiği kadarına razı değilsem, benim hayatımı zorlaştıran şeylerse bunlar, bunlara yeni tarifler getirmem gerekiyor ya da arayışı içinde olmam lazım. Yani pasif değil aktif bir rol içinde olmamız gerek. Belirleyici olmak önemli. Ben kadınların bunların arayışı içinde olduklarını düşünmüyorum. Dünyada entelektüel anlamda bunu tartışan, kuramsal arayışlar içinde olan bir takım kadınlar var. Ama kadın hareketi bundan büyük ölçüde uzaklaştı. Bir kere artık bunlarla çok fazla ilgilenmiyor. Bir şeyler öğrendiğini, öğrendiği kadarının kendisine yettiğini düşünüyor, kitleselleşmeye çalışıyor. Tamam, kitleselleşmek güç açısından çok önemli. Ama aynı zamanda zafiyet. Çünkü bu kadar kitle nerede birleştiği konusunu unutmuş. Bizim hatırlamaya ihtiyacımız var. Biz neyiz, ne istiyoruz sorularına ihtiyaç var. Ben burada bu proje feminizmini eleştiriyorum. Ama eleştirirken hak da veriyorum. Yani bir şey yapmak var olmak zorundalar. Yapmayı da ancak bu faaliyetlerle buluyorlar. O zaman ne yapmalı? Onların zorluğunu ve durumlarını anlayışla karşılıyorum ama aynı zamanda da bunun, birilerinin bir yerlerde, bu kadın araştırmaları merkezleri olabilir, akademik çalışmalar olabilir. Bir araya gelip, örgütler gene çalışmalarını yapsınlar ama bizim, bir entelektüel beslemeye ihtiyacımız var bu hareketi deyip bir takım sorular, tartışmalar içinde olmaları gerekiyor. Avrupa'da olan bu tip çalışmalar var. Ama burada eksik maalesef. Bir araya gelip bir durum değerlendirmesi yapmamız gerekiyor. Ben liberal feminizmin kendi adına bir çıkış yolu olduğunu düşünmüyorum. Liberalizmin kadın için özgürlükler manasında tamamen vazgeçilecek bir düşünce akımı olduğunu da düşünmüyorum. Ama bu düşünce akımının feminizm tarafından yeniden değerleriyle sorgulanması ve tanımlanması gerektiğini düşünüyorum. Özgürlük, eşitlik, dayanışma gibi kavramları tartışmalıyız. Bizim gelişmekte olan bir ülke olarak, çoğunluğu Müslüman olan bir ülke olarak öyle bir sınırdayız ki, köprü durumundayız. Buradan birçok yaratıcı düşünce çıkabilir. Dünyayı kadın hareketi içerisinde dikkate alınabilecek düşünceler çıkabilir. Bunun için yeterli entelektüel birikimimiz mi yok, yeni bir şeyler söylemekten korkuyor muyuz, kompleksimiz mi var bilmiyorum. Ama buna çok gereksinim duyuyorum ben. Biz bunları yeniden tanımlarsak, küreselleşen dünya içinde AB'nin ve ABD'nin yeri, bunların içinde nasıl, ne rol oynayabiliriz AB'den bu anlamda bir şeyler bekleyebilir miyiz gibi id-

dialarımızı, beklentilerimiz açıklık kazanacak. Şimdi ne bekliyoruz? AB'de eşitlik politikası varmış, ne güzel, kadın erkek eşitliği meselesi önemliymiş, birkaç yasada da ona göre bir düzenleme getirmiş, ne güzel biz de hemen alalım yapalım. Araştırmalar yapıyorlar, kitaplar hazırlıyorlar bu kadar. Hangi yasa, hangi madde AB'dekine ne kadar uyuyor, uymuyor? Peki bu kadar işsizlik sorununu nasıl çözeceksiniz? Evde oturan kadının ekonomik anlamda siyasal anlamda güçsüzlüğüne nasıl cevap vereceksin. Yeni yetişmekte olan genç kızlarına ne gibi bir dünya vaat ediyorsun. Sen bu yasalarla ki zaten yıllardan beri bu yasalar az çok var. Ama ortada ciddi bir güçsüzlük var. Güçsüzlük ve genel olarak bir ezilmişlik var. Ben kadın erkek eşitliği ve eşitsizliğinin çok daha geniş tarif edilmesi gerektiğini düşünüyorum kadınlar tarafından. O zaman bu sorun sadece kadınlarla da sınırlanmayacak. Bana göre dünyada var olan eşitsizlik boyutuyla düşünmek gerekir. O zaman zaten kadın kendi ideolojisine bir güç katar diye düşünüyorum.

Bu beklenti halinin kadın hareketinin enerjisini massetme riski olduğunu düşünüyor musunuz peki?

Hayır. Yok. Böyle bir şey olması gerek. Biraz daha kafasını kaldırsa, gözünü açsa onu da görecek diye düşünüyorum. İstihdamda eşitlik diyorsunuz, kadının işgücüne katılması gerek diyorsunuz ki ekonomik bağımsızlığını elde etsin. Güçlensin. Eğitim alsın, siyasal anlamda vatandaş olabilsin. Peki, kadının ekonomik anlamda güçlenmesi önemli. İş yoksa ne yapacaksınız? Buradaki cevap nedir? Cevap yok. Benim cevabım yoksa söylediğim şeyin ne anlamı var? Benim buna cevap vermem için kadının da erkeğin de iş bulabileceği bir dünya hayal etmem gerek. O zaman çalışma hayatına ait, çalışma koşullarına ait, bir şeyler söylemeliyim ki benim bu söylediğim somut bir anlamı olsun. O nedenle bu soruna kadın meselesinin de dışına çıkarak bakmamız lazım diyorum. Bu görülmüyor mu? Bunu biz neden yapmıyoruz. Bugünkü eril, erkek dünyasında düşünce bağımlılığımız var. Ya ciddi bir teslimiyet içindeyiz düşünce anlamında.

ilk gündem ab mi gerçekten?

ayşe düzkan

dosya

bu olay, türkiyeli feministlerin ab konusunda düşmekte oldukları yanılgının tipik bir örneği bence. niye böyle düşündüğümü biraz açmak istiyorum. avrupa birliği'nin türkiye'nin gündemine oturması 2000 civarında olmuştu. o sırada, türkiye'nin ab'ye üyeliğinin 2010'dan önce mümkün olmayacağını, o zamana kadar çeperde tutulup çeşitli değişikliklerin talep edileceğini, üye olması halinde de, örneğin almanya ya da fransa'yla eşit durumda olmayacağını düşünenlerdendim. o sırada söylediklerimiz gerçekçi bulunmuyordu.

2005'e geldik, henüz müzakere sürecindeyiz, türkiye'nin örneğin polonya'nınki gibi bir statüsünün olacağına kesin gözüyle bakılıyor; yani örneğin serbest dolaşım hakkının olmadığı bir üyelik. öte yandan, avrupa birliği yanlısı yazarlardan öğrendiğimize göre, üyelik süreci türkiye'de tarımın tasfiyesi anlamına gelecek. bu süreçte çok ciddi bir nüfus işsiz kalacak. bu nüfusun çok önemli bir bölümünün başka bir işte çalışacak –okumayazma da dahil olmak üzere- hiçbir bilgi ve becerileri yok. yine ab yanlısı yazarlardan öğrendiğimize göre bu insanların nasıl geçinecekleriyle ilgili bir plan yapılmış değil. bu nüfusun çoğunluğu kadın. bu çok önemli bir gelişme çünkü türkiye'de ücretli çalışan kadınların çoğu tarımda istihdam ediliyor. öte yandan yine, tarımda birçok kadın ücretsiz olarak aile işletmelerinde çalışıyorlar. bu kadınlar ücretsiz aile işçisi olmakla birlikte emeklerinin görünürlüğü söz konusu ve bu kadınlar da işsiz kalacak. yani ciddi bir kadın işsizliği yaşanacak.

öte yandan, turizmin ve genel olarak hizmet sektörünün genişlemesi hedefleniyor. hizmet sektöründe ancak eğitimli kadınlar istihdam edilecektir. buna karşılık turizmin geliştiği her ülkede fuhuşun da geliştiğini biliyoruz. Fahişeliğin ciddi bir eğitim gerektirmediğini de göz önüne alınca, bu işsiz kadın nüfusun en azından gençleri için ciddi bir alternatif olacağını öngörüyorum.

> pey oldu, çok takdir ettiğim ama epeydir de görüşmediğim bir feminist hukukçu, bir televizyon programına konuk oldu, karşısında islamcı, gerçekten pislik bir adam. zina konusunu tartışıyorlardı, bizim arkadaş kendisine söz geldiğinde ikinci argüman olarak, "avrupa birliği'ne girerken böyle şey olur mu" dedi. özellikle erkek şiddetine karşı birçok şeyi öğrenmiş olduğum bir kadındır, lafını esirgemez, hazır cevaptır. hakikaten içim acıdı. çünkü o arkadaş o konuda, gerçekten doğru düzgün argümanlar öne sürebilir. oysa böyle diyerek tartışmada elini zayıflattı çünkü adam bütün insanlığa ışık tutacak kuran'dan bahsediyor, o da ab'den. ayrıca, zina gibi özel hayata ilişkin bir konuda ab'nin ne önemi olabilir ki?

öte yandan avrupa birliği üyelerinde kadınların durum sanıldığı ya da anlatıldığı kadar iyi değil. bu konuda, avrupa parlamentosu yeşiller partisi grubunun avrupa manifestosu'nun kadınlarla ilgili bölümüne bakmak istiyorum:

"Amsterdam anlaşması, eşitsizliklerin azaltılmasını, AB'nin esas ilkelerinden birisi olarak kabul eder ve AB geçmiş yıllarda kadınların toplum içerisindeki konumunu ve haklarını iyileştirmekte önemli bir rol oynamıştır. Yine de büyük eşitsizlikler söz konusudur. Yoksulluk giderek artan bir biçimde kadınlara mahsus bir durum halini almıştır: AB'nde yaşayan her yoksul dört kişiden üçü kadındır. Yeni bir araştırma, yoksulluk içindeki kadınların çoğunluğunun İrlanda'da yaşadığını gösteriyor (kadınların % 33'ü yoksulluk sınırının altında.) AB genelinde kadınlar erkeklerden daha az kazanıyorlar. Aynı zamanda karşılığını almadıkları daha fazla iş yapıyorlar. Tek başına çocuk büyütenlerin % 90'ı yarım zamanlı işlerde çalışan kadınlar ve gerek gelirleri, gerekse sosyal güvenlikleri emniyetsiz durumda.

"Kadınların siyasete katılımı çok düşük düzeylerde: AB'deki parlamenterlerin yalnızca % 15'i kadın. İrlanda'nın Avrupa düzeyindeki durumu nispeten daha iyi; 15 milletvekilinin dördü kadın."

metnin yazıldığı 2001 tarihinde (ve aslında hâlâ) irlanda'da kadın koalisyonunun güçlü olduğunu hatırlatmak istiyorum. öte yandan yine irlanda örneğin, siyasal katılımın yoksulluğa çare olmadığını da gösteriyor bence. bu paragraf bize başka bir şeyi daha gösteriyor; ab tartışmalarında bize sunulan avrupa, geçen yüzyılın, sos-

Fotoğraflar: DİHA

yal devletin varolduğu avrupa'sı. girmeye çalıştığımız avrupa ise, neo-liberalizmin hüküm sürdüğü, iş saatlerinin uzadığı, iş güvencesinin azaldığı, işsizliğin arttığı, sağlık gibi sosyal hizmetlerin zayıfladığı avrupa. bütün bunlar tabii ki, en başta kadınları etkileyecek. öte yandan, avrupa birliği ülkeleri arasında kadın hakları açısından ciddi farklar olduğunu görüyoruz. birliği son dönemde katılan polonya, çek cumhuriyeti gibi ülkelerde yaşayan kadınlar, parasız çocuk bakımı, sağlık hizmeti, ücret eşitliği gibi haklarını kaybettikleri için büyük bir gerileme içindeler. kadınların haklarının ve siyasal katılımlarının yüksek olduğu ülkeler de, kadın kurtuluş hareketinin en ileri olduğu ülkeler. avrupa birliği müktesebatı bu konuda yeterli değil. yine rapora başvuralım: "Kırk yılı aşkındır, kadınlarla erkeklere eşit olmayan ücret ödenmesini yasaklayan AB yasaları olmasına rağmen erkeklerin ve kadınların aldığı ücret arasındaki fark hâlâ aynıdır. Varolan politikalar. ücret farkının yapısal tabiatını etkilemek konusunda tamamen etkisizdirler. Eğer Avrupa Birliği, eşitsizlikleri azaltma konusunda samimi ise, ücret meselesine yalnızca yasalar düzeyinde değil, sosyal taraflar aracılığıyla da müdahale edilmesi gerekir. İşverenler ve sendikalar kadınlara eşit ücret verilmesinin muhafazası konusunda az rastlanır biçimde ittifak halindedirler."

şahane değil mi? bütün bunlara bakarak, bizim türkiyeli feministler olarak ab konusunda nasıl bir strateji izlememiz gerektiği üzerine tartışabiliriz diye düşünüyorum. aktardığım son paragraf bence bu konuda türkiye'de, yürütülen bir stratejinin en azından yetersizliğini ortaya koyuyor; kadınlar için olumlu bir yasa tasarısı ab'den bile geliyor olsa, bunun yasallaşması için mücadele etmek anlamlı değil. bizim işimiz, bu süreçten bağımsız talep üretmek ve en önemlisi yasaların uygulanmasını sağlamak olmalı.

Avrupa Parlamenterleri boşalkılan köy ziyaretinde.

öte yandan, avrupa birliği'ne karşı olmanın herhangi bir politika ya da strateji anlamına gelmediğini, olsa olsa, tartışmalı sohbetlerde bize bir pozisyon sağlayabileceğini düşünüyorum. siyaset bence pozisyon –şimdilerde moda olan terimle- duruş sahibi olmakla değil hareket etmekle yapılabilir. öte yandan, avrupa birliği konusunda bizim görüşümüzün herhangi bir hükmünün olduğu varsayımı, bir tür demokrasiyi de varsaymak anlamına gelir. böyle bir şey yok, bizim görüşümüzün bir önemi olmadığı gibi, sürece müdahale edecek devrimci araçlarımız da yok. ab'ye olumlu bir anlam atfetmemek gerekir; bunu sanırım yukarıda yeterince izah ettim. ama bunun da ötesinde ab'yi mücadelemizde hiçbir biçimde bir öncelik haline getirmemek gerektiğini düşünüyorum. önümüzde, ab sürecinin de bir parçasını oluşturacağı bir yakın gelecek var. bizim için bu geleceği kadınlar için ne anlama geleceğini, bu süreçte kadınların güçlenme ve örgütlenme noktalarının neler olacağını tespit etmek birinci öncelik taşıyor. öte yandan, bizler kadınların ezilmişliğinin de, mücadelesinin de, kurtuluşunun da yasal değişiklikler ve devletle bağlantılı düzenlemelerle ilgili, hatta kamusal alanla bile sınırlı olmadığını bildiğimiz için feministiz. dolayısıyla, türkiye'nin üyeliğinin tartışıldığı birlik, değil avrupa birliği komünist enternasyonal hatta, izninizle mizaha başvuracağım, uluslararası feminist liga bile olsa, derdimizin bitmeyeceğini biliyoruz. sonuç olarak, diyelim ki, öyle bir liga kuruldu, memleket de o ligaya katıldı, bir düşünün allah aşkına, sizinki yemek yapmayı öğrenir mi?

kelin merhemi olsa...

avrupa birliği'nde kadınların ekonomik durumları sanıldığı gibi değil
avrupa birliği'nde işsizlerin çoğunu kadınlar oluşturuyor. üstelik de, "evi geçindirmek erkeğin görevidir," yönündeki geleneksel anlayış yıkılmış ve fakat kadınlara eşit iş olanakları sağlanmamış olduğu için bu, daha mutlak bir biçimde yoksulluk anlamına geliyor. avrupa konseyi, 1996'da, işverenlerin kadınlara iş verme konusundaki isteksizliklerine karşılık kadınlara küçük işletme kredisi verilmesi konusunda karar almış ancak destek projeleri başarısız olmuş. avrupa'daki kadın örgütlenmelerinin kadın istihdamı konusunda başarılı faaliyetler yürüttüğünü tespit ettikleri tek kuruluş olan now (avrupa soyal fonu altında "kadınlara yeni imkânlar") 2000'den sonra faaliyet yürütmeme kararı almış. bunun yerine kadınlarla ilgili konuların belli bir kaynak olmasızın yaygınlaştırılması hedefleniyor.
oysa zaten hiçbir zaman avrupa sosyal fonu'nun % 2'den fazlası kadınlara ayılmamış, fonun katılımcılarının % 42'sini kadınlar oluşturduğu halde. çünkü kadınların ücretli iş hayatına katılması 1950'den sonra hızlanmış ancak ivme sürekli olarak düşüyor! 1998'de avrupa birliği'nde kadınların ancak % 51.2'si ücret karşılığı çalışıyordu; bu da erkeklerin % 20 altında bir oran. kadınlar çoğunlukla annelik ve karılık vazifelerini yerine getirmelerine imkân tanıyan ama insana gerçek bir ekonomik bağımsızlık sağlamayan esnek işlerde çalışıyorlar.

ayşe düzkan

AB olsa da olmasa da: mücadele gerekli

Bevhan Demir

dosya

AB Türkiyeli kadınlara neler vaat ediyor?

Vaat ettiği şeyler var tabii. Sıkıntıları da var. Ama pozitif anlamda vaat ettiği şeyler konusunda şöyle bir parantez açalım. Zaten, AB müktesebatında yapılması gereken bir sürü şeyi yakın Türkiye tarihine baktığımızda son yirmi beş otuz yıldır kadın hareketinin bir bir talep ettiğini, bunun için gerekli çalışmaları ve hazırlıkları yaptığını görüyoruz. Bu durum AB'ye üyelik sürecini yaşamış diğer ülkelerdeki durumdan farklı. Yunanistan, İspanya Portekiz gibi ülkelere baktığınızda AB'ye üye olmadan önce, kadının var olan sosyal, toplumsal, siyasal, kültürel durumuyla sonraki durum arasında ciddi bir farklılık görürsünüz. AB oralarda yapılan düzenlemeler ve kadının toplumsal statüsünün gelişmesi konusunda ciddi bir manivela görevi görmüştür. Türkiye'de ise 80 sonrası kadın hareketine baktığımızda Ceza Kanunu'ndan Medeni Kanun'a, üniversitelerde yapılan araştırmalara, kadına yönelik şiddetle ilgili gelinen noktaya baktığımızda zaten bir zeminin hazırlandığını görüyoruz. Evet, AB'ye üyelik adına bunlar karara bağlandı. Elbette ama sadece kadın meselesinde değil ki her alanda böyle oldu. Siyaset dediğimiz şey zaten artık çok uluslararası bir düzlemde yürüyor. Hızlandıran bir yanı var ama ben AB'nin de vaat ettiği kendi müktesebatında olan, tam üyelik süreci yaşayan ülkelerde olan bir sürü şeyin zaten Türkiye'de zemininin uzunca süredir ve kadın hareketinin çabasıyla hazırlandığını düşünüyorum. O anlamda bir hazıra konma durumumuz yok. Öyle düşünürsek kendimize yaptıklarımıza haksızlık etmiş olacağımızı düşünüyorum.

Sevgi Uçan, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Öğretim Görevlisi. Geçtiğimiz yıl KADER yayınlarından çıkan, Fatmagül Berktay'ın derlediği Türkiye ve Avrupa Birliği'nde Kadının Konumu: Kazanımlar, Sorunlar, Umutlar isimli kitabın yazarlarından biri olan Sevgi Uçan'la AB sürecinin kadınları, mücadele alanlarını nasıl etkileyeceğini konuştuk

Sevgi Uçan

Ama tabii ki AB hâlâ çok önemli şeyler getiriyor. Mesela, gender mainstreaming denen şey. Yani kadın erkek eşitliğinin bütün ana politikalara yerleştirilmesi ya da hayatın her alanındaki bütün politikaların gerek karar alınmasında, gerek yasaların oluşturulmasında gerekse uygulamaya geçilmesinde kadın erkek eşitliği ilkesinin daha baştan asli olarak ele alınması. Bu bakış açısının olması önemli. Bu henüz Türkiye'deki kadın hareketinin çok dile getirebildiği bir durum değildi. Böyle bir perspektifi vardı ama bunu talep edeceği bir zemin yoktu. Bu ilkenin AB anayasasında olması Türkiye'deki kadın hareketinin işini kolaylaştıracak. Çünkü Türkiye'deki kadın hareketi otuz yıldır mecburen daha çok kadın odaklı şeylerle yani, kadınlara alan tanınması noktasında bir talepte bulunma durumundaydı. Kendiliğinden bütün diğer alanlarda daha baştan bu duyarlılığın yerleştirilmesi gibi bir talebimiz olamıyordu. Şu anda Türkiye'de kadınların doğrudan talebi olmadan kadınların durumlarını iyileştirmeye yönelik pek çok alanda bir sürü fonun, bizim bildiğimiz ya da bilemediğimiz, eğitimden, sağlıktan istihdam olanaklarına kadar bir sürü ayrıntının kendiliğinden gündeme getiriyor olması gibi bir durum var. Bunu önemli buluyorum. AB'nin önümüzde çok zemin açacağı, olanak sağlayacağı pozitif bir durum var. Bu başka bir şeye daha yol açıyor. Örneğin biz, pozitif ayrımcılık olarak tanımlıyorduk. Bunu ortadan kaldıracak bir "olumlu eylem" konusunu da gündemimize sokuyor AB. Hem kadın hareketinin hem Türkiye'nin gündemine. Bu da önemli. Bunun dışında uluslararası anlamda kadın hareketiyle bağlantılarımızın güçlenmesi manasında da bir zemin sunacağını düşünüyorum. Ki bu bağlantılar aslında daha önceden de olan bağlantılardı. AB bize, hem bizim oraları farklılık ve benzerliklerimizle görerek, sürece müdahil olabilme hem de o farklılıklardan yola çıkarak kendimize bakabilme perspektifini de sunuyor. Örneğin AB'ye tam üyelik statüsünde olmadan Türkiye'deki kadın platformu Avrupa Kadın Lobisine üye oldu. Bu ilişkilerin sonucu bu. AB'nin bize doğrudan vaat ettiği ayrıntılı birçok şey var. Çalışma hayatına ilişkin, eğitim, sağlık, üniversiteler, siyasi temsiliyet vs konularında. Ama genel olarak bunları söyleyebilirim. Olumsuz olarak da söyleyebileceğim şey, benim gördüğüm, dünya kapitalizminin de içinde bulunduğu kriz ve yoksulluğun derinleşmesinin tabii doğrudan oralarda da kadını vuruyor olmasının Türkiye'deki yansımalarını da göreceğiz. Orada yaşanan istihdam krizinin kadınların yedek emek gücü olması, vasıfsız olması gibi şeylerin kadınları Türkiye'de de vuracağını düşünüyorum. Üstelik Türkiye'de kadınları vahşi biçimde vuracak. Şöyle ki, uzak doğudaki gibi

bunun daha da meşrulaştırdığı bir krizi doğuracak gibi geliyor. Bunun tersi orada çok ciddi sıkıntılar olacak. Yani istihdam alanında kadınların işgücü piyasasında niteliksiz işlerde daha çok yer almasını getiren, bunun yasalarla üstelik de garantiye alınmasını sağlayacak gelişmeler olacak. Oluyor da. Dışarı atma durumları da olacak istihdam alanlarından. Bunlar olumsuz yönleri. Şöyle bir şey de var. Dünya kapitalizminin içinde olduğu kriz, kendisinin de daha yeni bir düzenlemeye ihtiyaç duyduğu kayıtlı olmaya ihtiyaç duyduğu bir dönem. Şimdi bu kayıtlı olma durumu, belli standartları yeniden formüle etme, üretim ilişkilerindeki değişme, emek piyasasındaki değişmenin getirdiği şey, işte bu kitlesel sendikaların da geri çekildiği ve alanı boş bıraktığı bir dönemde, oralarda belli standartlar kadınların insan haklarının ihlali, her türlü tecavüz, emeğin en ilkel biçimde sömürüsü, bunlar çok yaşanacak. AB buralarda bir tür kontrol getiriyor. Bunların ufak ufak çabalarını uluslararası Avrupa'daki oluşumların Türkiye'de de iştahlarının kabardığını ve buralarda da kayda gittiğini görüyoruz. Ama iki yönlü bir durum bu. Bir yandan bir kontrol mekanizmasını oluşturuyorlar. Belki hani bizim için sonuçlarını çok göremediğimiz çevrede. Ama bir yandan kadınların vahşi koşullarda, aynen o uzak doğudaki kadınlar gibi çalışmasını meşrulaştıran ve sabitleyen bir şey.

Türkiye'ye biçilen roller de önemli bu noktada. Nasıl roller biçilecek, bu roller içinde kadınların eğitim ve vasıflı eleman olmak noktasındaki durumları da göz önüne alınırsa onlara kalan istihdam alanı ne olacak gibi sorular var önümüzde?

Tabii. Ayrıca sadece doğrudan üretim sürecinin içinde bulunan o eğitimsiz kadın emeği değil, bir şekilde eğitimli kadınlar da oralarda benzer biçimde rol alacaklar. Kadınların var olabilme ve avantajlı olmaları gibi durum tartışmaları da var ortalıkta. Ama hangi bedellere rağmen olduğu konusunda bir tartışma açılmıyor bir türlü. Kadınların var oluşlarına, kimliklerinden, bedenlerine müdahaleden, bunu kendi rızasıyla görünse bile buna mecbur kalma durumları tartışılmıyor. Önümüzdeki dönemde, turizm gibi ya da hizmet sektörü gibi alanlarda kadınlara biçilen rollerde de benzer bir durum ortaya çıkacak. Güvencesiz olmak meselesi mesela. Bir yandan AB'nin en önemli kriterlerinden biri, sosyal güvenlik. Sosyal güvence ve emekli sandığı gibi şeyler. Bir yandan bu tip düzenlemeler getiriliyor. Ama öte yandan istihdam piyasasında kendisi öylesine daralmış ve koşullar o kadar vahşi ki bu da kapitalizmin krizi. Belki AB'nin kendisi bu anlamda tek başına tartışılacak bir şey de değil. Küresel kapitalizmin yaşadığı krizi de içine alan bir tartışmaya ihtiyaç var.

Avrupa sermayesinin ve emek güçlerinin bu noktada ne yapacağı, önümüzdeki dönemde ülkemizdeki emek-sermaye vaziyetinin ne olacağını da işaret edecek bize...ö

Evet, daha acımasız süreçler yaşanacağını öngörebiliriz. Bir de tabii ki o geç eklemlenme durumunun getirdiği çelişkiyi her zaman yaşıyoruz zaten. Bundan sonraki süreçte istihdam alanında kapitalizmin ihtiyaç duyduğu yoğun ucuz emeği sağlayacağı yakın periferi Türkiye gibi ülkeler olduğu için, onu sağlayacağı yerlerden biri biz olacağız. Burada şöyle bir şey var, bunlar ne olursa olsun kadını işgücüne sokan, kamusal alana çıkartan şeyler. Kadının koşulları açısından baktığınızda bedelleri çok ağır. Kapitalizmin getirecekleri 19. yüzyılda yaşanan krize benziyor. Ücretli işçiliklerde en kötü koşullarda en ucuza kadınlar çalıştı. Ama kamusal alana çıkmış oldular. Bu da birinci dalga feminizmin temellerini oluşturdu sonrasında. Fakat şunu da söylemem lazım, bu AB'ye üye olsak da olmasak da olacak bir şey. Bunun doğrudan AB'yle alakalı olduğunu düşünmüyorum. Sadece daha düzenleyici bir kapitalizm modeli var. AB öyle bir zemin ki, bir yandan tarihsel olarak bütün sosyal ve siyasal, insan hakları, kadının insan hakları ve demokratikleşme alanında kadınların da olduğu bir alan. Bugün gender mainstreaming diyoruz, olumlu eylem, kadının insan hakları diyoruz, bütün bunların tartışıldığı ve düzenlemelerin anayasa haline getirildiği bir örgütlenme orası. Biz de orada sözü olan bir ülke olacağız sonuçta. Sadece sonuçlarına katıldığımız bir topluluk olmayacak yani. Dolayısıyla o pazarlık sürecinde hem orada kadınlar olarak da özne olmak önemli.

Kadın hareketinde bu süreç içerisinde bir beklenti hali olduğunu düşünüyor musunuz? Atalete sürüklenme riski var mı kadınların?

Böyle bir risk taşıyor. Ama ben bunun tek nedeninin AB'ye üyelik süreci olduğunu düşünmüyorum. Bu önemli bir nokta, nasılsa yol açıldı, bir sürü şey kendiliğinden olacak gibi bir risk var. Bazı şeylerin garantiye alınması durumu olacağı için, nasılsa artık AB'nin normları bağlayıcı nitelikte, dolayısıyla bazı şeyler için çok da uğraşmak gerekmez diye düşünülebilir. Ya da şu anlamda da atalet olabilir. Bir takım fonlar geliyor. İstihdam, eğitim sağlık alanında vs. örneğin ben bu söylediğin şeyi şiddetle mücadeleyle alakalı olarak çok düşünüyorum. Doğan grubunun kampanyası mesela. Biz bunu telaffuz ettiğimizde herkes bize öcü gibi bakıyordu. Şimdi onlar aldılar götürüyorlar. Biz de kendimize nasıl pozisyon belirleyeceğiz diye düşünüyoruz. Evet, bunlar bu ataletin görüntüsü. Ama AB sürecinde bir sürü konuda böyle şeyler olabilir. Olacaktır da. Ama gene de son tahlilde söyleyeceğim bunun esas nedeni AB değil. Türkiye'de ve dünyada radikal bir kadın hareketinin kendi taleplerini, kadınların yeniden özne olması itibariyle durumlarını tespit edip, ihtiyaçlarını ortaya koyup bunun üzerinden ne talepler geliştirebileceğini belirlediği zeminin biraz zaman alacağını düşünüyorum. O anlamda politik bir hareketin, ne zaman, nasıl olabileceği üzerine düşünmek gerekiyor ama bunu küresel kapitalizmin durumuyla birlikte değerlendirmek gerek.

AB ülkelerindeki kadınların durumuna baktığımızda orada da çok parlak bir durum yok. Genel ilkeler çok da yeterli olmamış. Hatta birçok AB ülkesinde kadınların kazanımları birlik ve denge uğruna geriye bile itilmiş durumda...

Avrupa Kadın Lobisinin taleplerini izlediğinde aslında AB'yi çok zorlayan bir örgütlenme. AB'yi zorladığı gibi kendi talepleriyle başka bir yere çeken de bir lo-

bi faaliyeti orası. AB süreci dinamik bir süreç. Pazarlıkların sürekli olacağı bir süreç. Ve de muhafazakâr. Sonuç olarak bir erkek örgütü. Bir de böyle görmek lazım. Bütün ataerkil ideolojik yapılanmayı kendi içerisinde taşıyan bir birlik. İsveçli parlamenter bir kadının konuşmasını dinlemiştim geçen yıl. "Bizim Avrupalı feminist kadınlar olarak AB içinde yer almış dinamizminize, politik heyecanınıza çok ihtiyacımız var," demişti. Yani onlar da kendilerindeki ataletin farkındaydı. O anlamda orası çok çelişkisiz bir süreç değil. Ama etkilenme iki türlü olacak. Biz bundan olumsuz etkileri de biraz önce sözünü ettiğin atalet, pasifize olma, bir tür konformizm, geri çekilme gibi olumsuzlukları yaşayacağız. Zaten bir süredir yaşadığımız feminizmin popülerleşmesinin getirdiği yanılsamaların olma durumu. Öte yandan kendi içinde, bir süre sonra yeniden bu geri çekilmenin sonucunda cinsiyet ayrımcılığının yeniden sorgulandığı ve harekete geçildiği bir süreç yaşanacağı yeni bir politik ortam yaratacağını da iyimser bir bakış açısıyla umuyorum. Bir de tabii biz de orayı etkileyeceğiz, öyle bir şey de var. Ama ne kadar bilemiyorum.

Sizce bu süreç kadın hareketinin mücadele alan ve yöntemlerinde değişiklik yaratır mı?

Yasalarla ilgili talep ya da talepler zaten yaptığımız ve de yapacağımız şeyler olacak. Ve bunlar daha ziyade meslek gruplarının yapacağı çalışmalar olacak bence. Ama bunların farkındalığının sağlanması önemli bir mücadele alanı diye düşünüyorum. Onun dışında bana zeminimizi kamusal alana kaydıracak gibi geliyor. Aile içi, bizim en can alıcı çalışma alanımız tabii ki. Aile içindeki cinsiyet eşitsizliği, bununla ilgili yasal düzenlemeler ve tanımlamalar olması önemli. Diğer bir nokta, Türkiyeli kadının bölgesel farklılık ve eşitsizlikleri de ortaya dökecek şekilde kayda geçirilmesi. Bu bana önemli geliyor. Bu süreç buna zemin hazırlayacak. İstatistiklere dökmek, kayda geçirmek tanımlamak çok önemli. Güneydoğuya akan fonlar çok. Oralarda kadınların becerilerini arttırmak, kurslar eğitimler yapmak, şiddete karşı çalışmalar yapılması çok faydalı. Hatta olumsuz anlamda bir tür piyasası oluşmaya başladı bu çalışmaların. Bunun olumlu yanı kayda geçecek olması. Başka alanlarda da uygulanacak bunlar. Bunun bir zemin olacağını düşünüyorum. Kadın hareketinin ne kadar gündemini oluşturur bu bilmiyorum ama bize bir veri oluşturacak. Böylelikle teorik ve politik olarak da feminizmi yeniden tanımlamakta ve buna yönelik somut yeni politikalar üretmemizi sağlamada zemin sağlayacağını düşünüyorum. Nasıl olacağını çok öngöremiyorum ama bizim bunu böyle değerlendirmemizin faydalı olacaktır. Siyasal temsiliyet konusunda değişiklikler olacağını düşünüyorum. Tablomuz korkunç çünkü. Bir de sadece ulaşamadığımız değil, henüz farkında olmadığımız bazı bilgi kaynaklarına ulaşma şansımız da artacak. Ve bu her alan için geçerli.

Fonlar vs gibi ilişkilerle birlikte oluşan sizin de "piyasa" dediğiniz ortamda eskiden militan dediğimiz şimdi aktivist olan profesyonel feministler mi çıkacak ortaya?

Böyle bir risk kesinlikle var. Ben bunu Almanya ve İngiltere'de de gözlemlemiştim. Almanya'da Berlin'de şiddetle ilişkili bütün eski radikal kadın gruplarının da içinde olduğu ama aynı zamanda psikologlar derneğinden polisine, adliyesine kadar geniş bir ağın içinde olduğu bir grup incelemiştik. Kadına yönelik şiddetle mücadele eden önemli bir projeleri vardı. Benim dikkatimi çeken bir şey olmuştu. Bu ağın içindeki kadın derneklerine gittiğimde, oralar bir iki kişinin irtibat merkezi haline dönüştüğü, feminist bir bilincin olduğu ama teknisyene dönüşmüş bir biçim vardı. Ya da bir sığınağa gidiyorsun eskinin o militan, feminist kadını dimdik aynı bilinçle orada duruyor ama, o kadın o politik duyarlılığıyla dışarıda o olmayan bir aktif politik bir hareketten mahrum. Artık orada profesyonel anlamda o sığınağın işletilmesini sağlamak. İngiltere'de de öyleydi. Türkiye'de henüz böyle bir şey yok. Belki de bu süreçte böyle ara bir pozisyon açılacak. Bu bir yandan iyi ama aynı zamanda dışarıda olmayan o politik hareketten artık motivasyonunu almıyor. Bunu illa kötü anlamıyla söylemiyorum, ama durum bu.

Yetişen kuşakların feminizmi öğrenememe endişesini taşıtıyor insana...

Evet. Örneğin şiddetle ilgili Mor Çatı benzeri kadınların kurduğu bağımsız sığınaklardaki o feminist bilinçle oluşturulan şeylerden muhtemelen AB'nin getireceği bir normla bu deneyimlerden yararlanılacak çokça. Belki, kısmen istihdam da edilecek aktivist kadınlar. Bu olumlu, olsun da zaten. Bu bizim talebimizdi de. Ama bir yandan batıda gözlediğim şeyi görmekten de endişe ediyorum. Ama yine söylüyorum AB ile ilgili bir süreç olarak görmüyorum bunu. Hiçbir alanla ilgili böyle görmüyorum önümüzdeki süreçte yaşanacakları. Bu gerçekten dünya kapitalizminin yaşadığı kriz ve daralmayla ilgili şeyler. Tabii ki öncelikle de kadınları etkileyecek. Ama bunların farkında olmamız gerekiyor. Bir takım kazanımlar elde ederken AB'nin de bize getireceği şeylerle birlikte oralarda mücadele edeceğimiz alanlar olarak görmek bunları önemli. Bu fonları kullanırken, yapılanlar önemli. Ama öte yandan oradaki politik feminist bilinci ne kadar besleyecek diye düşünmek gerekiyor.

Birçok şey oluyor evet, ama unutulan kısım, feminizmin bütün dünyayı değiştireceği iddiası sanırım...

Evet kesinlikle. Önemli olan bu. Feminizmin aslında sadece kadınların durumunu iyileştirmek için var olmadığını, feminizmin aslında yeni bir toplum projesi olduğunu hiç unutmamak gerekiyor.

erkek şiddeti kapı dışarı

Şiddet uygulayan aynı çatı altında yaşadığımız erkeğin (koca, baba, ağabey, büyükbaba, amca) evden uzaklaştırılmasını, telefonla, mektupla rahatsız etmesinin engellenmesini, alkol ve uyuşturucu gibi maddeleri evde kullanmamasını, eşyalara zarar vermemesini ya da güvenliğimiz tehlikedeyse başka bir yere yerleştirilmeyi talep edebileceğimiz yasayı uygulatabilmek için başvurabileceğimiz kurumlar şunlar: Baro bunyesinde çalışan Kadın Hakları Uygulama Merkezleri, karakollar, savcılıklar, hastaneler.

Kampanyanın amacı 4320 sayılı yasayı mümkün olabildiğince kalabalık ve işlek meydanları olan kimi semtler ve merkezlerde olabildiğince çok kadına, şiddete karşı koruyabilecek bir yasanın varlığından, başvurabilecekleri, destek alabilecekleri kurumlardan haberdar etmek. Aile içinde yaşanan erkek şiddetinin gizlenmemesi için

"4320 sayılı yasa ile erkek şiddeti kapı dışarı" kampanyası, dort bağımsız kadın kurumu, Morçatı, Amargi, Gokkuşağı kadın derneği, Sahmaran Kadın Danışma Merkezi tarafından 17 Eylül'de başlatıldı

yalnız olmadıklarını göstermek, haklarının olduğu bilgisini taşımak. Bu haber yazıldığı sırada kampanya İstanbul'da Beşiktaş, Ortaköy, Sarıyer, Üsküdar, Bakırköy, Ümraniye, Esenler, Bayrampaşa, Eminonü, Beyoğlu, Avcılar gibi pek çok semtte surdürülürken

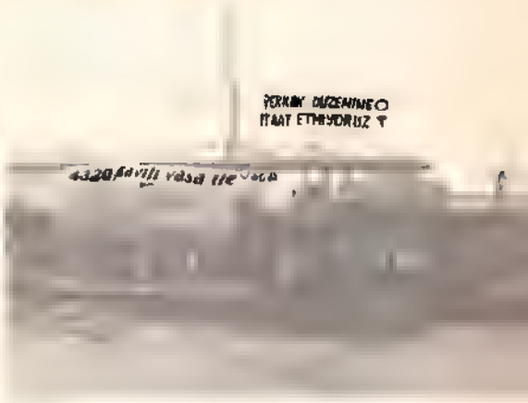

bir kaç yerde yasaklanmak istendi. Gidilen yerlerde kadınlar ilgi gösterirken erkekler kimi zaman kızgın bakışlarla izledi. Ve bazen de akıl vermeye kalktılar. Ayrıca çeşitli semtlerle yasa uygulayıcılarla da görüşmeler yapıldı. Kampanya İzmit ve Yalova civarında surerek devam edecek

kadınlardan sessiz yürüyüş

Ülkemizde bir süredir tırmanan/tırmandırılan milliyetçi dalganın karşısında yaşanan linç girişimlerinden ve ırkçı söylemlerden rahatsız olan bir grup feminist kadın, bu topraklarda senelerdır yaşayan, Ermeni, Kürt, Rum, Çerkes, Laz, Arap ve daha birçok milletın kadınlarının millıyetçiliğe karşı bir arada durma, kardeşçe yaşama isteğini bu defa sessiz bir eylemle dile getırmek istedi.

Xazal, Hayganuş, Rebeka, Nidal, Zeynep, Marika ... Yani bu ülkede birlikte yaşayan tüm kadınlar birbirimizin sesini duyabilelim dıyerek duyurulan eyleme elliye yakın kadın katıldı. Kadınlar, yoğun yağmur ve soğuğa rağmen, farklı olana yaşam hakkının tanınmamasına karşı kadınların birbirinin sesini boğmadan birlikte yaşama isteğini dile getırdi.

Eyleme katılan Beril Eyüboğlu, sessiz yürüyüşe katılmanın kendisi için ne anlam ifade ettiğini şöyle anlattı:

"Bundan on yıl kadar önce Kürtler'i gunbegün hedef alan ayrımcılığa ve şiddete karşı çıkarak, bir gazete ilanında, "Biz aşağıda imzası olan Türk kadınları nufus cüzdanlarımızın bize sağladığı ayrıcalıktan utanç duyuyoruz," demiştık. O tarih-

Bir grup kadın 2 Ekim Pazar günü "birbirimizin sesini duyabilelim" pankartıyla, İstanbul Harbiye'den Taksim'e sessiz bir yürüyuş gerçekleştird Eylemde kadınlar hazırladıklara pankartlara farklı milliyetlerden Kürtçe, Türkçe, Ermenice, Rumca kadın isimlerini yazarak mill'yetçiliğe karşı kardeşçe yaşama özlemini dile getirdiler

ten bu yana kimi olumlu gelişmeler olduğu soylense de, milliyetçi dalganın son zamanlardaki yükselişi kaygı verici. Çocukluğumun Kadıköy'ünde duyulan, evden eve Rumca, Ermenice seslenişlerden eser kalmadı. O insanlara ne oldu diye zamanında neden hiç merak etmedim? Neden hiç konuşulmadı bunlar? Neden hâlâ geçmişle yüzleşmekten kaçınıyor, hiçbir şey olmamış gibi davranıyoruz? Ya da, "ama onlar da..." diye mazeret yaratmaya çalışıyoruz. 2 Ekim Pazar gunku sessız yürüyüş işte bütun o artık sesini duymadıklarımızı anmak, kalanlarla ise güven içinde hep birlıkte yaşama özlemini dile getırmek içindi. "

hangi hukuk? hangi ahlak?

Ankara Valiliğine sormak gerekiyor kimin hukukuna, kimin ahlakına dayanarak bu kararı verdiğini. Üstelik hukuki açıdan yasal bir engel de yok ortada. Kendinden farklı olana yaşama hakkı tanımayan, dışı cilalansa da özü değişmeyen sistem ve kafalar en büyük engel aslında. On yıldır heteroseksizme karşı mücadele eden, eşcinsellerin hakları için çalışan KaosGL dernekleşme çabası ve karşılaştığı engellemelerle ilgili olarak sorularımızı yanıtladı.

Kısaca kaosGL'nin amacını açıklar mısınız?

Kaos GL'nın amacı özetle azınlık kabul edilen ve hatta yok sayılan eşcinsellerin kendilerini toplumsal hayatta var edebilmelerini ve ifade edebilmelerini, eşcinsellerin kendileriyle ve toplumsal hayatla barışma ve uyumlu ilişkiler sürdürmelerini sağlamak, bunun için eşcinseller ve anti heteroseksistler arası iletişim ve dayanışma kanalları geliştirmektir diyebiliriz.

Neden dernekleşme ihtiyacı duydunuz?

Dernekleşme ihtiyacı kamusal alanda kendimizi daha etkin bir şekilde ifade edebilme, eşcinselliğe dair taleplerimizi devlet ve toplum nazarında daha somut bir şekilde ortaya koyabilme, eşcinsel görünürlüğünü sağlamanın bir aracı olarak ortaya çıktı. Başka bir deyişle, kimlerden oluştuğu görmezden gelinen bir grup yerine somut bir varlık olarak ortaya çıkmamızın artık bir zorunluluğa dönüşmesi ve toplumsal dönüşüm sürecinde bir adım olması gayesiyle dernekleşme sürecine gelindi.

Ulaşmak istediğiniz amaçlar neler?

Tüzüğümüzde detaylı olarak bu amaçlara yer verdik, tüzüğümüzde yer alan amaçlarımız zaten şimdiye kadar yaptıklarımız ile yapmayı amaçladıklarımızdan oluşuyor. Dernekleşme mücadelemizin küçük bir parçası. Asıl mücadelemiz eşcinsellerin ayrımcılığa ve toplumsal baskı ve şiddete maruz kalmadan kendilerini özgurce var edebilmeleri için daha eşitlikçi, daha özgur, daha adil bir dunya yaratmak ve bu anlamda toplumsal dönüşümun sağlanmasıdır.

> Ankara Valiliği KaosGL'nın dernekleşme talebini değişen yasalara rağmen 4721 sayılı Medeni Kanun'un 56 Maddesine göre hukuka ve ahlaka aykırı bulup feshedilmesi için Asliye Mahkemesine gönderdi. Neyse ki savcılık aklıselim davranarak tüzükte hukuka ve ahlaka aykırı bir yan bulunmadığını, eşcinsellerin örgütlenebileceğini söyleyip kararı bozdu

Ankara Valiliğinin, derneği ve tüzüğünü hukuka ve ahlaka aykırı görerek feshine yönelik dava açma kararını imzalanmış olan uluslararası sözleşmeler ve yasal değişiklikleri de göz önüne alırsak, nasıl değerlendiriyorsunuz?

Şüphesiz valiliğin bu kararı, insan haklarını kavramına çok uzak duşen, bireyin özgurluğünü, bedensel ve ruhsal butunlüğünü hiçe sayan bir yaklaşımın ürünüdür. Bu karar TC devletının taraf olduğu uluslararası anlaşmalara ve bu anlaşmalar dolayısıyla iç hukuk normu haline gelmiş düzenlemelere de aykırıdır. Türk hukuk mevzuatında eşcinsellik hiçbir şekilde suç veya ahlaksız olarak tanımlanmamış ve yasaklanmamıştır. Kararın hukuka aykırılığı tartışmasızdır.

KaosGL'nın örgütlenmesinden, kamuya açılmasından neden korkuyorlar? Kararı hukuki değil de siyasi bir karar olarak değerlendirebilir miyiz?

Kaos GL'nın örgütlenmesine dair bu korku yüzlerce yıldır biriktirilmiş ve içselleştirilmiş homofobinin bir yansımasıdır. Öteki, farklı olana dair duyulan korku. Kendinden farklı olanı ezmek, yönetmek, baskı altında tutmak üzerine kurulmuş ataerkil bir kültürün kendini savunma mekanizması ve yücelttiği erkekliğinin zedelenmesine karşı verdiği refleks tepki diyebiliriz belki. Derneğimizin kapatılması ile ilgili olarak İçişleri Bakanlığı'na görüş soran dernekler il müdürü her ne kadar bir kadın olsa da, bu kültür ve onun iktidar mekanizmaları cinsiyetlerden bağımsız olarak her yere sızmış durumda. Yıllardır sorgulamaksızın tek mutlak gerçeklik olarak kabul ettikleri hayatlarından başka hayatların da yanı başlarında durduğunu görmek korkusu. Biz on yıldır varız ve hep görünür olduk ama adını koymadığınız sürece sizi 'görmezden gelebiliyorlar, hatta sizin uzerinizden devlete gelir kazandırabiliyor, eşcinsellere yönel k rant sektörleri yaratıp bunun üzerinden sizinle barışabiliyorlar da. Yani adını koymadığınız sürece eşcinsel barlar açılmasına, eşcinsel yayınlara vs göz yumuyorlar ve bunu sisteme kanalize edebiliyorlar. Ancak biz o kadar da eğlenceli değiliz, yaşamın bir gerçeğiyiz, sisteme muhalifiz dediğinizde görmezden gelme eğilimlerini engellemiş ve tabiri caizse oyunu bozmuş oluyorsunuz. Bunun korkusu sanırım.

Savcılığın tüzükte ayrımcı bir yan yok gerekçesi ile dava açmama kararını nasıl değerlendirmek gerekir?

Yargı adına da toplumsal süreç adına da oldukça olumlu bir gelişme. Hukuk devleti olabilmemiz yolunda önemli bir adım. Savcılık kararı hukuk normlarına göre doğru bir karardır, savcılık hukukun gereğini yerine getirmiştir.

Şimdan sonra onumuzde nasıl bir çalışma programı var?

Şımdiye kadar yaptığımız mücadeleye kaldığımız yerden devam edeceğiz. Etkınlıklerimizde bir değişiklik olmayacak, etkinliklerimize de daha da zenginleştirerek devam edeceğiz. Sürdurdüğumüz çeşıtlı projelere de devam ediyoruz. Dernekleşme sürecinin amaçlarımızı daha etkin bir şekilde gerçekleştirmek için onumuzu açacağını umuyoruz.

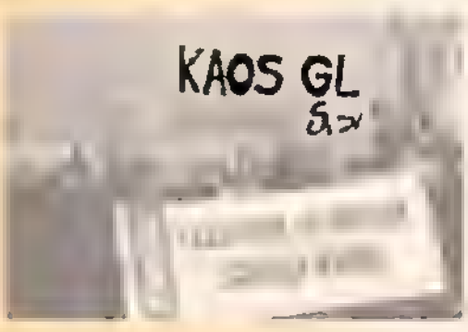

kijan hiqûq? kijan ehlaq?

Ove mirov ji Walitiya Enqereye pirs bike. Li gorî ehlaqa kî û li gorî qanûna kî ve biryare stendiye. Her wiha li gorî hiqûqe jî astengiyek tuneye li hole. Pergal û mejiyen ku ji kesen ji xwe cudatir re derfetên jiyane
nade, derveye xwe be paqijkirin jî, naveroka we naye guhartin. Astengiya herî mezin ev e ya rastî. KaosGL ku ev bi salan e li dijî heteroseksîzme tedıkoşe, ji bo mafen hemzayendan tekoşîna komelebûne dide, der bare mijare de pirsen me bersivandin.

Hun d karin bi kurtasî armancen KaosGL hatin ziman?

Bi kurtasi KaosGL, ji bo hemzayenden ku kemar in û tune tene hesıbandin, di nava jiyana civakî de derfeten jiyane û xweîfadekirine diafirîne. Her wiha dixwaze ku hemzayendan bîne ba hev, bi jıyana civakî re lıhev bîne, tekiliyen ahengî pek bîne. Her wiha em dıkarin bıbejin di navbera antî-heteroseksîst û hemzayendan de diyaloge diafirîne.

Pedıviya komelebûne çawa derkete hole?

Di qada cemawerî de pedivî ev e ku em zedetır aktîfbin û daxwazen xwe yen hemzayendiye di nezara dewlet û civake de bînin ziman. Me xwest em nasnameya xwe raste rast derxin hole û bi civake re bidın pejirandın. Bi gotineke dine em bînin ziman, kî ku me nabîne de bi komelebûna me we bibîne. Em ne tene komek in. Em heyîne û di cıvaka ku te guhertin de cihe me jî heye. Bi ve armance me pedıviya komelebûne dît

Armancen we ku hun dıxwazın xwe bınijinine çıne?

Me di reziknameya xwe de cih da van armancan. Armancen me ku di rezıknameye de cih digirin ji xwe kirinen me yen heta niha ne. Her wiha plansaziya

> Walitiya Enqereye li gel zagonen hatin guhartin û li gel ku xala 56'emîn a Zagona Medeni ya 4721'an ve ferasetê li dijî ehlaq û hiqûqê dınirxîne daxwaza komelebûna KaosGL ji bo ku bê redkirin serî li Dadgeha Asliye da. Lê baş e ku dozgerî li gorî reziknameye tiştekî neyînî nedît û da zanîn di reziknameye de li dijî hiqûq û ehlaqe tiştek nîn e. Bi ve boneye daxwaza redkirina komelebûnê xera kir.

me jî te de cih digire. Komelebûn tene parçeyek ji armancen me ye. Tekoşîna me ya rast tekbirina cudaxwaziya di navbera zayendan de û parastına hemzayenden ku bi şidete rû bi rû dımînin e. Her wiha azadî û wekheviya hemzayendan jî di nava armancen me de ye. Em dıxwazın dinyaye li gorî reziken azadiye biguherînin.

Li gorî zagonen ku hatine guhertin û li gorî peymanen navneteweyî hun biryara Walitiya Enqereye çawa dinirxinin?

Be guman biryara walıtiye, li dijî mafen mirovan, li dıjî azadiya mirovan, li dijî yekitiya giyanî û bedenî înkara rastıyeke ye. Ev biryar li dıjî peymanen navneteweyî ku dewleta TC îmze avetiye binî, her wıha li dijî sererastkirinen ku bûne rezıken hiqûqa navxweyî ye. Hemzayendî di hiqûqa Tirk de tu caran wekî sûceke ehlaqî nehatıye pejirandin û nehatiye qedexekirın. Li gorî me daxwaza girtine li dijî hiqûqe ye.

Çıma ji birexistınbûn û vekirına KaosGL datırsin? Mirov dıkare daxwaza girtine wekî daxwazeke sivasî bınırxî ne?

Tirsa li dıjî birexistinbûna KaosGL ewqdana homofobîya ku ev bi sedan sal in di mejiyan de hatiye bicihkirin e. Tirseknasnameyen cuda ye. Pergala serdest her dem ji kese dıne tirsiyaye. Em dıkarin bibejın ku refleks û berteka zihnîyeta pederşahî (ataerkîl) ku xwe bi şidet, çewsandın, birevebirine re heyî kiriye ye. Merantî bi ve zihniyete xwe çekiriye û aniye heya niha. Niha jî xwe bi ve yeke diparez e.
Midûra Bajer a Komeleyan her çiqas jın be jî, ji wezareta hundırîn re der bare gırtina komeleye de pirsan kir. Ev yek nîşan da ku çand û mekanîzmayen îktîdare xwe ji zayendan cuda kiriye û li her derî bicıh bûye. Tirsek wiha ye ku bi salan e beyî ku tiştekî binirxîne tene xwe pejirandine. Û kesen ji xwe cudatir her dem red kirıne. Tene heyata wan heye û heyaten dine tirsa wan e. Em bi dehsalan e hene. Her dem me xwe nîşan da, le heya ku em navek li xwe hekin ew me nabînın. Hetta ku lı ser me ji dewlete re pere dıdın qezençkirin. Li ser hemzayendan sektoren rante çedikin û bi mirovan re lihev ten. Ango beyî ku nav le bikin, destura baren hemzayendan dıdın. Destûra weşanen hemzayendan didın. Ve yeke qenalîzeyî pergale dıkin. Le em ne ew qas howarde ne. Em rastiya jiyane ne.Em muxelîfen pergale ne. Dema ku em wisa dibejin feraseta wan a nedîtine xeradıbe. Bawerım ev tirs ji ber ve sedeme ye.

Em biryara dozgeriye ku tiştekı li dıjı ehlaq û hiqûqe nedıt û doz venekır çawa binirxinin?

Li ser nave daraziye jî, li ser nave civakî jî biryarek erenî ye. Di riya dewleta hiqûqî de gavek e. Biryara dozgeriye li gorî normen hiqûqe rast e. Regezen hiqûqe bicih hatin.

Pıştî ve deme li peşıya we bernameyek çawa ya xebate heye?

Eme tekoşîna ku heya niha me anî bidomînin. Di çalakiyen me de de tu cudahî çenebin. Eme bernameyen xwe xurttir bıkın. Hin projeyen ku me çedikir jî dıdomin. Eme xebaten xwe yen komelebûne jî zedetir bikin.

Fuhuş İsveç'te yasak Türkiye'de serbest

Serbest seks piyasasına İsveç darbesi Dünyayı doksanlarla birlikte yenilenerek saran liberal rüzgâr hâlâ eserken bazı çok demokrat Avrupa ülkelerinde fuhuşa karşı "yasakçı" yasaların çıkmasının bir sebebi var. İsveç in kuzeyinde, Finlandiya ve Eski Sovyetler Birliği ülkeleriyle bağlantılı oldukları kesimde uluslar arası insan ticareti çok yaygın. Bizim Karadeniz bolgesinden de beter bir durum var. Sürekli sayıları artan ve yaşları düşen çok sayıda kadın burada seks işinde çalışıyor, çalıştırılıyor. Erkeklerin talepleri de yıllar içinde yukselış gösteriyor. Yıllardır güvenli bir fuhuş hayatı süren İsveç adasının demokrat ve mutsuz milletinin yöneticileri bu karışıklık dolayısıyla kendini tehdit altında hissediyor. Ayrıca buradan başka ulkelere geçiş yapılıyor. Yani başka ülkelere bir para ve insan sevki de söz konusu. Dolayısıyla yasa bir ihtıyacın karşılığı. İnsan ticareti İsveç in yıllardır önde gittiği silah üretimi ve ticaretini benzemiyor. Kendini tüm çirkin toplumsal belalardan uzak kurgulamış olan bu ülke kendini bu defa uluslar arası insan tacırlerinin, sattıklarının alıcısı olarak bulmuş durumda. Ülkede parlamenter bir güç halıne gelmiş olan feministler de konunun üstüne gidince böyle önemli bir yasa çıkabilmış.

Görenler hatırlar bu konuyu ele alan en acayip film LİLJA 4-EVER dır. Bu eşsiz filmin yönetmeni Lukas Moodyson, Rus-Baltık hattında işlerin nasıl yürüdüğünü burunlarımızın direğini sızlatarak değil, en sanatkârane biçimde kırarak anlatır. Son rakamlar yasadan sonra İsveç de fuhuş işinde bir azalış olduğunu gösteriyor. Ama liberaller serbest seks ticaretinin yasaklanmasıyla ılgili hala çok endişeliler. 2004 yılında konuyu kapağına taşıyan Economist dergisi İsveç de seksin serbestçe satın alınmasının suç halıne getirilmesini eleştiriyor ve "bırakın ticarı seks küreselleşsin, zengin ülkelerdeki hayat kadınlarının çoğunun yabancı olması yadırgatıcı değil "diyordu. İki yıl önce yapılan Uluslararası Kadın Hukukçular Federasyonu Genişletilmiş Konsey Toplantısı'nın gündem maddelerinden biri de, "kadın ve genç kız ticareti" idi. Yunanlı katılımcıların, "fuhuşu önlemek için, kadınlarla birlikte olan erkeklere de ceza verilmesi" önerisi tartışmaya açıldı. Birbirinden çok farklı görüşlerin olduğu ortaya çıktı. Bir yaklaşım seks işçilerinin meşruiyetini ve haklarını gözetmeye öncelik verirken başka bir yaklaşım ise önce zengin alıcıların ve onların zengın ettığı kadın satışı organizatörlerinin üstune gidilmesi gerektığini savunuyorlardı.

Peki, fuhuşa yasak Turkiye'de yürurluğe girse ne olur? Erkekler bilır. Gazetelerde yazdı. Karadeniz bölgesinde hiç genelev yok. Ama malum fuhuş çok yuksek. Yore erkeklerine niye geneleve gıtmiyorsunuz dıye soran bir gazeteci şu cevabı almış "bız kıskanç erkekleriz, komşumuzla aynı mekâna devam edemeyiz, birbirimizi vururuz" Buradan Laz erkeklerın patriyarkal özellikleriyle ılgili sonuçlar çıkarabilıriz. Ama daha önemlısi fuhuşun Türkıye'de zaten yasaların çerçevesini çoktan aşmış olduğu gerçeği.. Yasağın uygulanacağı kurallı bir alan yok, bunu seks işçilerini vurup kırmadan uygulama inancını taşıyan bir guvenlik-hukuk kadrosu hiç yok. Bu getirisi yüksek iş göz önünde ve aynı zamanda kaçak yapılıyor. Yine kaçak yapılacak. Kaçak inşaat gibi.. Emniyet müdürlüğünün 30 mt ilerisinde Aksaray İSKi civarı erkeklere "15 lık Moldovalı. Romen, nereden istersın ağbi! Kız var ağbi, hem de kız oğlan kız "dıye tezgâhtarlık yapan satıcılarla dolu. Erkekler iş arasında veya mesai sonrası eğlenmeye buralara gidiyorlar. Sonra namus için eşlerini öldürebiliyorlar.

Bu ikiyüzlü âlemin iki tarafında yer alan evlerde yaşayan kadınların birbirlerini duşmanları olarak değil aynı egemenlik

sisteminin mağdurları olarak görmeleri kolay değil. Fuhuşta vesikalı olarak çalışan kadınlar haklarını aramak ve sağlıklarını korumak açısından daha şanslılar. Kim vurduya gitme ihtimalleri daha az, akıl sağlıkları biraz kaysa da canları güvencede ve geç yaşlarına kadar çalışabiliyorlar. Kendi deyimleriyle "sermaye" ler tıpkı "aile kadınları" gibi erkekleri maalesef düşmanları olarak görmüyorlar. Erkekler müşteri olarak veya koca olarak çocuklarının babası olarak veya müdür veya patron olarak en fenası satıcı âşıkları olarak onların yakınlarıdır. Bu erkekler onların ekmek paralarını sağlar, kalplerini okşar. Kadınlar onları biraz eziyet görseler de severler. Duşman genç kadınlardır. Kocaları tarafından 35'lerinden sonra çöp muamelesi gören eşler gibi, genç yabancı fahişeler yüzünden işleri azalan geleneksel seks işçilerinin de düşmanları genç kadınlardır.

Fuhuş meselesi Avrupa parlamentosunda tartışıldı. Avrupa da örgütlü olan seks işçileri ise haklarının peşinde

" Avrupa'nın çeşitli bolgelerinden gelen ve kendilerini "seks emekçisi" olarak nitelendiren yüzlerce kişi 17- Ekim günü Brüksel'de yürüyüş düzenledi. "Avrupa Seks Işçileri Hakları Komitesi" (ICRSE) tarafından düzenlenen yurüyüş, Avrupa Parlamentosu'nda seks sektörünün ele alındığı üç günlük bir konferansa paralel olarak yapıldı. Avrupa Parlamentosu'nda bir basın toplantısı düzenleyen ICRSE yetkilileri, "hükümetlerin kamu düzeni, ahlak ve insan kaçakçılığı gibi alanlarda sürdürdukleri baskıcı politikalarının esas kurbanlarının seks emekçileri olduğunu" anlattılar. "Seks emekçilerinin kendilerini ve sektörlerini konu alan tartışmalarda temsil edilmeleri gerektiğini" savunan ICRSE, bu alanda yasaların ve siyasetlerin belirlenmesinde söz ve savunma hakkı talebinde bulundu.
"Seks emekçilerının dığer emekçilerle aynı sosyal hakları ve sağlık hizmetlerini istediklerini" belirten ICRSE, aralarında eski "seks emekçilerinin" de bulunduğu bazı kadınların protestolarına hedef oldu.
Kadın ticaretine ve kaçakçılığına karşı tavır aldıklarını belirten ICRSE karşıtı bu kişiler, seks endüstrısının yasallaştırılmasının, bu sektördeki emekçilere değil tüccarlara yaradığını)savunarak, İsveç'te olduğu g'bi, "hizmet veren seks emekçilerinin" değil, "bu hizmetlerden yararlananların" cezalandırılması gerektiğ:ni söylediler.
"(Aktaran Uçan Supurge)

Hepimiz fahişeyiz demeden olmaz!

Peki, ne yapabiliriz. Ben konuyu bir devrim meselesi olarak görüyorum. Kadınların takas edilen, el değiştiren, satılan varlıklar olarak görülmesi tum patriarkal sistemlerin temelini oluşturuyor. Bu satın alma erkeklere neredeyse doğal gelıyor. Ama derin bir dönüşüm için uğraşırken neden fuhuşu gayrimeşru bir iş olarak gordüğümüzü ilan etmeyelim. Bugün Türkiye'de erkeklerin zevki için her türlü imkânı sunan İslami yorumlarının egemenliğine, turizm piyasası eşlik ediyor. Muhafazakâr-dınci erkekler açısından suçlu hep kadınlar. Bakın Bulent Arınç sekreteriyle beraber olup eşini bırakan milletvekili Özal'ı değil (bu Özallar bitmiyor kardeşim) serbest kadınların yer aldığı şehir kulturunu eleştırmiş. Kaldır özgür kadınları ortalıktan! Mesele hallolur diyor yanı. Feministler olarak bir ortak polıtıka oluşturmaya ihtiyacımız var. Bır tavra bir duruşa ihtiyacımız var. Bu öyle bır duruş olmalı ki serbest aşk yaşayan veya hakkında laf çıkan bir kadını fahişe diye harcamaya kalkan milletvekillerinin de karşısına çıkabilmeli, Aksaray'ın karanlık sokaklarındaki Romanyalı işçileri de kız kardeşleri olarak görebilmeli. Yani hepimiz fahişeyiz diyebilmeli. Fuhuş müşterisi zengin erkeklerin, bunların Akmerkez Residence'larının, beş yıldızlı otel süitlerının ipliğini de pazara çıkarabılmeli, evin rızkını fuhuşta harcayan fakir de olsa eşinden daha zengin olan erkeğinkini de. Para karşılığı sekse karşı olmalı. Ama erkekler erkeklerle yapsın, ama erkekler kadınlarla. Hepsine karşı olmalı. Fuhuş müşterilerine ceza ise hiç fena bir talep değil bence. Ne dersiniz para karşılığı yasadışı seks yaparken yakalanan bir adam ceza yese fena mı olur? Rüşvetini bulurlar diyeceksiniz ama hele bir bu işın müşterisi oldukları için aşağılanmaya başlasınlar o kısmı da sonra düşünürüz değil mi?

Cadı Kazanı'ndan Sıcak Haber

Güldünya Tören in katiline muebbet hapis

"Namus" gerekçesiyle öldürülen Güldünya Tören'in kardeşlerinin "taammüden adam öldürmek ve azmettırmek" suçlarıyla yargılandığı dava sonuçlandı. Yargılanan iki kardeşten biri müebbet, diğeri de 11 yıl 8 ay hapis cezasına çarptırıldı

Nuran Halıtoğulları katillerine muebbet tecavuzcusune beraat

"Namus" gerekçesiyle aile meclısi kararıyla babası tarafından telle boğularak öldürülen Nuran Halıtoğulları'nın katılleri müebbete mahkûm oldu. Avukat Hülya Gülbahar, "Mahkemenin verdiği karar, hukuk sisteminin en küçük bir tolerans göstermeden net bir bıçimde uygulanacağının kanıtı olmalıdır," dedi.

Mor kitaplık: Feminist Bellek Girişimi

Kadın Tar'hi ve Eserleri dizisi hayata geçiyor. Proje, Terakki-i Muhadarat gazetesinde ilk kadın mektubunun yayınlandığı 1868'den başlayarak, kadınlara ait edebi metinleri, siyasal ve sosyal makaleleri, polemikleri, anıları yayınlamayı hedefliyor.

BİA'dan kadın haberciliği eğitimi

BİA_ "Medya Özgürlüğü ve Bağımsız Gazetecilik İzleme ve Haber Ağı" projesinin "Kadın Hakları Haberciliği" kapsamında değişık illerde eğitım seminerleri düzenledi. Seminerlere, Av. Hülya Gülbahar, Doç.Dr. Hulya Uğur Tanrıöver katıldı. Pazartesi Dergisi ve Uçan Süpürge ise, seminerlerde alternatif kadın haberciliği konusunda deneyim aktardılar.

Rosa Lee Parks hayatını kaybetti

ABD'de 1 Aralık 1955'te, ırkçı yasaların en sert uyguland ğı Alabama eyaletinın Montgomery kentinde bindığı bir otobüste bır beyaza yer vermeyerek siyahların ayaklanmasına öncülük eden Parks doksan iki yaşında hayata gözlerini yumdu.

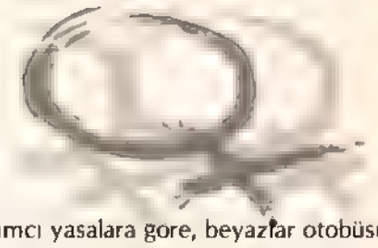

Ayrımcı yasalara gore, beyazlar otobüsun ön tarafına, siyahlar arka tarafa oturuyordu. Öndeki koltuklardan birine oturan ve sırf siyah olduğu için beyaz bir erkek tarafından yerinden kalkması istenen, ancak yerinden kalkmayı reddeden Parks tutuklandı, ama bu, ülkesindeki siyahlar için bardağı taşıran damla oldu. Daha önce de iki kadın aynı eylem nedeniyle tutuklanmış, ancak hıçbiri arkasında böyle bir kamuoyu oluşturamamıştı.

Mucadele kadınları huzun ve oyunçle bir arada

Belçika'nın başkenti Brüksel'de düzenlenen Kadın Sesi Festivali 'nin yedincisinde de dünyanın dort bır yanından direnen kültürler ile insan hakları için, esas olarak da gozaltında kayıplara karşı mücadele eden kadınlar bir araya geldıler.

üç kuşak kadından "mahpus" anıları

Üç Dönem Üç Kuşak Kadınlar, Demir Parmaklıklar Ortak Düşler son otuz yılda üç kuşaktan kadınların hapishane hayatlarının unutulmasına karşı içeriden bir tanıklık. Mükaddes, kitabın hazırlık süreci nasıl geçti?

Otuz yılı üç ayrı döneme ayırırsak ben üçünde de cezaevine girdim. Yani bu dönemler benim de hayatımın zorunlu durakları. Kitapta konuştuğum arkadaşların çoğuyla da birlikte yaşadım pek çok şeyi. Ama işe başlarken tam olarak ne kadar tanıklığa başvuracağımı bilemiyordum. Biraz da, hani, kadınlar cephesinden tarihe tanıklığı açığa çıkarmak istiyordum. Üç beş arkadaşın tanıklıklarını alarak kitabı kolayca yazabileceğimi düşünmüştüm. İşe başladıktan sonra bu hayatı yaşamış olan daha çok sayıda kadının kitabın öznesi olduğunu gördüm ve gördükçe sayıyı arttırdım. Bu durum kitabı zenginleştirdi. Dolayısıyla kitap ele alınan dönemlerde tarih yapmaya girişmiş kadınların hayatları içinde gezinti gibi. Bütün o konuşmaları yaparken her şeyi yeniden yaşadık, tartıştık, birimizin eksik bıraktığını öbürü tamamladı. Hatta ikili üçlü görüşmeler oldu. O zaman daha canlı tanıklıklar çıktı. Ama mesela geçmişi unutan arkadaşları da gördüm. İki şey vardı. Bir; hayat farklı yollarda akmıştı. Geçmişe dönük anılar çok da aklında kalmamıştı. Bazıları da çok bilinçli bir tercihle unutmak istemişti. Hatta bu nedenle konuşmayan çok sayıda yakın arkadaşım da oldu. Fakat bir şeyi hatırladığınızda öbürleri de arka arkaya sökün ediyor, en çok bunu yaşadık. Hüzünlendik, neşelendik, yer yer ağladık. O konuşmaların bantlarını koruyorum. Hatta şöyle düşündüm, keşke ben bu görüşmeleri kameraya yapabilseydim, Sonra gördüm ki, herkes kameraya rahat konuşamayacak. Teybe bile konuşmak istemeyen arkadaşlar oldu. Kâğıt kalemle not aldığım örnekler oldu. Ama en çok, kırk yıl geçse yine bir araya gelsek aynı şeyleri yine kahkahalarla konuşabileceğimiz, en acı olayları bile kahkahalarla hatırlayabileceğimiz gerçeği ortaya çıktı.

Türkiye hapishanelerinde kadın olmanın tarihinden bir kesiti Sevgi Soysal'ın Yıldırım Bölge Kadınlar Koğuşu kitabı. Onun sonrası için bu kitabı hazırladın, bir kadın arkadaşımız, "pek çok kadın hayatı bayi ihanelerde öğrendi," diyor. Bu konuda siz ne söylersiniz?

En azından 12 Eylül kuşağı için bunun böyle olduğunu rahatça söyleyebilirim. Çünkü o dönemin kadınları en hızlı, en sıcak günleri yaşayarak gelmişlerdi. Aralarında on üç, on dört yaşında devrimciliğe başlayanlar vardı. On yedisinde, on sekizinde, yirmisinde cezaevindeydiler. İşkencenin en ağırlarını görmüş, cezaevinde de baskının en şiddetlisiyle karşı karşıyaydılar. Onların politikayı öğrenirken hayatın diğer yanlarıyla ilişki kurmakta çok da hareketli olmadıklarını, ne bileyim çok da esnek olmadıklarını söyleyebilirim. Bir de bu kadınların peşinden işkencehane ve cezaevi kapılarına gelen kadınlar var. Onlar için hayatın hiç bilmedikleri bir yüzünü tanıma süreci oldu. O zamana kadar bir tek evini tanıyordu. Dünya kadının evi, ev kadının dünyasıdır ya. Şimdi ilk defa o evin dışında bir dünyanın olduğunu öğreniyor. Mesela devlet, o güne kadar onun için zorunlu bir şey, güven duyduğu, saygı duyduğu bir şey; hepsi alt üst oldu ve cezaevi kapısında dünyayı öğrendiler.

Mükaddes Erdoğdu Çelik, Sosyalist İşçi Gazetesi'nde editör olarak çalışıyor. Aynı zamanda gazetecilik yapan Mükaddes Erdoğdu Çelik ile Ceylan Yayınları'ndan çıkan Üç Dönem Üç Kuşak Kadınlar, Demir Parmaklıklar Ortak Düşler isimli kitabı üzerine konuştuk

Kitabın yer aldığı kadınlar kadın sorunu ve kadın mücadelesi ile ilgili ne düşünüyor lardı?

İlk iki kuşak için, feminizm bir hayli uzak bir kavram. Özellikle birinci kuşak açısından bu kesin böyle. Ben söyleşileri yaparken kadınlık durumu açısından da sorgulamaları açığa çıkarmaya çalıştım. Bunun sonuçları kitaba yansıdı. Kitaba konu olan birinci kuşak için kadın sorunu çok önemli bir şey değildi. Anneydiler, sevgiliydiler, kadındılar. Çoğunluğunun eş ya da sevgilileri de genellikle içerdeydi. Bu ilişkiler kadınlık durumu açısından sorgulanmazdı İçerideki hayat da şöyleydi. Büyük bir kadınlar koğuşu. Çeşitli yaşlarda, çeşitli eğitim düzeylerinde. Birinci kuşak kadınlar genellikle üniversite mezunuydu. Hatta çoğunluğu meslek sahibiydi "Politik yaşamın içinde kadının yeri nedir, hayat içinde kadının yeri nedir" gibi bir sorgulama gündeme gelmiş değildi. İkinci kuşak, bir öncekine göre daha genç yaşlarda mücadeleye başladığı için çoğunun eğitimi ya lise mezunu, ya da lisenin başında terk. Cezaevindeki bileşim de genellikle böyleydi. Bu kuşak kadın sorununu çeşitli acılarıyla yaşadı ama açık bir bilinçle yaşadığını sorgulamış değildi. Üçüncü kuşağa geldiğimiz zaman ise koşullar tamamen değişmişti. Üçüncü kuşağı doksan ile başlatmak yerinde olur. Nasıl ki ikinci feminist dalga dünyadan yirmi yıl sonra, seksenlerin başında Türkiye'ye gelmişse, devrimci hareket içinde var olmuş kadınlar bakımından kadın sorununu algılayış da, o gecikmeyle oldu. Kadın sorunu konusunda aydınlanma hareketi de böyle, feminist bir eğilimle başladı. Onun da etkisiyle, hatta baskısıyla, bir süre sonra devrimci kadınlar da kadın sorunuyla uğraşmaya başladılar. Bu da devrimci hareket saflarında, (devrimci yaşamın bir parçası olarak) bir aydınlanmaydı. Kadın sorununda bir aydınlanmaydı ve özellikle kadın örgütlenmesi ihtiyacının yansımasıydı. Şimdi bu ortamı da tanıyan, feministleri bilen, demokratik kadın mücadelesine katılan ya da bir şekilde temas eden kadınlar cezaevine gidince durum biraz daha farklı oldu. İçeride de öyle oldu, dışarıda da. En genç devrimci kadın bile, kadın sorunuyla ilgili bilgiliydi. Az çok sorgulayabiliyordu kendi ilişkilerini ve bir bilinç sahibiydi. Onlar daha avantajlıydılar.

Ben kadın sorunuyla belki teorik düzlemde biraz ilgilenmiştim. Pratik bir şekilde, ilişkiler ağımda, ne babamın evinde, ne yoldaşlarımla, ne eşimle birlikte, kadına yönelik baskıyı yaşamayan, çok şanslı, az sayıdaki kadınlardan biriyim. Ancak anne olunca; bebeğe kim bakacak, nasıl bakılacak, çalışmaların aksamaması nasıl olacak gibi sorunlar konuşulunca, o güne kadar eşit olduğumu düşündüğüm erkeklerle aramda derin bir uçurum olduğunu fark ettim.

88'de doğdu kızım. Bir devrimci kadın olarak, anneliğe ve çocuk bakımına teslim olmamaya çalıştım. Kadın sorunu bundan sonra hem pratik hem teorik bir sorun oldu benim açımdan.

Selimiye'de 1980 Temmuz -1981 Nisan arası yalnız kaldık kadınlar olarak. Siyasi temsilcilerden oluşan bir konseyimiz vardı. Konsey; cezaevindeki yaşamımızı, idareyle ilişkimizi düzenliyordu. Cezaevi mücadelesinde alınacak kararları biz alıyorduk ve hayata biz geçiriyorduk. Metris'in ise çoğunluğunu erkekler oluşturuyordu. Biz oraya gittiğimizde erkek arkadaşlarımızdan oluşan konseye iletmeye başladık önerilerimizi.

Gerçeğin tam yansıması olacak bir yanıt vermek zor. Ama şunu söyleyeyim. Selimiye'de üç tane kadın gardiyan vardı. Biri kesin olarak idarenin kafasına sahip bir kadın gardiyandı. Yanı baskının çok bilinçli bir uygulayıcısıydı. Şiddeti gösterenler asıl olarak jandarmalardı. Kadın gardiyanların şiddeti ise, arama sırasında boy gösterirdi. Ya da görüş esnasında. Üstümüzü aratmak, soyunmak istemediğimiz için bizi dayakla soyuyorlardı. Bu kadın polisler mesela, kadın tutuklulardan çok şikâyetçiydiler, bizi en çok siz uğraştırıyorsunuz diyorlardı. Dayak atmaları gerektiğinde hiçbir şekilde sakınmıyorlardı. Ama aynı zamanda sesi güzel arkadaşımızdan şarkı isteyebiliyorlardı. Ya da içli bir türküde oturup ağlayanlar da vardı. Şizofrenik bir durum onlar bakımından da. Yer yer onlarla konuştuğumda hayatlarından çok şikâyet ediyor, bu işi mecburiyetten yaptıklarını söylüyorlardı. Sonuçta seçilmiş bir rol var, o rolü oynuyorlar. Bir kadın polis vardı Metris'te, Ataköy Karakolu'nda işkenceci polis olduğunu bilen arkadaşlar vardı

Her üç kuşak da, kesinlikle işkencenin bir biçimi olarak tecavüze uğradı. Ama bunları, örneğin birinci kuşak kesin olarak gizledi Birinci kuşaktan tecavüze uğradığını açıklayan bir tek örnek hatırlıyorum Aydınlık davasından. İkinci kuşak genel olarak yaşadıklarını sakladı. Üçüncü kuşakta ise açıkça tecavüze uğradığını ilk açıklayan bir liseli öğrencidir. Ama o da sonrasındaki baskılara göğüs geremedi, hem mücadeleden çekildi, hem de tanıklığını sürdüremedi. O ara siyasi polis yolun başındayken caydırmak için, daha çok, en genç devrimcilere tecavüz etti. Cezaevindeyken, gözaltında tecavüze uğradığını 1997'de Asiye(Güzel Zeybek) açıkladı. Sonra birkaç kadın da onu izledi. Bugun üçüncü kuşaktan da tecavuze uğramış, bunu açıklamayan pek çok kadın var. 12 Eylül döneminde mahkemede tecavuze uğradığını açıklayan kadın yok. Bunun nedenleriyle ilgili şunu söyleyebilirim; bir kere böyle bir şeyi yaşamak çok ağır bir travma. İkincisi, aileden korkuluyor, sevgiliden korkuluyor, kocadan korkuluyor. Ya da onlar üzulmesin, isteniyor. Ben böyle birini tanıyorum. O'nu kitaba almayı çok istedim. Kabul etmedi, gerekçesi şuydu. "Ben eşime bunu hiç anlatmadım. Kızım var. Onların hayatı nasıl etkilenir, bilmiyorum." Yani hâlâ kadınlar bu olayı kişiselleştiriyorlar. Toplumsal bir sorun olarak ele almıyorlar. Başka bir tanıdığım kadın arkadaş tecavüz tehdidi karşısında poliste çözüldü. Ama bunu kamuoyuna açıklayamadı. Sonradan bunu öğrenen annesi; "kızımın çözulmesinin suçlusu benim. Çünkü ona bu namus anlayışını, kendini saklamayı ben öğrettim," dedi. Bu suçun açıklanmasını ben daha çok siyasi cesaret olarak düşünüyorum. Bir sürü kadın, özellikle Kürt kadınlar bu konuyu cesaretle açıkladılar. Davalar açıldı, mahkemeler suruyor. Artık bunun tabu olmaktan çıkması gerekir. Kadınların bu konuda mücadele cephesini güçlendirmesi gerekir. Saklamak daha travmatik bir şey.

Mukaddes Erdoğdu Çelik

İlk iki dönemde de milliyetlere ya da mezheplere göre bir ayrım, buna dair bir sorun yoktu. Esas ayrımlar daha çok siyasi yapılara göreydi. Bir de, yaşam tarzı itıbariyle ayrılıklarımız vardı. Siyaset, örgut ayrılıklarımızı bazen çok şiddetli yaşadığımız olurdu. Onları çeşitli anılarda anlatıyorum. Ama belki de cezaevleri, kadınların farklılıkları en çok sildikleri alanlar.

Insan hafızası seçicidir. Düne dair konuşursan güzel şeyleri hatırlarsın, öne çıkarırsın. Ben objektif olma çabasına girdim. Olumsuz deneyleri de epeyce yazdım. Ama insanlar anılarını anlatırken gerçekten o olumsuzlukları anlatsalar da kitapta yer almalarını çok istemediler. Hiç olmazsa olgular olarak tanımlamaya çalıştım. Gunluk hayatın içindeki sorunlara; örneğin açlık grevinde, yiyecek dağılımında, kıyafet kullanımında, çarşaf kullanımında çıkan kimi sorunlara bile değindim.

Yılların ardından o kadınlarla konuştuğumda kadın sorununu, kadınlık durumunu daha çok sorguladıklarını fark ettim. Doğal bir geçiş diye düşünüyorum. Artık yaşadığımız atmosferde kadınlar kendi durumlarını daha çok sorguluyor.

Doğrudan tanığı olmadım. Ancak sonradan konuştuğum arkadaşlardan böyle örneklere rastladıklarını anlatanlar oldu. Bu tür ilişkiler genellikle gizlenir. Açığa çıkması mumkün değil zaten. Olumsuz karşılanacağı bilinir. Bu olumsuz yaklaşım ve baskı bu tur duyguların gizlenmesini getirir. Aktarılana göre, bu konuda gruplar arasında epey bir tartışma yaşanmış.

Özgürleştirici olanın aslında sisteme karşı çıkmak olduğunu duşunuyorum. Kurt ayaklanmasında da görüldü ya, çoğu kadın geleneklere karşı çıktı, dağa gitti, Gerçekten bütün taşlar yerinden oynadı. Toplumsal hayat alt üst oldu. Son olarak şunu söylemek gerekir; Kadın sorunu, sanılandan çok daha derin bir konu. İnsanlığın en eski sorunu diyorum bazen. Bu bir gerçek. Çözümü de en zor sorun. Bu sorun çok çıplak değil, çok örtuk. Onu olduğu her yerde açığa çıkarmak gerek.

başaklar diyarında zin'ler

Fatma Nevin Vargun

Bir gun öncesinden başlayarak hemen hemen dört gune yayılan festival programı öylesine doluydu kı bazı etkinliklere yetişemedik. Özellikle Belediye Başkanı Cihan Sincar bundan çok şikâyetçi oldu. Zira kuçuk yerleşim yerlerindeki yerel yöneticilerle halkın ilişkisi daha farklı. Bunu bir kez daha fark ettim. Örneğin, Ankara'da belediyenin yaptığı bir etkinlikte belediye başkanının gelip gelmemesi pek de önemli olmaz. Ama Kızıltepe'de her etkınlıkte belediye başkanını görmek ve dokunmak istiyordu halk. Neyse sevgili Cihan'da yuzundeki tebessüm hiç eksilmeden oradan oraya koşturup hepsine yetişmeye çalıştı.

Bu yıl ikincisi gerçekleştirilen festivalin, Cihan Sincar'ın önerisiyle uzun bir sure önce kadın festivali olmasına karar verilmişti. Ancak hepinizin bildiği gibi, sokak ortasında on üç kurşunla öldurulen on iki yaşındaki Uğur Kaymaz'ın anısı, çocuklarında bu festivalde yer alması gerekliliğini doğurdu. Katilleri hâlâ elini kolunu sallayarak ortada dolaşıyor. Ve mahkemesi Eskişehir'e taşınarak insanlar yeniden derin bir şekilde acıtılıyor, incitiliyor.

Heykel ve resim sergileri, şiir dinletileri, kadın dengbejler, paneller, tiyatrolar, konserler, dans gösterileri ile dolu dolu bir etkinlikti. Bu kadar çok etkinliği bu yazıya sığdırma şansı yok. O nedenle sizinle birkaç etkinliği paylaşmak istiyorum. Bunların en önemlilerinden biri, festivalin birinci gunun tamamını kapsayan kadın forumu idi.

'Toplumsal Barış ve Kadının Rolü' başlığıyla bir gun boyunca kadınlar, toplumsal barışı tartıştılar ve bir sonuç bildirgesiyle çıktılar. Foruma farklı kesimlerden kadınlar katıldı. İktidar partisi AKP temsilcileri, akademisyenler, siyasetçiler, belediye başkanları, ermeni kadınlar, Karadenizli kadınlar ve yurt dışından katılan kadınlarla çok renkli ve farklı kadınlar bir araya gel-

> 2. Kızıltepe Kültur ve Sanat Kadın ve Çocuk Festival'nin sloganı, 'Başaklar Diyarında Zin'ler di. 'Zin' Kürtçe'de bir kadın ismi. Kızıltepe'nin en temel zenginliği ise tarım. Bu nedenle boylesi bir slogan düşünüldu. Ve denildiği gibi de başaklar diyarında Zin'ler güzel şeyler yaptı. 23-24 25 Eylul tarihlerinde gerçekleşen festivale damgasını vuran, rengini, sesini katan ağırlıkla kadınlar oldu

di. Bizim cephemizden bir ilk olarak ta anında çeviri ile herkes kendini en iyi ifade ettiği dille konuştu ve herkes anladı. Bir ayrıntı belki ama önemliydi.

Sonuç bildirgesinde; farklılıkların zenginliğe dönuşturulmesi gerektiği, Kurt sorunu da dâhil tum sorunların demokrasi ile çözuleceği, bu birlikteliğin yaygınlaştırılarak ve derinleştirilerek sürdürülmesinde kararlı olunduğu yer aldı. Ve akşamki dev konserde SDP Genel Başkanı Filiz Koçali tarafından okundu.

Yine bir ilk olarak etkinliklere evinden çıkıp gelemeyen kadınların yanına gitmeli diye duşunmuş olmamızdı. Bu nedenle, iki gun boyunca mahallerde farklı konularda söyleşiler yapıldı. Ardından muzik dinletileri gerçekleştirildi. Ancak muzik meselesi biraz abartıldığından erkeklerinde yoğunlukla ilgi göstermesi, kadınların konuşmakta çekingen olmalarına yol açtı. Bir dahaki sefere fazla patırtı yapmamız gerektiğini de böylece anlamış olduk. Çocuklar Uğur Kaymaz anısına açılan çocuk parkında çamurlarla heykel yaparken, yüzlerini boyatırken oldukça mutlu görünüyorlardı. Tüm etkinlikleri izlemek için epeyce gayretliydiler ama kadınlar galiba daha etkin çıktı. Ve festivalin çocuk yanını biraz da golgeledı. Boğazıçi Tiyatro Grubu'nun '7 Kadın' adlı oyununu sadece kadınlar izledik. Öncesinde emniyet yetkililerinin 'Bizde izleyip kayda alacağız' şeklindeki ısrarlarını oyuncular büyuk bir dirençle geri çevirdiler. Daha sonra oyunla ilgili hoş bir sohbeti de paylaştık. İçimi en fazla burkan manzara ise, sokak ortasında

öldürülen, eski DEP milletvekili ve Cihan Sincar'ın eşi Mehmet Sincar anısına yapılan parktaki heykelinin açılış toreniydi. Halkın buyük bir ilgisi ve katılımı vardı. Ve açılış için üç kadın, üç belediye başkanı kadın yan yanaydı. Cihan Sincar, Şukran Aydın, Yurdusev Özsokmenler. Üçünün de eşi, eril dunyanın yarattığı şiddet nedeniyle katledilmişlerdi. Ve onlar buyük bir mucadelenin içinde bulmuşlardı kendilerini. Kim bilir o kadar kalabalık olmazsa doyasıya ağlamak geliyordu içlerinden belki de... Zira benim içimden öyle bir şey geldi ama ağlamak ayıp ve guçsüzlük olarak görüluyor ya çoğu zaman. Hepimiz yine içimize akıttık gözyaşlarımızı.

Demokratik Özgür Kadın Hareketi'nin tum aşamalarında buyük emeği ve işbirliği ile gerçekleşen festivalde, Kızıltepe'de ki sivil toplum örgutleri, belediye çalışanları, meclis uyeleri de büyük bir dayanışma gösterdiler. Kızıltepe halkının sıradan yaşamına önemli bir renk kattı. Yapılan her etkinlik insanların ufkunda ufakta olsa bir açılım sağladı. Ama özellikle dışarıdan gelen hem de hayatında ilk kez Doğuya gelenler için çok guzel bir deneyimdi. Memnun ayrıldıklarını hissettik. Çünkü bunu bize onlar hissettirttiler. Oraların tehlikeli olduğu, orada yaşayanların hakkında bugune kadar edinilen yanlış izlenimleri biraz olsun kafalarında değiştirme fırsatları oldu. En azından kendi gözlemleriyle değerlendirme imkânları var artık.

Sonuç olarak kadınların birbirlerine dokunmaları, farklılıkları daha yakından hissetmelerini kolaylaştırıyor. Bizlerde çatışmaların tekrar başladığı, her gun medyadan yansıyan kötü haberlere rağmen Kızıltepe'ye gelip aynı ortamı paylaşan tüm konuklarımıza, dostlarımıza teşekkur ettik. Şimdi bir kez de Pazartesi Dergisi aracılığıyla bunu yinelemiş olduk. Daha güçlü buluşmalarda tekrar birlikte olmak dileğiyle.

alışveriş deyip geçmeyin

Ne zaman yeni bir pantolona, kazağa ya da herhangi bir şeye ihtiyacım olsa sıkıntı basar beni. Daralırım. En az bir ay ertelerim alışverişi. Yanıma kimi alsam diye tutuşurum. Mağazalara girmeyi gözüm kesmez. Ya kalabalıktır, ya kafa şişiren gümbürtülü bir müzik çalıyordur ya da arkanızdan sizi adım adım yakın takibe almış tezgâhtarlar vardır. Onlar elinizi her değdirdiğinizi, gözünüzü her çevirdiğinizi almak zorunda olduğunuzu hissettiren mağaza kâbuslarınızdır, tüm mağaza turunuz boyunca.
Bunlardan ve genellikle alışveriş yapmaktan nefret eden ben, evvela yolumun üzerinde bulunan mağazalara şöyle bir göz atarım, eşe dosta önerecekleri bir yer var mı diye sorarım. Son çare tabanvaylarıma kuvvet der, Terkos Çıkmazı, Beyoğlu Pasajı ve Şişli, Osmanbey, Beşiktaş civarlarında belli birkaç mağazaya uğrar işimi görmeye çalışırım.
Geçenlerde şampuan fiyatlarında indirimde olduğunu iddia eden -zira şok indirim dediği fiyatlar aslında şok bindirim halindeydi- bir mağazadan içeri girer girmez ardıma takılan, gencecik bir tezgâhtar kız, nereye gitsem oraya geliyor, durunca da gereğinden fazla yakınımda park ediyordu. Bir şey çalar mıyım diye inanılmaz bir dikkatle yapıyor tüm bunları. Hani dersin mağazanın çalışanı değil, sahibi. Öyle sahiplenme triplerinde. Allah bilir ya, bir yalancıları, bir de kendini kötü hissetmen için çabalayan kendini bilmezleri sevmem. "Bu böyle devam edecek mi?" diye park halindeyken kendini yanlara doğru cilveli cilveli sallayan kustahımıza sordum."Ne?" dedi. "Yakın takibiniz" dedim, ama nasıl pis bir ton yükledim sesime. "Burada böyle" cevabını alınca "o halde burası size kalsın" diye topuklarımı tıkırdatarak çıktım oradan ve nasıl bir oksijen vardı dışarıda anlatamam.
Başka bir zaman pantolon almak için alışverişe çıkmıştım. İşaret parmağım boyunda fermuarları ve iki parmak eninde kemerleri olan "düşük bel" pantolonlar dışında pantolon bulmak ne mümkün! Beli biraz daha yuksek olanı yok mu diye sorunca, bana uzaydan gelmiş biri gibi bakan başka bir tezgâhtarımız "artık her pantolon duşuk bel" diye beni aydınlattı. "Ben belini bulamadım da" diye cevap verdim, ezilerek. Ezildim, çünkü bizi tek tipleştirmeye gönül vermiş bu üretim sisteminin cengâver tezgâhtar mutlularının ürünlerine güvenleri sarsılmazdı.
E tabii alışveriş bu, herkeste aynı durmuyor. Bazılarımız ki, bunların sayıları oldukça fazla, alışverişi seviyorlar. Peşlerinde tezgâhtarlarla bir onu giyiyor, bir bunu derken guzelim gün bir bakıyorsunuz kabinlerde bitivermiş. Çetrefilli iş alışveriş. Aldıklarının renkleri birbirine uyacak, "kusur" gizleyecek, evdeki kıyafetlerle kullanılabilecek, fiyatı uygun olacak... Hoş son kuralı takan yok ya, biz varsayalım yine de. Kredi kartı manyaklığı alışverişte elimizi epeyi kolaylaştırmadı mı? Günluk bakkal alışverişinden tutun, her şeyi bu kartlarla yapıyoruz artık kapitalisti, kapital duşmanı, dincisi, dinsizi... Ama hemen belirteyim, kredi kartı sahibi erkekler kadınlardan daha fazlaymış.

> Mağazaları ziyaret edenlerin çoğu kadındır. Ustelik sokaklar ellerinde alışveriş torbalarıyla dolaşan ve bir yandan da magaza vitrinlerine gomulmus kadınlarla doludur. Alışveriş ve kadın etle tırnak ikilisidir. Alışveriş kokeni kadınların somürüsüne dayanan ev işlerinin bir parçasıdır

Buraya kadar kadınların alışveriş aşkından bahsettim. Kadınların alışveriş sever oldukları kısmen doğru. Ama işin aslı bu değil. Gün içi dışarıda çalışan erkeklerin alışveriş için zamanları neredeyse yok(!) Onlar özel durumlarda alışveriş yaparlar. Araba alırlar. Motor alırlar. Cep telefonu alırlar. Seks alışverişi yaparlar. Bir de doğum günü hediyesi ve özel gün hediyeleri alırlar. Ama hediye diyerekten, başka bir niyet aranmamalı bu alışverişlerden. Böylece hayatı idame edecek malzemelerin alışverişi, aslen kadınların üzerine kalıyor. Eminönü'ne tencere, tava almak için giden kaç erkek var? Çoluk çocukların ihtiyacını görmek, nevresim takımları, havlu, bornoz almak. Kaç erkek hafta sonu iznini bu işlere ayırır? Bu aralar bizim mahallede market alışverişine gelen erkek sayısında artış var ama onca kadının yanında bir elin parmağını geçmez onların sayısı. Üstelik koyu İslamcı adamların kadınları evlerinden hiçbir gerekçeyle çıkartmamaları nedeniyle alışverişlerini üstlenmelerini de hatırlatmam bilmem gerekir mi?
Demek istiyorum ki, kadınların alışveriş yapmalarının baş sebebi sanıldığının aksine alışverişi sevmeleri değil, bu işin de ev içi işlerin bir parçası, yani temel vazifenin bir diğer yüzü olması.
Boşuna değil reklâmlarda ultra beyazlatıcı matiklerin, sevgiye daha fazla zaman ayrılmasını sağlayan ev gereçlerinin anne ve kadınlar üzerinden anlatılması. Tuketimi arttırmaya çalışan firmalar reklâm sözlerini boşuna kadınlar üzerinden kurmuyorlar. Kadınlar bu ürünlerin direk muhatabı, tuketicileri. Ve ev dışında kendine kimlik kuramayan kadınların kimliği, kendini ifade halini alan ev gereçleri markası oluyor. Yan komşuya övünçle gösterilen yeni alınan televizyonun ekran boyutu ve markası bunun için önemlidir.
Nasıl ki bilgisayarlara meraklı biri o piyasayı ve teknolojiyi takip ederse, kadınlar da ev içi urünlere yönelik piyasayı ve teknolojiyi takip eder. Bu onların açık ama bir o kadar da görunmeyen dünyalarıdır.
İster giyim kuşam gibi kılık kıyafet modası, ister ev gereçleri modası olsun, hepsi birden kadınları tuketim, daha fazla tuketim için kuşatmış durumda. Boşuna mı en büyük ikinci alışveriş merkezi İstanbul'un orta yerine kuruldu?
Parası bol olanlar için alışveriş zevk ve zaman geçirmenin temel araçlarından biri. Ama tumden bakacak olursak alışveriş, kadınlara yönelik güzelce bezenmiş bir paket kılığında ağır bir yük değil mi?

dört duvarın dışına çıkmak

Ümraniye'de iki katlı, sevimli bir yer tutmuşlar kendilerine. Toplum Merkezi'nde tanışmış çoğu. Eğitimler almışlar orada. Sonra da güç bulup kendilerinde bu kooperatifi açmışlar. Çocuklar üst katta etut çalışmaları yapıyor öğretmenleri Fatma Hanım eşliğinde. Böylece hem derslerine yardımcı olunuyor hem de oyunlar oynuyor, şarkılar söylüyorlar. Çocukların hepsini üst kata gönderip sohbetimize başlıyoruz. Gördüğümüzden daha kalabalık olduklarını söyluyorlar en çok. Bir de kendilerine burada yapacakları işler aradıklarını, bu konuda onlara yardımcı olunmasını duyurmak istiyorlar. Tek dertleri para kazanmak değil, onlar kadınların sorunlarını konuştuğu, bilgilendiği bu kooperatifin kadınları dört duvar arasından çıkarıp, yaşadıklarının kader olmadığını, problemlerini birlikte çözme gücünü bulabileceklerini keşfetmişler. Kooperatifin ısınma sorununu çözmek, daha fazla kadının buraya gelmesini sağlamak için desteğe ihtiyaçları var. Kendilerine gönüllü yardımcı olacak avukat, psikolog, öğretmen bütün kadınların desteğine ihtiyaç duyduklarını sık sık dile getiriyorlar. Kapılarını çalan, psikolojik ve hukuki destek isteyen kadınlara yardımcı olabilmek için haftada iki saatini kooperatife ayıracak kadınları bekliyorlar.

> Başak Kadın Kooperatifi Ümraniye'de kadınların bir araya gelerek, soluk almak, birlikte sosyal kültürel çalışmalar yapabilmek ve bir yandan da gelir elde etmek üzere çalışmalar yaptığı bir kadın kooperatifi. Son zamanlarda sayıları artan kadın kooperatiflerine bir yenisinin eklendiğini duyunca gidip ziyaret ettik. Onlar da çay ikram edip, sorularımızı cevapladılar

Ne zaman kuruldu kooperatif?

Meryem Mercan: Yedi aya yakındır buradayız. Bir kısmımız daha önceden Toplum Merkezi'nden tanışıyorduk. Orada eğitimler aldık. Anne çocuk eğitimi, kadının insan hakları eğitimi, eğitici anne eğitimi, bilgisayar eğitimi, KEDEV'den liderlik eğitimi, kooperatifçilik, iletişim gibi eğitimler aldık. 2001 yılından beri Toplum Merkezi'ndeydik. Sonra biz kadınlar olarak bir şeyler yapalım dedik. Kooperatif kurmaya karar verdik. Birarada olmak ve kendi işimizi yapmak istiyorduk çünkü.

Daha önce çalışıyor muydunuz bu yerlerde?

O dönem, o an evdeydik. İçimizde daha önce çalışanlar vardı tabii. Ama kooperatifi kurarken hepimiz ev kadınıydık, evde çalışıyorduk.

Burada neler yapıyorsunuz?

Burada şu an fason çalışıyoruz. Parçası 100 bin liraya iş yapıyoruz(etekler var ellerinde, hepsinin elinde birer makas, eteklerin iplerini ayıklıyor, temizliğini yapıyorlar). Bu 100 bin liranın 0.75 kuruşu bize, 0.25 kuruşu da kooperatife kalıyor. Bir okulla anlaştık mesela. yirmi tane öğretmene yemek yapıp goturuyoruz. Oya bir keresinde şu okulun öğretmenlerini biz doyuruyoruz demişti. Sanki açlarmış gibi(kahkahalar).

Profesyonel çalışanınız var mı?

Hayır yok. Oya Hanım ve Nafiye Hanım mesela yönetimde. Denetimde olan arkadaşlar var. Ama hepimiz burada gonullu olarak çalışıyoruz.

Kaç üyeniz var?

Elli üyemiz var. Yüze yakın da gelip giden, bizimle çalışan kadın var.

Kooperatifin masraflarını nasıl karşılıyorsunuz?

Bizim bir senelik kiramız ödenmişti. Şimdi o bir sene dolmak üzere. Şimdi kara kara duşünüyoruz, nasıl ödeyeceğiz bundan sonrasını diye.

Nafiye: Bu işlerden de pek bir fayda sağlayamıyoruz. Değişik iş arayışlarındayız şu anda.

Mahallelerde kadınlar için ev iş almak çok revaçta. Böyle geçinmeye çalışan çok kadın var değil mi?

Geçinmeye çalışmak diyemeyiz. Ancak aile bütçesine katkı sağlayabiliriz bu şekilde. Bir de sürekli bulamıyoruz bu işleri. Bugun mesela sabah beri boştuk, yeni geldi bu işler. Yani aslında boşta kalmamak için çalışıyoruz. Yoksa ne kirayı karşılar ne de elektriği. Boş durma, boş çalış diye bir laf var. Bizimki de o hesap işte.

Peki, neden bir kooperatif kurmak istediniz?

Biz kendi kendimize yapmadık bunu. Bizi Toplum Merkezi'nde bir araya getiren sosyal hizmet uzmanı bir kadın vardı. Sorunlarımız vardı, mahalleyle ilgili, kendimizle ilgili, kendi işimizde çalışmak istiyorduk. Asıl amacımız burada bir çocuk oyun odası açmaktı. Ama onu yapamadık. Kreş büyük ihtiyaç. Çalışmak isteyen birçok kadın çocuğunu bırakacak yer bulamadığı için çalışmıyor. Onu düşünerek kreş açmak istedik ama olmadı. Yerimiz uygun değildi. O planımız beklemede şimdi.

Oya: Toplum Merkezi'nde aldığımız eğitimler sonucunda bir birikimimiz oldu. Amacımız kadın birliği oluşturmak. Kadın birliği oluştururken de kadınların en çok ne sıkıntısı var diye düşünduk. Kadınların bir

yere gidecekleri, bir eğitim alacakları, çalışacakları, gezecekleri zaman en buyuk sorunları çocuk sorunu. Çocuğu nereye bırakacak? Buraya gelirken bu problem kalkıyor. Söyleşiye katılırken de çocuklarıyla gelebiliyorlar. Başarabılırsek çocuklar için bır oyun odası hazırlamak istiyoruz. Oyun odası olursa kadınlar daha rahat olacak. Kadınların dışarıdaki kreşlere verecek paraları yok. Şu an bizim en büyük sorunumuz, ısınma Önümüz kış ve insanlar soğuktan dolayı gelmek istemeyecekler diye korkuyoruz.

Nafiye: Bızim asıl sorunumuz daha çok ış almak. Daha çok iş alırsak ısınma sorunumuzu da çözebiliriz. Burada buyuk bir ekip var. İşe ihtiyacı olan, çalışmak isteyen çok fazla kadın var.

Kadın birliği dediğiniz birlik ekonomik bir [illegible]

Oya: Hayır, her anlamda bırlıkten bahsediyoruz. Sırf para kazanmak için bir arada değiliz. Ayrıca bir arada olmaktan da çok mutluyuz. Mesela söyleşilerımiz oluyor burada. 4320 sayılı aılenin korunmasıyla ilgili yasa konusunda geçenlerde burada bir söyleşi yaptık. Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı'ndan bir kadın gelip burada bizimle konuştu. Bilınçlendırmek gibi de bır derdimiz var bir birımizı ve kadınları. Para konusu buradakı uye kadınlar için önemlı, ama asıl dışarıdaki kadın için daha da önemli. Bir iş varsa kadınlar oraya gelmeyi istiyor. Şu an, lise ve ilkokula yemek yapıyoruz. Ulaştırıyoruz, servisini yapıp geri getiriyoruz. Talep olursa burayı, kına gecesi, özel toplantı için kiraya verebiliyoruz.

Nafiye: Mesela bizım alt katımız boş. Orayı kullanamıyoruz. Orada buyuk tekstil firmalarından alacağımız ütü ve paketleme işlerini çok rahat yapabılırız. Ama böyle işleri henüz ulaşamadık. Bağlantımız yok bu konuda. İnsanlar iş verirken referans arıyorlar. Bizim henuz böyle bir çevremiz yok. Birliğimiz var ama referansımız yok.

[illegible]

Öncelikle kadınız ve bir araya gelıyoruz buranın sayesinde. Burada her şeyi konuşuyoruz. Burası bizim için evlerimiz kadar önemli. Buranın kirasını ödeyemezsek, burayı surduremezsek herhalde hepımizın bir psıkolojik tedavıden geçmesi gerekecek. Abartmıyorum, burada birbirimize karşı guçlü bir sevgi var. Aile gıbiyiz.

Fatma: Bir kardeşlik halı var. Bırbırimızle bilgi, duygu alışverişi yapıyoruz. Çocuklarımıza yardımcı oluyoruz. Cüzi paralarla burada çocukların eğitımini sürdurmeye çalışıyoruz. Müzik eğitimi verıyoruz mesela. Belediyenin de bize bu noktada destek vermesi gerekirdi. Ama bu destekte bulunmadı. Bu onun işi. Biz onun halkıyız.

Mahallede kooperatife [illegible] nasıl [illegible]

Yüksel: Çok hoş, çok güzel tepkiler alıyoruz Destekliyorlar bizi. Niye daha önce böyle bir şey yapmadınız diyenler var. Hele bizım yaşımızdakilere (Yuksel Teyze, yaşça diğerlerinden daha büyuk) bir iş kapısı açılmış oluyor. Arkadaşlarla paylaşıyoruz, birbirimize destek oluyoruz. Evımize bır milyon goturse k bızden iyısi yok. Bız garıban ınsanlarız.

Evlerinizdeki hayatınızı nasıl etkiledi [illegible]

Nafiye: Önce ben anlatayım, çok dertliyim bu konuda. Benim ev battı. (Kahkahalar) Çocuklarla doğru duzgun ılgılenemiyorum. Ama düzene koyacağız. Arkadaşlar çoğaldıkça benim yerime de bakan olacak inşallah.

[illegible]

Eşim iyi kötü alıştı işte.

Meryem: Benimkisi de önce karşı çıktı, gitme, ne işiniz var oralarda dedi. Toplum Merkezı'ne giderken de önceleri karşı çıkmıştı. Baktı kı çocuklar da yararlanıyor sonra bır şey dememişti. Artık bir şey demiyor. Sadece eve geldiğinde yemeği hazır olsun, başka bir şey istemiyor. Yemek yoksa birbirimize giriyoruz. Onun için buradan çıkınca gidıp yemeğimi yapıyorum. Ama kocanız bir şey demese bıle etraftan laf edenler oluyor buraya gelmemizle ilgılı. Ama tabıı eşlerımız alışmışlar, çayları ayağına gelsin, yemekleri önlerine gelsin. Bunlar aksayınca patırtı kopuyor.

Nafiye: İlk başta, şöyle bakılıyor. Bunlar bir şey yapamaz. Uzun suredir uğraşınca artık, galıba bunlar yıkılmayacak diyerek küçümsemelerinden vazgeçmeye başladılar. Bız de gelelim mi diyenler oluyor.

[illegible]

Mesela kooperatıf kurulurken bırının Ankara'ya gıtmesi gerekiyordu. Ben de bu görevi üstlenebıleceğimi söylemıştım. Eşimden izin almak için değil ama ona haber vermek için Ankara'ya gideceğımı söylediğimde aşırı tepki verdi önce. Sonra ben guç bela ikna ettim. Normalde benim tek başıma il dışına gitmem fılan mümkün değildir. Gerçi Ankara'ya gitmedim. Ama bu benim için açık kapı şu anda. İstediğim zaman gidebilırım. (Benimki vermez, benimki verir mi acaba gibi sorular dolaşıyor ortalıkta)

[illegible]

Oya: Bilinçlenmemizden ve bilinçlenince ellerinden kaçacağımızdan korkuyorlar. Benim Ömerli'de bir çevrem, akrabalarım var. Onlar şöyle bir duyum almış. "Oya bır örgute girmiş. Örgutteki kadınların hepsı çok mutsuzmuş. Mutsuz kadınlar derneği gibi bır şeymiş." Böyle duyuyorlar. Tabii ben anlattım böyle olmadığını.

Başka kooperatiflerle deneyimlerinizi paylaşacak alan bulabiliyor musunuz? Sorunlarınız ve deneyimleriniz [illegible]

Oya: Aslında bu değişimin getirdiği bir şey. Her değişimde etki tepkı ilişkisi olur. O yuzden benzer şeyler yaşanıyor. Diğer kooperatıflerle deneyimlerimiz evet çok benziyor. Onlardan tek farkımız onlara belediyelerinin sahip çıkması. Bizde öyle olmadı ne yazık ki.

Fatma: İnsanlardan bir kilo kıymayla oy istıyorlar. Ama buraya sahip çıkmıyorlar. Ben emeklı sınıf öğretmeniyim. Daha önce Bakırköy'de çalışıyordum. Sonra bu tarafa taşındım. Kendimi Toplum Merkezi'ne bağladım. Sonra da buraya gelmeye başladım. Ben şunu söyleyeyım kadınlarımız artık durdurulamıyor. İlerlıyorlar.

Oya: Biz çok ezildik. Anneme bakıyorum, ablama bakıyorum. Ablama anlatıyorum ama ablam ailene sahıp çık dıyor. Evınde otur dıyor. Öğretımiz bu çunkü. Bıze başka bir şey öğretilmedi. Git kocanın yanında otur, şöyle davran, gelinlikle girdiğin evden kefenle çıkarsın. Benim kızım yirmi yaşında. Ama ben kızıma evlenirsen ayrılabilirsin de diyorum. Mucadelesini versın ama karşı taraf da versin o mücadeleyi. Ben kızımla arkadaş gibi olmayı, onunla iletişim kurmayı da yeniden öğrendim eğıtimlerle.

Peki, sizdeki bu değişimler ailenizi, çevrenizi de etkiliyor mu? Onlar da bir değişim [illegible]

Bız burada guçlendığimizi hissedıyoruz. Artık hiç birimiz evde yaşadığımız olayları, kendi içimize atmıyoruz. Gelip burada arkadaşlarımızla paylaşıyoruz. Eskiden evde yaşanan hiçbır şeyi kimseye anlatmazdım. Artık anlatıyorum. Bu da beni rahatlatıyor ve yaşadıklarımızın kader olmadığını, bu kaderin değişebileceğini düşünüyoruz çünkü artık. Çunku hepimiz yaşıyoruz bunları. Sadece birimiz değil. Geçenlerde bir arkadaşımız gelip evde bır dayak girişimine maruz kaldığını anlattı. Hepımiz bırden, bağır, yardım iste, sana vurmasına engel olacak şeyler yap, onu durdurmaya çalış gibi akıllar verdık

Meryem: Geçen gün evde soba kuruyoruz eşim dıyor, "sobanın dirseği nerede?" Dedim, bilmiyorum. "Kooperatifin her şeyini biliyorsun, gözün kapalı gidersin oraya," diyor.

Yüksel: Ben buraya geleceğim zaman, oğlum "ne işin var?" dedi önce. On beş senedır eşimin vefatından beri dört duvar arasındayım. Artık gidip arkadaş bulmak konuşmak istıyorum dedım. Burada deşarj oluyoruz.

Başak Kadın Kooperatifi M Kemal Mahallesı 3088 SK. No: 4 Ümraniye
(0216) 470 03 93

ben yandım siz yanmayın

Feminizm ve kadın tarihi üzerine yayınlanan araştırma ve çevirilerin sayısı her geçen gün artıyor. Gri Yayınevi'nden çıkan Batı Ulkelerinde Kadın Hareketleri isimli kitap da taze ürünlerden biri. Süheyla Kadıoğlu'nun hazırladığı kitabı Pazartesi için Hülya Osmanağaoğlu değerlendirdi

Feminizm son yıllarda Sex and The City dizisindeki kadınların beklentilerinden ibaretmiş gibi sunulur oldu. Kadın kurtuluş hareketinin en önemli günü sayılan 8 Mart'lar medyada "kadınlar çiçektir" gibi, Anneler Günü'nü çağrıştıran erkek egemen klişelerle, hediye alışverişini arttırmaya yönelik kampanyalara konu olurken, kadınların hangi taleplerle sokağa çıktığıyla da ilgilenmiyorlar artık. Diğer yandan feminizm, kadın mücadeleleri, kadın tarihi uzerine yayınlanan araştırma ya da çevirilerin sayısı hızla artmaya başladı. Ancak ilk bakışta olumlu gibi görünse de tüm çalışmaların belirli bir duzeyi tutturabildiğini söylemek mümkün değil. Örneğin Süheyla Kadıoğlu'nun 2005 tarihli yeni çalışması, Batı Ülkelerinde Kadın Hareketleri isimli kitaba bakınca kimilerinde de maalesef, "kadın mevzuları moda, ne bassak satar" fikrinin oluştuğu açıkça görülüyor.

Kitabın tarih bilgisine ilişkin kanaatim aşağıdaki satırları okuyunca oluşmaya başladı.

Şubat 1909'da ilk defa Kuzey Amerikalı kadınlar tarafından kutlanan "kadınlar günü" 1858'de New York'ta, tekstil işçileri kadınlarının yaptıkları bir grevi, kadınlar günü için çıkış tarihi olarak almaktadır. Kadınlar günü Almanya'da da 1911'den beri Clara Zetkin'ın önerisiyle kutlanmaya başlamıştır. 1912 yılında, Fransız, Hollandalı ve İsveçli kadınlar her yılın Mart ayının ilk haftasında, "Uluslarası Kadınlar Günu"nü kutlama kararı almışlardır. Ne yazık ki, Sovyetler Birliği dışında, günümüze kadar hiçbir Batı ülkesi tarafından resmi bir gün olarak yasalaştırılmamıştır. Günümüzde Rusya'da da bu hakkın kadınların elinden alınmış olduğu bir gerçektir. Bugün Avrupa'da genellikle küçuk kadın grupları tarafından kutlanan Kadınlar Gunu, basında ancak yine kuçük puntolarla, bir koşelerde yer alır. (sf29)

Kadın hareketi, feminizm ve tarih gibi kavramlar yan yana geldiğinde ilk akla gelen 8 Mart'ın, yazar Süheyla Kadıoğlu için Mart ayının ilk haftasında kutlanan belirsiz* bir gün olması oldukça üzücü. New York'taki grevin tarihinin1857, Clara Zetkin'in kadınlar günü önerisini Almanya'ya değil (herhalde Zetkin Alman olduğu ya da ilk Almanya'da kutlandığı için yazar önerinin Almanya'ya yapılmış olması gerektiğine karar vermiş) Kadın Enternasyonali olarak da bilinen ve 1910 yılında Danimarka'da toplanan Ikinci Uluslararası Sosyalist Kadınlar Kongresinde yapmış olması, kadın hareketinin tarihini yazma iddiasındaki araştırmacı için belli ki, önemsiz ayrıntılardan iba ret. Küçük kadın grupları tarafından kutlandığı iddia edilen Kadınlar Günü'nün BM kararıyla, içi boşaltılarak da olsa, neredeyse tüm dunyada devlet torenleriyle kutlandığını araştırmacı-yazarın nasıl olup da bilmediği kuşkusuz daha önemli.

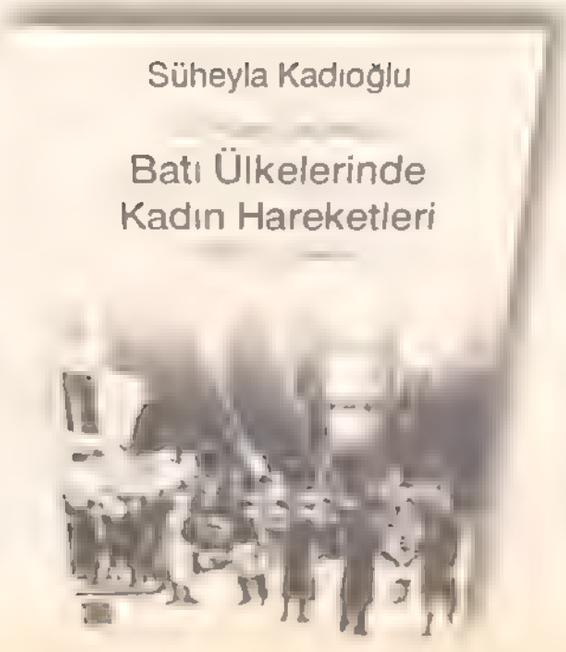

Hepsi hepsi otuz sayfa okumuşken kitabın tarih bilgisine ilişkin oluşan kaygılarım, kitaptaki tarih anlatısının guvenilirliğini test etme ihtiyacını doğurdu. Öncelikle konuya daha hâkim olduğumu düşündüğüm (yeterli kaynakla doğruluğunu da kontrol edebileceğim), Sovyetler Birliği'nde Kadın bölümünü okumaya başladım. Tabii bu bolume ilişkin eleştirilerimde, yazar Suheyla Kadıoğlu'nun değindiği doneme ilişkin, oldukça tuhaf bulduğum yorumlarını tartışıyor olmayı tercih ederdim. Ancak çok sayıdaki maddi hata böylesi bir tartışmayı gereksiz hatta olanaksız kılıyor.

Sovyetler Birliği tüm Batı ülkelerine örnek oluyordu. 19 Aralık 1917 ve 17 Ekım 1918 tarihlerinde Lenin, iki önemli uygulamanın yururluğe girmesine önayak oluyordu. Bunlardan ilki ailede erkek egemenl ğine son vermek, ikincisi de kadınlara ekonomik, mesleki, toplumsal ve cinsel alanlarda sınırsız ve koşulsuz karar yetkisi vermek.(sf296)

Çocuk aldırma ve düşürmeler yasalaşıyor ve nihayet 1926 yılında resmi nikahlı ve nikahsız birlikteliklere yasalar önunde eşit haklar tanınıyordu. (sf297)

Yazarın sözunu ettiği 19 Aralık 1917 tarihli yasa dini nikâhı kaldırdı. Boşanmayı kolaylaştırdı. Bir yıl sonra ise meşru- gayri meşru çocuk ayrımına son veren yasa yayımlandı. Kürtajın yasallaşması için de kadınların, yazarın iddia ettiği gibi, 1926'yı beklemesine gerek kalmamış 1920'de bu hakka kavuşmuşlardı. Ekim Devrimi'nden sonraki ilk yılda kadınlarla ilintili olarak çıkarılan kararnameler onlara tam oy hakkı (sadece Norveç ve Danımarka'da vardı) tanıyor, aile reislerinin otoritesine son veriyor, miras hakkını kaldırıyor, evliliği gönüllü bir ilişkiye dönüştüren boşanma ve sivil yasaları uygulamaya sokuyor, eşit ücret, eşit çalışma hakkı, ücretli doğum izni (1920'lerde doğum öncesi 8 doğum sonrası 8–12 hafta) veriyordu. Zina, ensest ve eşcinsellik gibi ilişkiler de ceza yasasından çıkarılmıştı.*

Süheyla Kadıoğlu, Rusya'daki Kadın Hareketinin önemli isimlerinden Aleksandra Kollontay'a ilişkin bilgi verirken de ne politik yönelimlerini ne de tarihleri doğru yazmayı beceriyor.
Kamuoyunun dikkatini üzerine ilk kez 1920 yıllarında partinin tutumuna karşı çıkışıyla çekmişti... Kollontai surekli yazıyordu ve düşüncelerini kimi zaman broşur kimi zamansa hiciv yazılarıyla savunuyordu. "Kadın Sorununun Toplumsal Temeli", "Kadın ve Komünist Devlet" ve "Yeni Moral ve İşçi Sınıfı" adlı kuramsal yazılarını üç kitap altında toplamıştı. Ayrıca çeşitli kitaplarda öykülerini yayınlamıştı. O, kendi ifadesine göre her şeyden önce Marksist ve feministti. (sf304)

Kadın Sorununun Toplumsal Temeli 1909'da, Aile ve Komünist Devlet ile Yeni Ahlak ve İşçi Sınıfı 1918'de yayınlandı.* Tabii, dönemi için oldukça radikal sayılan görüşleri ve yaşamıyla "bugün" feminizme yakın bulunmasına rağmen, tüm yazılarında ve konuşmalarında dönemin feministlerini eleştiren ve kadınların kurtuluşunun sadece sosyalizmle mumkün olabileceğini savunan Kollontay, muhtemelen mezarında ters dönmuştur.

...Böylece burjuva eğilimli feministlerle savaşmaya başladım ve var gücümle işçi hareketinin kadın sorununu da savaşım amaçlarından biri olarak programına alması için çaba harcadım (Kollontay- Özgür Bir Kadının Otobiyografisi, Belge Yay. 1992, Çev: Nesrin Oral)

Günümüzde ve reel sosyalizm yıllarında neredeyse bütün komünist partilerin feminizmle ilişkilerini, maalesef, kısıtlayan ve on yıllarca sosyalıstlerin kadın örgutlenmesi modeli olarak kabul gören Jenotdel'in kuruluşu da aynı özensizlikle anlatılıyor.

1919 yılında kadınların ekonomik eşitliklerini pratik uygulamaya koymak amacıyla "Jenotdel" yaşama geçirilir. Bu Merkez Komitesi'nin kadınlar bölumünden oluşmuştur. (sf306)

Jenotdel'in kuruluşunun "en önemli" nedeninden, kadınları sosyalizme ve Bolşevik Partiye kazanma amacından hiç söz edilmiyor*. Sf 311'de Jonetdel ismini alan Bolşevik Parti Kadın Seksiyonu 1932'yi bekleyemeden 1926'da dağıtılıyor. Belli ki araştırmacı yazarımız Jenotdel'e Stalin kadar bile tahammül edemiyor! Aslında Suheyla Kadıoğlu, Bolşeviklerin belki de tum dunyadaki feminist akımlarca olumlanan politikalarını ve yasal düzenlemelerini de pek desteklemiyor.

Sovyetler Birliği Kadınları 1918 ile 1926 tarihleri arasında kendilerine verilen yasal hakları yanlış yorumladılar ve uygulamada bir takım yanlışlıklara düştüler. Yeni yasalarla evlilikler, özellikle kadınlar için guvencesiz bir temel üzerinde kurulmuş oluyor ve birçok çift resmi evliliklere gitmeden, birlikte yaşamaya başlıyordu. Bu güvencesiz birliktelikler kadınları çocuk doğurma konusunda çok dikkatli yapıyor ve hamile kalacak olurlarsa düşürerek veya aldırarak sorunu halletmeye çalışıyorlardı...
...Nikâhlı ve nikâhsız birlikteliklerin eşit haklara sahip olması çoğu ilişkileri bir çıkmazın içine sokmuştu. (sf.309–310)

Son cümle kitaptaki butun hataları açıklıyor denebilir. Yazar feminizmden de kadın kurtuluş mucadelesinin hedeflerinden, taleplerinden de bıhaberken ve tek eşli evliliği böylesine kutsarken daha düzgün bir çalışma kotarması mümkün değildi sanırım.
Devam eden sayfalarda, 20. yüzyılın kadın hareketi tarihini yazma iddiasındaki kitap, Ikinci Dalga Feminist Hareketin en güçlü yılları olan 1960–70 arasına sadece 8 sayfa yer ayırıp, feministlerin taleplerinden çok genel siyasi koşulları oldukça yüzeysel bir biçimde anlatmakla yetinmiş. Yaklaşık 400 sayfalık kitapta farklı feminizmlerin anlatılmasını beklemenin iyimserlik olacağını anlamama rağmen, en azından toplumsal cinsiyet, ataerkillik, erkek egemenliği, heteroseksizm, kurtaj ve doğum hakları, eşit işe eşit ücret, pozitif ayrımcılık gibi kavramlara değinileceğini sanıyor insan. Kürtaj hakkı için mucadeleyi hamilelik ve doğurganlık sorunlarına çözüm için örgütlenme diye ifade etmeyi oldukça yaratıcı! Bulsam da kitapta pek az anılan "feminizm"e ilişkin cehalet konusundaki şaşkınlığımı da belirtmek istiyorum. Zira kitaba, kadın hareketi tarihi demek hayli zor ama kadınların tarihini anlatmakla uzaktan yakından ilgisi olmadığı da kesin.
Ben kitabın bu kadarını değerlendirmeyi uygun buldum. Nasıl bir araştırma-incelemeyle karşı karşıya olduğumuzu anlamak için yeterli olduğunu ve kalan kısımlarının güvenilirliğini sorgularken emsal teşkil edebileceğine inanıyorum. Kitabın imla ve yazım hatalarının ise tarihsel hatalardan bile daha çok sayıda olduğunu söylemek, sanırım nasıl bir özenle yayına hazırlandığı konusunda da bilgi verir. Son olarak söylemek istediğim ise kitaba yirmi milyon vererek ben yandım ama siz yanmayın.

20. Yüzyıl ve Kadın- Batı Ulkelerinde Kadın Hareketleri/ Süheyla Kadıoğlu/Gri Yayınevi- 2005

Cadı Kazanı'ndan kısa kısa...

17 Ekim'de kadınlar temmuz ayında dünya turu yaptı

Özgürlük, eşitlik, dayanışma, adalet ve barış değerlerini temel alan Dünya Kadın Yürüyüşü, Uluslararası Yoksullukla Mücadele Günü olan 17 Ekim'de 24 saat feminist dayanışma eylemiyle küresel etkinlikler gerçekleştirdi

Mars'a ilk insan gidecek ama

Amerikan Uzay ve Havacılık Dairesi NASA, 2018 yılında ilk kez Mars'a insan göndermeyi planlıyor. Fakat otuz ay sürecek yolculukta kadın ile erkek astronotlar arasında cinsel ilişkiyi kaçınılmaz görüyor. Projenin tıkandığı noktada alınacak karar merakla bekleniyor.

Meclisteki kadınlar hangi konuda konuştu

Yirmi dört kadın milletvekilinin bulunduğu TBMM'de, kadın vekiller ne yazık ki en çok 'sataşma' gerekçesiyle konuştu. Kadın milletvekilleri 202 kez karşılıklı konuştu. Kadın milletvekilleri 200 kez Meclis araştırma açılması, 158 kez de değişiklik önergeleri verdi.
Gündem dışı konuşan kadın vekil sayısı: CHP (9), AKP (6)
Sataşma gerekçesiyle konuşma: CHP (119), AKP (83)
Parti grubu adına söz alma: CHP (40), AKP (8)

Almanya'nın yeni bir başbakanı: Merkel

Almanya'da Hıristiyan Birlik Partileri ile Sosyal Demokratlar büyük koalisyonda anlaştı, muhafazakâr lider Angela Merkel ülkenin yeni başbakanı oldu.

Kadın satan papaz tutuklandı

Yunanistan'ın Midilli Adası'nda görev yapan kırk iki yaşındaki bir papaz, 'kadın pazarlamaktan' suçlu bulunarak 2.5 yıl hapis ve 2 bin Euro para cezasına çarptırıldı. Mahkeme, papaz ile birlikte, yirmi dokuz yaşındaki Rus asıllı bir Yunan vatandaşını da aynı suçtan mahkûm etti.

11 fotoğrafta bir kadının hikâyesi

Fotoğrafçı Bennu Gerede ilk kişisel sergisi "Teslimiyet"te bir kadının doğumundan ölumüne yaşadıklarını anlatıyor. Unlu isimlerin yer aldığı karelerin konuları arasında başlık parası, kuma, zina ve bir genç kızın adet olması var.

belgesel gerçek yaşam

Çoğumuz yalnız kalmamak, hatta içinde yaşadığımız güvenlikli ortamda kalabilmek için hayallerimizden vazgeçeriz. Ama bazıları vardır ki, onların yaşamları hayallerini gerçekleştirmek üzerine kuruludur. En yakınları, "kim tanır onu?" dese de onlar tüm güçlüklere rağmen hayallerinin peşinden koşmaya devam ederler. Yalnızken yalnız olmamayı öğrenmiş, bir ağustos karıncası olarak yaşamı ince ince dokurlar. Gunün sıradanlığından sıyrılıp, satır aralarını okumayı becerebilenlerdir ağustos karıncaları... Bingöl Elmas onlardan birinin belgeselini yaptı. Hayatı yarıştırmak istemese de emeğinin karşılığını Altın Portakal'la aldı... Kutluyoruz...

42. Altın Portakal Film Festival her yıl olduğu gibi birçok tartışmayla geride kaldı

arttığını gözlemlediğimiz festivalde, en iyi belgesel film dalında Ağustos Karıncası isimli filmiyle Altın Portakal'ı bir kadın aldı. Yönetmen Bingöl Elmas'la belgesel yapmayı ve filmi Ağustos Karıncası'nı konuştuk

[illegible]

1976 doğumluyum. Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo Televizyon Bölümü mezunuyum. Bir dönem medyada, televizyon kanallarında çalıştım. 2001 yılında da Belgesel Sinemacılar Birliği'nde başladım. Belgesel Sinemacılar Birliği'nde, ulusal ve uluslararası festivallerin, kent gösterimlerinin, film günlerinin, atölyelerin organizasyonlarında yer aldım ve hala çalışmaya devam ediyorum. Kent kent dolaşıp belgeseller gösteriyoruz. Geçen sene de ilk filmim olan Ağustos Karıncası'nı çektim.

[illegible] kadar eğdim, en sonra popüler bir dal yerine neden belgesel?

Populerlikle ilgili derdim hiç olmadı. Medya aslında popüler bir işti ama ben orada çalışırken de, iletişim fakültesinde okurken de bu alanın popüler oluşuyla hiç ilgilenmedim. Butün derdim, doğru düzgun haberler yapıp, gerçekten olup biteni butün satır aralarıyla kendi cümlelerimle aktarmaktı. Okulda haber ajansımız vardı. Orada haber yaparken de magazinel, sürekli gündemde olan şişirilmiş şeylerin değil de, asıl haberin kıyıda köşede kalmış yanlarını işlemenin peşindeydim. Medyada var olan gündem, var olan anlayış ve öncelikler sizin bunu yapmanıza çok da izin vermiyor. Başta daha evirilebilir bir alan diye düşünup, kendi algımdaki gundemi kendi cümlelerimle işleme çabasında oldumsa da bu çok da olumlu bir sonuç vermedi. Bir süre sonra da yüzeysel, yapay gundemler içinde asıl demek istediğimi diyemediğim bir ortamda bulunmanın çok da anlamlı olmayacağına karar verip, ayrıldım.

Bingöl Elmas

Neden belgesel?

Çünkü etrafınızda öykülerin uçuştuğunu görüyorsunuz. Bir çok kültürün, rituelin yavaş yavaş hayatımızdaki zenginlikleri de beraberlerinde götürerek kaybolup gitmek üzere olduğunu görüyorsunuz. Öğrendiğiniz bir tarihsel bilginin başka türlü olduğunu fark ediyorsunuz ve bir merakın peşine düşüyorsunuz. Etrafınızda olup bitenlerin derinine inmek istiyorsunuz, insan öyküleriyle dolu zengin coğrafyalara kulak kesilmek istiyorsunuz. Hayatın gerçek aktörlerinden bahsetmek istiyorsunuz. Ve tum bunları kendine dert edinen alanın da belgesel sinema olduğunu duşünüyordum. Belgesel sinema ile bir merakınızın peşine duşer ona uzun zaman ayırırsınız, empatinizi derin kurarsınız ve demek istediğinizi doğru düzgun aktarırsınız. İlgilendiğiniz bir insanın öyküsü ya da tarihsel bir olay da olsa ona hak ettiği zamanı ayırmanız gerekir diye duşünüyorum. Önce hazmetmeli sonra demlemeli sonra da paylaşılmalısınız bence. Ama niye kurmaca değil de belgesel dediğinizde de, çok zengin bir ülke burası, çok öykü, çok sorun, çok dert var. Bunları işlemek dururken yeniden senaryolar yazmak benlik bir şey değil.

Ağustos Karıncası'nda bunlara dokunup, yaşayabildi mi?

Ağustos Karıncası olmayı denedik. Küçük bir kasabada İznik'te, anons memuru, çaycı, nikâh memuru ve tellak olma-

yı yani İbo gibi yaşamayı denedik. Empati kurmaya çalıştık yaşamıyla. Daha elindeki çay tepsisini bırakmadan "kaybolan keçinin anonsunu okumaya başlayan İbo'yla, cüppemizi giyip nikâh kıydık. Cüppemizi çıkarmaya uğraşırken peştamalımızı takıp tellak oluverdik bir anda. İbo'yla birlikte kravatla peştamalın, rollerimizin aksesuarları olmaları dışında önemli olmadığını gördük. Memurluğu da tellaklığı da sadece hayalinizi gerçekleştirmek için yaptığınız bir iş olduğunu fark ettik. Bütün bunlara sadece tanıklık edıp, dışarıdan gözlemlediğinizde "ilginç" ya da "sıyırmış" bir adam diyerek geçiştirebilme riskiniz var ama onun gibi yaşamaya çalıştığınızda onun gözüyle baktığınızda o zaman sorularınız, dertleriniz ve demek istedikleriniz başka türlü olmaya başlıyor. Ağustos Karıncası oluyorsunuz, İbo üzerinden kendinize sorular yöneltmeye başlıyorsunuz.

Çekim esnasında kadın olmanın avantaj ve dezavantajları derseniz, hamamda çekim yapmak dışında bir dezavantajı yoktu. Küçük bir kasabada, tamamen erkelere ait bir mekâna girmeye çalışıyorsunuz. Çok ters tepkiler verebilirlerdi. Mekânı terk edebilirlerdi. Tacizde de bulunabilirlerdi ama bunların hiçbiri olmadı. İletişimi doğru kurmaya çalıştım. Birden bire gidip girmedim tabi hamama, oradakilerle tanıştım, vakit geçirdim, sohbetler ettim bir süre sonra kendi mekânım gibiydi orası. Baştaki bakışlar ve yaklaşımlar değişmeye başladı.

Filmi işlerken kadın yanınız ağır basıyor. Filmini yaptığımız İbrahim Er çaycı, nikâh memuru, akşamları tellak, müzik dersi almak için taa İstanbul'lara gidıp kızıyla birlikte gidiyor. Bir hayalinin peşinden koşturuyor. Amacına inanmış durumda. Her şeyi kızıyla paylaşan bu adamın hayalini gerçekleştirmek için eşinden ayrıldığını görüyorsunuz. Hayalini eşiyle paylaşamadığını, hayaline onu ortak edemediğini fak ediyorsunuz Ve birden eşi ile taraf olmaya başlıyorsunuz. Ben, bana zaman ayırmayan, piyano öğrenmek için haftalar boyu eve gelmeyen bir adamla ne kadar birlikte yaşarım? Sonuçsuz bir hayalın peşinden koşan (hani hep alışmışız mutlaka hayallerin bir sonucu olmalı) bu adamın karısı olsam ne kadar dayanırdım? Diye soruyorsunuz kendinize. Karısına toplumun biçtiği rol ya da karısının üstlendiği rol ev kadını olmak, evini koruyup kollamak. Sistemin şekillendirdiği bir rol. O alıştığı bildiği sorumluklarını yerine getirmeye çalışıyor. Bu durumda tabi "Niye mesela evi beklemek yerine hayalleri peşinde koşan karısı değil? Ya da neden destek vermek, birlikte yürümek yerine onu anlamayan biri. Neden o kadar ayrı iki insan. Bütun bu soruların yamacında müziğin bu ayrılığı, farklılığı derinleştirdiğini, evde kapalı kaldığı ve belki de öyle büyüdüğü için hayal kurma şansı bırakmadığını düşünüyorsunuz. Bu koşullarda İbo'yu anlamasını beklemenin doğru olmadığına karar veriyorsunuz. İbo idealinin peşinden koşan biriyken karısına sonuçları yaşamak düşüyor. Ibo'nun davranışı da eşini sevmemesiyle değıl yaşamda aradıkları ile ilgili bir şey. Ikisinin yaşamdan beklentıleri farklı. Kızını bir müzik kursu için ta İstanbul'a kadar göturebilen bir adam bunu eşiyle de paylaşabilirdi o isteği görseydi. Demek ki uyuşmayan bir şey var.

Bıngöl Filmas Altın Portakal ödülünü alırken

Açıkçası yarışmaya gitmek canımı sıkan bir şeydi. Çünkü belgeselde yarışmak çok da tercih ettiğim bir şey değildi. Yani kurmacada sizin yazdığınız öykü, oyuncularınız yarışıyor ama belgeseldeki gerçek yaşam. Burada insanların yaşamlarını yarıştırmış oluyorsunuz. Bu biraz sıkıntı yaratıyor. Tamam, sadece öykü değerlendirilmiyor. Kurgusu, yaklaşımınız, sinematografiniz, işleme biçimimiz değerlendırılıyor. Ama yine de özünde insan öykülerini yarıştırmaktan uzak dursak daha iyi olur. Altın Portakal'da dıger belgeselci arkadaşlarla birlikte birbirinden güzel filmler izledık, üzerine konuştuk. Yarışma duygusuna hiç kapılmadık. Filmlerimiz üzerine yeniden konuşma, tartışma alanı ve imkânı gibi değerlendırdik. Altın Portakal'da yarışan diğer filmleri, Belgesel Sinemacılar Birliği'nin kent gösterimleri nedeniyle bilıyordum ve beğeniyorum zaten gösterimlerini ben yapıyordum. Bir teşekkur gibi algıladım ödülü. Onun d şında ödulü aldığımda güzel bir heyecan yaşadım. Güzel bir paylaşımdı. Ödulü alıp geldiğimde arkadaşlarımla bunu paylaşmak da ayrı bir güzellikti Ödul almak, insanı mutlu ediyor, motive ediyor, insana yeni kanallar açıyor.

Kadin yönetmenlerin epeyce bir arttığını gördum. Hatta yarısından fazlası kadın yönetmendi. Ödülü de ıki kadın aldı zaten. Ayrıntı ile uğraşmak kadınların yaşamlarında olağan bir şey olduğundan yaşamın içindeki ayrıntıları, fark edılmeyeni daha kolay aktarıyorlar

Anlatmak istedığim öykülerim var. Ama biraz daha öğrenmem ve birikmem lazım. Bir yandan da Belgesel Sinemacılar Birlıği'nde çalışmaya devam ediyorum. Burası benim için okul ve her gun yeni bir şey öğreniyorum, her gün yeni ve güzel bır belgeselle karşılaşıyorum. Film gösterımlerimiz, söyleşilerimiz, film okumalarımız, sohbetlerımız oluyor.

zorunlu göç ve bilgisizliğin kör kuyusuna bir ışık

Handan Çağlayan

İsimleri Zozan, Keve, Pero ya da Zele. İstanbul'a çok uzaklardan geldiler. İstanbul dediysem, yanlış anlaşılmasın, İstanbul'u çepeçevre saran varoşlardan, yolları çamur, suları akmayan, derme çatma barakalardan ya da Beyoğlu'nun arka sokaklarından, Dolapdere'den, Eminönü'ndeki yıkılmak üzere olan terkedilmiş binalardan söz ediyorum. Bu yoksul ve yoksun mekânların yeni sakinleri olarak, tarifi imkânsız bir yaşam mücadelesi içindeler şimdi. Arada bir beyaz tülbentleri, buzgulu uzun etekleri, örgü yelekleri ve keskin hatlara sahip kırgın simalarıyla sokaklarda karşılaşsanız bile, kamusal alanda hiçbir varlıkları bulunmamakta. Gerçi geldikleri yerlerde de yaşam koşulları kolay değildi. Baharın daha yüksek yaylalara çıktıkları yuksek rakımlı köylerinde yıldızlara çok yakın, "medeni dunya"nın olanaklarındansa çok uzaktaydılar. Dünyanın her yerindeki kadınların yaşadığı denetimi, tahakkümü, şiddeti, emek sömürusünü ve yoksulluğu oralarda da yaşamaktaydılar kuşkusuz. Ama her şeye rağmen içine doğdukları ve ait oldukları bir dunyadaydılar. Annelerinden öğrendikleri ilk kelimelerini hecelerken tanımaya başladıkları bir çevrede yaşamaktaydılar; yani ister ismi haritalarda bulunmayan uzak ve kayıp bir mezra olsun isterse ağaçsız bir köy, kendi gökleri altındaydılar. "İçeri" ile "dışarı" arasında keskin sınırlar bulunmamaktaydı geldikleri yerlerde. Yaşam koşulları ne derece ağır olursa olsun, gönüllerini ferahlatıp kasvetlerini dağıtacak uçsuz bucaksız yaylaları, temiz havasını soluyacakları dağları, toprağı elleyecekleri, ektikleri tohumun yetişmesini görerek kıvanç duyacakları bahçeleri, bostanları vardı. Dort duvar arasında değillerdi. Yani "dışarılar" da onlarındı.

Bılgiliydiler. Üretiyorlardı ve ürettiklerinin bilgisine sahiptiler. Üstelık ekerken, biçerken, koyunları sağarken, peynir yaparken, çocukları buyüturken ürettıklerinin ve toplum içindeki yerlerinin farkındaydılar. Varoluşlarının anlamı ve değeri hakkında sağlam bir algıları vardı. Bir anda boşaltılan, yakılan köylerinin havaya savrulan külleri gıbi darmadağınık bir şekılde savruldukları bu kente gelirken kaybettikleri sadece evleri ya da köyleri değildi. Çok daha ağır kayıpları oldu. Kendi goklerinin altındaki üretkenliklerinin, bilgilerinin, anlam ve değerlerinin, hatta ve hatta dillerinin hükumsüz olduğu bır kentteler şimdi. Rutubetli, karanlık bodrum katlarına sığındıkları bu kentın anlam ve değerleri kadar dışarılarının, sokaklarının meydanlarının da yabancısı durumundalar. Kuşkusuz zorunlu göç sadece onları göçertmedi. Göçün yol açtığı ekonomık, sosyal, kultürel alt ust bütun aile bireylerini oldukça olumsuz bir şekilde etkiledi ve etkilemeye devam edıyor. Sosyal bilimciler "yoksulluğun ve suçun Kürtleşmesi" diye bir kavram kullanmaya başladılar bıle. Çocuklar eğıtimlerini tamamlayamamakta, ana –babalarının geçmiş yaşamdaki bılgi ve tecrubelerinin hukum taşımadığı, bu nedenle iş bulamadığı kentin sokaklarında çalışmaya zorlanmaktalar. Her turlu riske açık bir durumda olduklarını söylemeye bile gerek yok. Bu koşullarda suça bulaşmasalar bile geleceğe guvensiz bir şekilde yetişmektedirler. Geldıkleri kentlerde iş bulamayan, bu nedenle aileyi geçindirme yeteneğini kaybeden babalar kelimenin tam anlamıyla goçmektedirler. Kadınlarsa bir yandan yoksullukla boğuşurken öte yandan yeni geldıkleri ve hiç tanımadıkları bir dunya içinde dort duvar arasına sıkışıp kalmaktadırlar. Bildikleri dünyaya ilişkin ne varsa, yeni gelınen mekânda hükmünü yitirmektedır. Sokakların dilini kullanmaya başlayan çocuklarına kendi dillerinde verebılecekleri bır şey kalmamış gibidir. Ailenin dışarıyla ilişkili uyeleriyle ilişkıleri şimdilik tanımsız

bir dönemi yaşıyor. Bilmedikleri mekânlar, kamusal alanlar, dil problemleri nedeniyle daha bir yabancı hal almaktadır. Dil sorunu yaşayan kadınların sosyal yaşamla bağları kopmakta ve toplumdan izole bir hayat sürmek zorunda kalmaktadırlar. Özdeğer algıları ciddi bir şekilde sarsılmaktadır. İşte Başak Sanat Vakfı bu kadınlara, yaşadıkları kentsel alana ilişkin bir program çerçevesinde küçük bir bilgi penceresi açmaya çalışıyor.

Kör bir kuyuya düşmekle eşanlamlı olan böylesi koşullarda yaşayan kadınların, sosyal çevrelerini tanımaları, sosyal ilişkiler geliştirebilecek yetenekler edinmeleri, değişen koşullara uyum sağlayabilmeleri, bağımsız hareket edebilme şansını kazanmaları açısından gerçekten yaşamsal bir önem taşımaktadır. Bağımsız hareket yeteneğini kazanmaları, geldikleri yere ilişkin bilgi edinmeleri, yaşadıkları sosyal çevreyi tanımaları, elbette ki yaşadıkları parçalanmayı tümüyle onaramayacaktır. Ama en azından yabancılıklarını gidermelerine, yeni çevreleriyle bütünleşmelerine ve böylece kendilerini yeniden daha özgüvenli hissetmelerine yardımcı olabilir. Başak Sanat Vakfı'nın eğitim çalışmaları bu yardımı sağlayacak küçük bir pencere olarak değerlendirilebilir. Eğitime katılanlar, zorunlu göç yaşamış 18-40 yaş arası kadınlardan oluşuyor. Vakıf başkanı Şahhanım Kanat okuma yazması olmayanların okuma-yazma da öğrendikleri bu çalışmayı "sosyal eğitim ve yönlendirme çalışmaları" şeklinde özetliyor. Kadınlar kamusal alanın kullanımı, temel insan hak ve özgürlükleri, kadının insan hakları, kamusal alanın kullanımı gibi konuların yanı sıra sağlık, çocuk gelişimi gibi konularda da eğitim alıyorlar. Ayrıca eğitim programına katılan kadınlardan gelen öneri ve talep üzerine aile ekonomilerine katkı sunmak amacıyla takı/tasarım, dikiş kursu ve bilgisayar eğitimi de verilmeye başlanmış. Vakıf isteği ve yeteneği olan kadınlardan isteyenlere vakfın sanatsal kurslarına katılım imkânını da sunmakta. Hedef kitlenin doğurgan bir yaş grubundan oluşması, çocuklar için de çeşitli düzenlemelerin yapılmasına yol açmış. Anneleri eğitime giren çocuklar vakfın çocuk oyun odasında gönüllülerle hem eğlenceli hem de eğitici saatler geçiriyorlar.

Anneleri eğitim görürken, onlara da okul öncesi eğitim programı uygulanıyor. Çalışmaya katılan kadınların ilköğretim çağındaki çocuklarına ise hafta sonları vakıfta, okul mufredatıyla eşgüdümlü bilgisayar, İngilizce ve matematik derslerinin verilmesi planlanmış. İlgilenenler için, eğitimlerin haftanın üç günü (pazartesi, çarşamba ve cuma) ve üçer saat şeklinde verilmekte

olduğunu belirteyim. Çalışmaya şu anda 13'ü okuma yazma bilmeyen 22 kadınla başlamış durumda. Hedef grubunun sosyo-kültürel özelliklerinden dolayı eğitimler tahmin edeceğiniz gibi Türkçe/Kürtçe yapılıyor.

Bitmedi. Bu çalışma sadece tek yönlü bir şekilde kadınlara eğitim vermeyi hedeflemiyor. Eğitim programına katılan kadınların gönüllü bir eğitimci ve çevrelerindeki kadınlara için yönlendirici olmasını da hedefliyor. Yonlendirme çalışmalarının eğitim grubunda yer alan kadınların mahallelerde desteğe ihtiyacı olan kadınları belirlemeleri ve bu kişileri çözum noktalarına yönlendirmeleri şeklinde olması düşünülmüş. Kadınlar bu noktalara nasıl ve ne şekilde başvurabileceklerini proje içerisinde alacakları eğitimle öğrenecekler.

Söz konusu kursların tamamının ücretsiz olduğunu da belirteyim. İletişim kurmak, ziyaret etmek ya da çalışmalarına katkı sunmak isterseniz iletişim için:
Adres: Kayışdağı Mah. Uslu Cad. Nihat Sok. No:55/1 Kadıköy
Tel&fax: 0216 420 49 68/ Tel: 540 24 62
E-mail: basaksanatvakfi@hotmail.com/ basaksanat@gmail.com
Web: basaksanatvakfi.org

Cadı Kazanı'ndan kısa kısa...

Hurriyet'in Aile içi şiddete son kampanyası sempozyumla sürüyor

Hurriyet Gazetesi ve Dünya Nüfus Fonunun birlikte organize edeceği sempozyum 11-12 Kasım tarihleri arasında İTÜ Maçka kampusunda yapılacak. Sempozyuma yurt dışından da katılımın yoğun olması bekleniyor.

[illegible] şiddet

Birleşmiş Milletler Nufus Fonu, kadına yönelik şiddete karşı surdürduğu kampanyanın son etkınlığını 25 Kasım'da gerçekleştirecek. Kadın ve kadına şıddetı anlatan türkuler, Devlet Çok Sesli Korosu tarafından Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda seslendirilecek.

Bursalı kadınlara müjde

Bursa Orhangazi Belediye Başkanı Recep Altepe, Günyüzü Kadın Kooperatifi ve Yerel Gündem 21'in yürüttüğü "Sığınakları Istiyoruz, Sığınaksız günleri de" başlıklı kampanya sırasında kadınlara verdiği sığınak sözünü tuttu. Belediyeye ait iki bina dayanışma ve sığınak olarak düzenleniyor.

Yüz Erkekten16'sı Kadın Öldürulmeli

İstanbul Valiliği Kadın Hakları Komisyonu Başkanı Yırmıbeşoğlu, töre/namus cinayetleriyle ilgili araştırmasında, "Namusuna halel gelen kadına ne yapmak lazım?" sorusuna erkeklerin yüzde 63.2'sinin "cezalandırılmalı" yanıtını verdiğini söylüyor.

Altın Portakal ödülleri sahiplerini buldu

TÜREV: 'En İyi Film', 'En İyi Kadın Oyuncu' (Beste Bereket)
İKİ GENÇ KIZ: 'Avni Tolunay Jüri Özel Ödülü', 'En İyi Yönetmen' (Kutluğ Ataman), 'En İyi Kadın Oyuncu' (Vildan Atasever), 'En İyi Görüntu Yönetmeni', 'En İyi Ses Tasarımı ve Mıksaj'
KORKUYORUM ANNE: 'Behlül Dal Özel Ödülü', 'En İyi Senaryo', 'En İyi Sanat Yönetmeni', 'En İyi Kurgu' ve 'En İyi Kostüm Tasarımı'
O ŞİMDİ MAHKÛM: 'En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu' (Fadık Atasoy), 'En İyi Özel Efekt', 'En İyi Makyaj ve Saç' ve 'En İyi Laboratuar'
GÖNUL YARASI: 'En İyi Erkek Oyuncu' (Şener Şen), 'En İyi Yardımcı Erkek' (Timuçin Esen) ve 'En İyi Müzik' (Taner Çıray)
EN İYİ BELGESEL: Ağustos Karıncası, Yön: Bingöl Elmas

Bush'un hain planları

Emek Ergün

Geçtiğimiz ay, Bush Amerika'nın en güçlü mahkemesi Yüksek Mahkeme'ye başkanlık etmesi için elli yaşında, beyaz, muhafazakâr bir yargıç atadı: John Glover Roberts Jr. (Yuksek Mahkeme, ülke başkanları tarafından atanan toplam dokuz yargıçtan oluşur. Bu yargıçlar işten atılamaz ve istifa edene ya da ölene kadar görevde kalır. Yüksek Mahkeme, alt mahkemelerin kararlarını değiştirme hakkına sahiptir. Ayrıca eyaletlerin çıkardığı yasaların Anayasa'ya uygun olup olmadığına karar verir. Yargıçlar çoğunluk esasına göre davaları sonuçlandırır.) Bugün Yuksek Mahkeme'de sadece bir tane kadın yargıç var, o da yakında görevden çekiliyor: Sandra Day O'Connor (O'Connor kürtaj konusunda kadınlardan yana oy kullanarak bugune kadar Yüksek Mahkemede anahtar rol oynadı). Bu durumda Bush, John Roberts'dan sonra Yuksek Mahkeme'ye bir yargıç daha atamaya hazırlanıyor. Bu da demek oluyor ki Amerikan Yuksek Mahkemesi muhafazakâr yargıçların eline kalıyor ve Amerikan gündeminin en çok tartışılan konusu olan "kürtaj" (Bush kürtajın tamamen yasaklanmasını çünkü kürtajın "cinayet" olduğunu her fırsatta dile getiriyor.) yakın gelecekte ciddi sınavlardan geçebilir, hatta tamamıyla yasaklanabilir!

Amerikalı kadınlar kürtaj hakkını, 1973 yılında Yuksek Mahkeme'de görülen Roe v. Wade davasının sonucunda kazandı. Bu dava sonucuna göre, kadınlar hamileliğin ilk on iki haftasında kürtaj olabilir. Ancak özellikle Bush başkan olduktan sonra, eyaletler çıkardıkları yasalarla kürtaj hakkını ciddi boyutlarda kısıtladılar. Bu durumda, herhangi bir eyaletteki kürtaj yasasının Anayasa'ya aykırı olduğunu düşünen bir kadın Yuksek Mahmeke'ye başvurarak yasanın iptalini isterse, Yüksek Mahkeme bütün eyaletleri bağlayan bir karar vermek zorunda. Yüksek Mahkeme'deki yargıçların çoğunluğunun muhafazakâr olması durumunda, eğer beş yargıç isterse kürtaj Amerika'nın bütun eyaletlerinde tamamıyla yasaklanabilir.

Geçtiğimiz sene, Yuksek Mahkemenin ülke çapında escinsel evlilliklerini Anayasa'ya aykırı ilan etmesi, bu mahkemenin ne kadar güçlü olduğunun bir göstergesi. Bugun escinseller Amerika'nın sadece birkaç eyaletinde evlenebiliyor, ama evlilikleri sadece o eyalette geçerli sayılıyor.

Bu durumda, Bush'un Yüksek Mahkeme'ye atadığı isimler kadınlar açısından büyük onem taşıyor. Bu yargıçların bir ömur boyu görevde kaldığı düşünülürse kararın ciddiyeti anlaşılıyor. Yuksek Mahkeme başkanı John

Roberts'in kürtaj konusunda Bush'la aynı görüşleri paylaştığı biliniyor. Şimdi sırada Sandra O'Connor'ın yerini alacak yargıç var. Geçtiğimiz haftalarda, Bush, avukatı Harriet Miers'i Sandra O'Connor'ın yerine atamak istediğini açıkladığında, Amerikalı kadın grupları karara büyuk tepki gösterdi, çünkü genel kanıya göre Miers kurtaj konusunda pek de olumlu duşünmüyor. Ancak Miers Bush'un partisinden gördüğü tepki üzerine başvurusunu geri çekti (Bush'un yandaşlarına göre Miers yeterince muhafazakar değilmiş!). Miers geri çekilse de Amerika'da kürtaj hakkı hâlâ tehlike altında, çünkü Bush şimdi "kutsal" kürtajı yasaklama gorevi için başka bir kadın yargıç adayı arayışı içerisinde. Bu yargıç atamalarından sonra, Bush Amerikalı kadınları kuluçka makinesine çevirmeyi başarabilecek mi başaramayacak mı, onu zaman gösterecek.

Pakistan'da toplu tecavüze beraat

Her şey Mukhtar'ın on iki yaşındaki erkek kardeşi Shakoor'un, köyün en güçlü aşireti Mastoi'den bir kıza tecavuz ettiği iddiasıyla başladı. Mukhtar'ın ailesinin iddiasına göre, aslında Mastoi'den birkaç adam Shakoor'u

cinsel yolla taciz etmişti (Sonradan mahkeme bu iddiayı doğrulayarak Shakoor'u taciz edenleri beşer yıl hapıs cezasına çarptırdı). Koyün ileri gelenleri meclis kurup Sharoor'un "tecavüz ettiği" kızla, ablası Mukhtar'ın da Mastoi'den bir adamla evlendirilmesine karar verdı. Ancak Mastoi aşireti, "Kana kan, dişe dış," diyerek bu kararı reddetti. Bu sırada, erkek kardeşi adına özür dilemesi için aşiret liderleri Mukhtar'ı meclise çağırdı. Ancak özur dilemek için gittiği yerde, Mukhtar dort adam tarafından toplu tecavüze uğradı. Tecavuz sonrası Mastoi aşireti polise gidıp tecavüz iddialarini geri çekti ve Shakoor serbest bırakıldı.

O hafta Cuma namazında, köyün imamı halka köyde korkunç bir günah işlendiğini soyleyip olayı basına aktardı. Polis bunun üzerine on dort kişiyi gözaltına aldı. Ağustos ayında Mahkeme altı kişiyi ölum cezasına çarptırdı, ancak diğer kişi kişi beraat etti. 2005'in Mart ayında, temyiz mahkemesi altı kişiden sadece birinin ölum cezasını kabul edip diğer beş kişiyi serbest bıraktı. Mukhtar hukümete mektup yazarak serbest bırakılan adamların tekrar tutuklanmasını ve hayatının tehlikede olduğunu bıldırdi. Ancak Yuksek Mahkeme temyiz mahkemesinin kararını tekrarladı.

2002 yılından bugüne kadar, Mukhtar kendisine verilen 8.000 dolarlık tazminatla köyünde kızlar için iki okul yaptırdı ve bir anda uluslararası medyada kahraman oldu. Mukhtar'ın yaptıklarını duyan bazı Amerikan kadın kuruluşları kendisini Amerika'ya davet etti. Bunu duyan Pakistan hukümeti, Mukhtar'ın Amerika'da Pakistan aleyhine açıklamalar yapacağını düşünerek Mukhtar'a yurtdışı yasağı getirdi. Gerekçe olarak Mukhtar'ın can guvenliği öne sürüldü. Bütün bunlara rağmen, Mukhtar bütün cesaretiyle sesini duyurmaya devam ediyor ve köyundeki kızlara daha iyi bir gelecek sağlamaya çalışıyor: "Tek umudum, kızlara iyi bir eğitim sağlayıp onlara hıçbir kadının benim yaşadıklarımı hak etmediğini öğretebilmek. Cehaleti öldürerek geleceğin kadınlarının güçlü yetişmesini sağlamak için elimden geleni yapacağım."

Kaynaklar
http://www.mukhtarmai.com/MaisTragedy.htm ve BBC News.

Kadın ve trajedinin modern sanata yansıması:

TESLİMİYET

Yaşamının büyük bölümünü New York ta geçiren ve on beş yıldır profesyonel olarak fotoğraf sanatıyla uğraşan Bennu Gerede Teslimiyet isimli ilk sergisini açtı. Töre, namus cinayetleri, başlık parası, zina ve adet kanaması gibi olgularla tanımlanan günümüz toplumundaki kadını fotoğraflayan Bennu Gerede, popüler sanatçıları da fotoğraflarına ekleyerek, sergisini çarpıcı hale getirmiş durumda. Fotoğraflar gelenekler içine hapsolmuş kadını popüler bir bakış açısıyla karelere yansıtıyor. Kadın ve trajedinin birlikte ele alındığı sergi, bir kadının doğumundan ölümüne kadar geçen süreçte yaşadığı trajediler on bir kareye sığdırılmaya çalışılmış. Bu sığdırma, Teslimiyet'te önemli toplumsal değerlere vurgu yapmayı da başarıyor.

Geçtiğimiz yıllarda Annesi Canan Gerede'nin Aşk Ölümden Soğuktur ve Parçalanma adlı filmlerinde de rol alan ünlü fotoğrafçı, bu filmlerde de hep dramatik karakterleri oynadığını hatırlatarak, kadınların trajik hikâyelerinin onda her zaman büyük etki yarattığını ifade ediyor. "Bu sergimde estetik bir biçimde acıklı olayları anlatmak istedim," diyen sanatçı, bundan sonraki çalışmalarında da töre davalarına dikkat çekeceğini söylüyor.

Fotoğraf sanatçısı Bennu Gerede, kadınlara ait kavramlar olarak toplumun hafızasına kazınmış; töre, namus cinayetleri ve başlık parası gibi konuları Teslimiyet adlı sergisinde dile getiriyor

Profesyonel oyunculuk ve sanat iç içe

Aynı zamanda bir moda fotoğrafçısı olan Bennu Gerede, çektiği karelerde ünlü oyuncuları kullanarak sergiye profesyonel bir oyunculuk da katmış. Tuba Ünsal, Özgü Namal, Asena, Şenay Akay, Nejat İşler ve Mehmet Günsur gibi birçok popüler ismin yer aldığı fotoğraflar, Eyüp, Kemerburgaz, Sedef Adası, Teşvikiye, Şile ve Balat'ta çekilerek doğal mekânların zenginliğinden yararlanarak oluşturulmuş. Sanatçı, Teslimiyet'le ilgili düşüncelerini; "Bir duygu ve başka bir dünyaya ait görüntüler ufacık bir kitleye bile ulaşıp, onlarda bir şeyler uyandırdıysa muvaffak olmuşumdur demek," sözleri ile ifade ediyor. On bir fotoğrafa bir kadının doğumundan ölümüne kadar yaşadığı ve aslında erkek egemenliğine teslimiyeti sığdıran Bennu Gerede, serginin "ölüm" karesinde ise Asena'yı seçmiş. Asena'nın geçtiğimiz günlerde ölümden döndüğünü hatırlatan sanatçı hep onunla çalışmak istediğini dile getiriyor. "Geleneklerin primitif kalması modern toplumumuzda her halde beni bilinçaltımda çok rahatsız ediyordu... Trajik kadınlar, beni hep etkileyen bu oldu" diyen sanatçı, çalışmalarında töre davalarını kurgulayıp moda tarzında çekimler yapacağını belirtti.

Bennu Gerede

Bennu Gerede, iki çocuk sahibi olduğu için kadın ve annelik konularında daha hassas olduğunu ifade ediyor. Sanatçı, Türkiye gibi ülkelerde kadın olmanın güçlüklerine de dikkat çekiyor. Bennu Gerede, son zamanlarda gelişen fotoğrafçılık furyası içinde gelişen teknolojiyle iç içe geçmiş fotoğrafçılık anlayışını da eleştiriyor ve "Birçok insan fotoğrafçı olabilir. Photoshop'u yükle, kes, biç ve yarat... Fakat önemli olan beynimizdeki konuyu kurgulayarak, onu fotoğrafa dökmektir. Fotoğrafçının aklındaki duygu, fotoğrafına bakana yansımalıdır. Ona çeşitli duygular vermelidir." Diyor.

Serginin gelirini bir kadın vakfına bağışlayacağını söyleyen Bennu Gerede bu vakfın kadına yönelik şiddete karşı Türkiye'de senelerdir mücadele veren, ilk kadın sığınmaevini açan Morç Çatı Kadın Sığınmaevi Vakfı olacağını belirtiyor. Ülkemizde sığınmaevlerine duyulan ihtiyacı da göz önüne alırsak bu bağış daha da bir anlam kazanıyor.

Sergi 8-11 kasım tarihleri arasında Beyoğlu Galerist'te izlenme imkanı yaratti. Sergiye ilgi de oldukça fazlaydı.

Emine Çelebi

kalküta'nın çocukları: "genelevde doğmak"

Nermin Yıldırım

Bir genelevde doğmak, büyümek ve ömür boyu orada yaşayıp, orada ölmek nasıl bir duygu olabilir, düşündünüz mü hiç? Hindistan'ın genelev sokağına Kalküta'ya giderek, orada yaşamaya başlayan New Yorklu fotoğrafçı Zana Briski, Kalküta'nın Çocukları adlı belgeseliyle, genelevdeki çocukların yaşamını anlatıyor.

Ara Güler, "hafta sonları gezintiye çıkılarak fotoğrafçı olunmaz" demiş. Hani şu omzuna makinesini takıp, o hiç bilmediği ve aman da ne kadar eksantrik bulduğu ara sokaklara giderek, bütün o ilginç ayrıntıları şakır şakır çeken fotoğrafçılar vardır, bilirsiniz. Ben onları sevmem. Sonra sokakları birer turist gibi gezerek, her gördükleri insanı ilk defa karşılaştıkları birer yaratık gibi süzen, hepsini ama hepsini azgın bir iştahla fotoğraflamaya çalışanları da sevmem. Garip bir tecavüzdür çünkü bu. Sırf bu tecavüzün kâbusundandır ki zaman zaman fotoğraf sanatını da sevmem zaten. Gördüğünüz gibi bir takım entelektüel eğilimlerden nasibini almamış gayet kaba bir insanım ben. Bir sokağa dalıvermek, oradaki insanların hayatına on beş dakikalığına girip, onların her halini, mahremini şakır şakır çekip, sonra o kareleri çekmecelerde unutmak, o hayatları lüzumsuz bir ayrıntı gibi orada unutuvermek içimi bulandırır benim. Bir de Susan Sontag'ın bize hediye dip, zihnimizi açtığı 'zaman hırsızlığı' hadisesi var tabii. Sen o insanların bir karelik zamanını çalacaksın hayatlarından ve sonra öylece çekip gideceksin.Hiçbir şey olmamış gibi. Eskişehir'de Odunpazarı diye bir semt vardır. Eski evler, eski sokaklar. Fotoğraf sınıflarını ille de oraya götürür fotoğraf çektirirlerdi. Bizler gider, çocukların, yaşlıların ve bir de kapıların fotoğraflarını çeker, dönerdik en çok. Bazen "bu fotoğraftan bana da verir misin" derlerdi fotoğraflarını çektiklerimiz. "Tabii, tabii," derdik. Bilirdik, kimse kıymetli hayatından bir saati ayırıp da o sokağa geri dönmez, belki de dört gözle beklenen o fotoğrafı asıl sahibine vermek inceliğini göstermezdi.

Hâlâ duvarımda kocaman bir fotoğraf durur yaşlı bir amcaya ait. Çerçeveli kocaman bir fotoğraf. O da istemişti, götürmedim ama. Üşendim. Belki de ölmüştür artık ve hiçbir zaman o kadar büyük çerçeveli bir fotoğrafı olmamıştır kendi evinde, eminim.

Red Light

Şimdi sizi bütün bu anlattığım bencilliklerin ve düşüncesizliklerin kucağına düşmemiş, çok başka dertlerle yola çıkmış yürekli bir fotoğrafçıyla tanıştıracağım. Gerçi siz onu zaten tanıyorsunuz. Zana Briski... Briski, New York'ta doğmuş ve Cambridge Üniversitesi'nde ilahiyat eğitimi almış. Ardından fotoğrafçılığa merak salarak bu alanda çalışmaya başlamış. En büyük projesi ise 1988 yılında Hindistan'a gidişiyle başlamış. Zira sırtında çantası, elinde su şişesiyle sokaklarında gezmek, bu "garip kültürü" uzaktan inceleyip, uzaktan fotoğraflamak sonra da sıkılınca kendi konforlu ve sakin hayatına dönmek için çıkmamış bu yolculuğa Zana Briski. Hindistan'a iner inmez doğruca Kalküta'nın yolunu tutmuş. "Red light". Burası Hindistan'ın genelev sokağına verilen isim. Sokak dediysek üç ev beş oda sanmayınız. Aşağı yukarı 7 bin kadın yaşıyor burada. Ve bir de onların çocukları... Başlangıçta niyeti Kalkütalı seks işçilerinin fotoğraflarını çekmekmiş. Bu amaçla oraya yerleşmiş. Zira bir turist olmak ve arada uğrayıp gözüne takılan ayrıntıları fotoğraflamak yerine, onlarla beraber yaşamaya, hayatlarını görmeye ve içeriden biri olmayı denemeye karar vermiş. Takdir edersiniz ki kolay bir karar değil bu. Bir yanda kadınların müşterileri; diğer yanda genelev sahipleri, kadın satıcıları; öte yanda polis, siyasetçiler ve mafya. Bu değneğin pek temiz olduğu söylenemez, tutacak pek bir ucu yok! Bir yabancı, bir fotoğrafçı ve bir kadın olarak orada bulunmak hakikaten yürek ister. Zana Briski'de de Allahına kadar varmış işte.

Çocukların gözüyle Kalküta

Karşılaştığı envai çeşit zorluğa rağmen orada yaşamayı ve çevresindekileri fotoğraflarını çekmeye ikna etmeyi beceren Briski, bir süre sonra çocuklarla ilgilenmeye başlamış. Zira sosyal seviye olarak bu kadınlardan daha zor durumda olan bir grup varsa, onun da kadınların çocuklarından başkası olmadığını görmüş. İşte böyle bir gerçeği fark eden Briski, çocuklarla daha çok vakit geçirmeye başlamış. Sonra dünyayı onların gözlerinden görmenin çok ilginç olacağına kara verip, bazılarıyla fotoğraf çalışmaları yapmaya karar vermiş. Kalkütalı çocuklar, Zana teyzelerinden fotoğraf dersi aldıkları günleri iple çeker olmuşlar. Sonra da ellerinde 35 mm'lik ayarsız, basit makineleriyle sokaklara dökülmüşler. Kendi yaşamlarına dair pek çok ayrıntıyı ölümsüzleştirmişler bu makinelerle. Çocuk gözleri, çocukluktan çok uzak

dünyalarını bir başkasının asla yapamayacağı gibi tariflemiş, anlatmış. Karelerindeki renk cümbüşü, neşeyi ve kederi, her şeyi ama her şeyi bir arada anlatmaya muktedir olmuş.
Zana Briski, bu arada yaşananları belgelemek için yanına Ross Kauffman' ı da katarak Kalküta'nın Çocukları(Born into Brothels)'nı çekmiş. Bu bir belgesel. Hâlâ da ödül üstüne ödül alıyor. Senaryosu, yönetmenliği ve görsel yönetmenliği Briski ve Kauffman'ın ortak çalışmasıyla oluşturulmuş. Brothel İngilizce'de genelev anlamına geliyor. Tam çeviri "genelevde doğmak" gibi bir şey oluyor yani. Bunu daha evvel hiç düşündünüz mü? Genelevde doğmak nasıl bir şey olabilir? Genelevde doğmak, orada büyümek ve orada yaşamak. Aslına bakarsanız burada doğan çocukların büyük çoğunluğunun kaderi aynı oluyor. Orada ölmek! Kız çocukları annelerinin mesleklerini devam ettiriyor. Hindistan'da bu iş bir gelenek gibi anneden kıza geçiyor. Çok da fazla bir seçenek yok zaten. Erkek çocuklar için de durum farklı değil. Onlar da öyle ya da böyle bir şekilde bu cendereye sıkışıyor ve o hayatın bir parçası oluyorlar. Bu çocukların oradan kurtulabilmeleri için tek yolları eğitim. Hani şu Cem Yılmaz esprilerinden fırlayan "eğitim şart" sululuğu gelmesin aklınıza. Bu öyle bir eğitim olmalı ki onları Kalküta'dan uzaklaştırmalı ve başka bir yerde büyüyerek, kendilerine bambaşka bir hayat kurmalarına zemin hazırlayabilmeli. Zana Briski de film boyunca bunun yollarını arıyor işte. Bir yandan çocukların harika birer fotoğrafçı oluş sürecini ve çektikleri fotoğrafları gösteriyor bize; bir yandan da onları kabul edecek bir yatılı okul arıyor. Ama hem okul yöneticilerini hem de çocukların ailelerini ikna etmek açısından bu pek de kolay olmuyor. Bütün bunları bize anlatırken duygu sömürüsü yapmıyor Zana Briski. Gerek de yok zaten. Zira biz biliyoruz ki gördüğümüz gerçeğin sadece küçük bir parçası ve bunu bilmek bile yetiyor insana. Öyle bir gerçek düşünün ki değil yaşamak, görmek için bile hazır olmadığınız düşünülsün. İnsanlar, bu gerçeği bucak bucak saklasın sizden, göstermek isteyenlerin önüne türlü engeller çıkarsın. Gerçi bu tür gerçeklerin çokça olduğu bir dünyada yaşıyoruz, malumunuz. Yine de gözlerimizi kapamayı ya da arkamızı dönmeyi seçtiğimiz kimi gerçeklere karşı uyanmanın vakti geldi diye düşünüyorum. Bir de fotoğraf makinesiyle ya da değil, bu dünyaya turist olarak gelmediğimizi hatırlamanın...

Gilles'in karısı çok güzel

Gilles'in Karısı filmini gördünüz mü? İstanbul Film Festivali'nde ödül almış. Hiç farkında değildik. İki kadın, şu yağmurlu 29 Ekim günü seyrettik filmi. Güzel görüntüler, içli renkler ve sükûnet var bu filmde. Film sonrası çay içerken kaç teyze, yenge, elti, komşu, kız kardeş bu filmdekine benzer bir hayat sürdü ve sürüyor kim bilir diye aile hikâyelerimizi deştik durduk. Sonra kendimizi yatırdık biraz masaya, ben olsam ne yapardım ama ya yapamazsam filan diye. Sevindik kendi ekmeğimizi kazanabiliyoruz ve hiçbir erkeğin rıza yoluyla köleşi değiliz diye. Erkeklerin kör zulmünün cezasını, çektirdiği kadın eliyle görmesi gerek diye emin olduk. Egemen öneriyle teslim olmuş kadın ruhları nasıl kurtulur diye düşüncelere daldık sonra.
Filmde üç oyuncu var. İki kadın bir erkek. Başrolde oynayan kadın gerçekten olağandışı. Filmin dördünce "elemanı" ise bir ev, bir yuva, O yuva ki sürekli sakin ve temiz giysiler içinde bir kadına emanet. O kadın iki kızına ödevlerin yaptırıyor, masada pişirdiği kek duruyor. O kadın onları yıkıyor, giydiriyor, evini siliyor, masasını siliyor, bulaşıklarını kuruluyor, kuzinesinin üstünde kahve pişiriyor, yemek pişiriyor ve kocasının karşısına güzel saçlarını tarayıp oturuyor. Kocası bu kadını mahvediyor. O kadın hamile kalıyor ve yeni bir bebek doğuyor, herkes beyaz işle bezeli çarşaflarda uyuyor. Kar yağıyor, güneş açıyor. Mevsimler gelip geçiyor. Kocası bu kadını mahvediyor. Bebek emekliyor, kızlar büyüyor kadın sabırla çabalıyor ve adam kadını mahvetmeyi sürdürüyor. Her şey hayattaki gibi yavaş yavaş oluyor. Bir kadın öyle hiç belli etmeden kimseyi üzmemeye çalışarak affederek anlayışla karşılayarak ve yuvasında huzur içinde çalışarak nasıl mahvoluyor öyle güzel anlatıyor ki film. İç burkucu güzellikte anlatıyor her şeyi. Sapık yuva masalını ve bencil erkekliği. Bu filmi muhakkak seyredin. Sinemadan kalktıysa vcd'sini bulun, dvd'sini bulun. Daha iyisi Birkaç kadın bir arada seyredin. Birbirinizle konuşun bu nasıl mümkün oluyor. Biz kendimize sorduk yahu bu izlediğimiz fantastik bir eser değil. Bu narin güzel, tatlı ve yavaş yavaş anlatılan kadınlığın hikâyesi. Belki bildik bir hikâye diyeceksiniz ama bir romandan bu filmi çıkaran yönetmen kendi dili içinde çok başarılı. Bilinmedik bir evrene sokuyor sizi her şey bildik zannederken siz. Bize öyle oldu en azından. Allah'ım şükür biz bu modern kölelik- kader ağının dışında yaşamak hakkımızı elde ettik, ne şanslıyız diye sevinerek bıraktık filmi arkamızda. Sıkıntıyla film seyretmek üzere kaçtığımız işyerimize kendi gelirimiz var, şuurluyuz ne iyi diye sevinerek döndük.

Bu filmi muhakkak seyredin. Sinemadan kalktıysa vcd'sini bulun, dvd'sini bulun. Daha iyisi Birkaç kadın bir arada seyredin. Birbirinizle konuşun bu nasıl mümkün oluyor. Biz kendimize sorduk yahu bu izlediğimiz fantastik bir eser değil. Bu narin, güzel, tatlı ve yavaş yavaş anlatılan kadınlığın hikâyesi...

Birinci not: Film iki dünya savaşı arası Fransa'sında geçiyor. İş Bankası Yayınları'ndan çıkan Kadınların Tarihi dizisinin beşinci kitabında "Fransa ve İngiltere'de İki Dünya Savaşı Arası Dönem" isimli bir makale var. Kitabın çevirisi çok kötü ama makale çok yararlı. Tavsiye ederiz.
İkinci not: Siz hiç, "boyanın iyisi yaldız, kadının iyisi baldız" sözünü duydunuz mu? İğrençtir ama gerçektir. Erkeklerin ürettiği bu söz, bunu üreten erkekliğin tüm temsilcilerinin üstüne bıçak çekip yürüme hissi uyandırmıştır hep bende. Bir de malum "baldız baldan tatlıdır"sözü vardır. Muhafazakârlar hâlâ, kadınların en güvenli oldukları yer geleneksel ailemizdir deyip dursunlar. Ev içleri zulüm merkezleridir. Bu film tekrar hatırlatıyor ki erkeklerin zulüm alanı olarak tasarlanmış bir yer olan eviçi evrensel bir "tasarım"dır.

Handan Koç

Başlık Parası

Teslimiyet

On bir fotoğrafta töre, namus cinayetleri, başlık parası, zina, adet kanaması gibi kadınlara biçilen toplumsal rollerin değişik sonuçlarına değinen fotoğraf sanatçısı Bennu Gerede, sergiden elde edeceği geliri Mor Çatı'ya bağışlayacak

Adet Kanaması

Zina